

รายงานการวิจัย

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม

GUIDELINE FOR DEVELOPING THE BACHELOR OF ARTS
CURRICULUM DEPARTMENT OF MAHAMAKUT BUDDHIST
UNIVERSITY NAKHON PATHOM PROVINCE

พระมหาชนบ สหายปณฺโณ

พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถปณฺโณ

พระมหาสมศักดิ์ ธมฺมโชติโก

จันทิมา แสงแพร

สุริยัน ผึ้งผาย

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” สำเร็จได้ด้วยดี เพราะอาศัยความร่วมมือของคณะผู้ร่วมวิจัย คือ พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถปุณโณ พระมหาสมศักดิ์ ธมฺมโชติโก ดร.จันทิมา แสงแพร และนายสุริยัน ฝั่งผาย ที่ร่วมกันวางแผนการวิจัย ตลอดถึงช่วยในการสืบค้นหาข้อมูล การหาสถานที่พิมพ์บทความ เจริญพรขอบคุณ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเรือนจำกลางบางขวาง และนักทัณฑวิทยาปฏิบัติการเรือนจำกลางบางขวาง ที่ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นอย่างดี นักศึกษาเรือนจำกลางบางขวางที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากทุนตามแผนการดำเนินงานโครงการพัฒนานักวิจัย คณะศาสนาและปรัชญา สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2566 ขอขอบคุณสำนักงานคณะศาสนาและปรัชญา สถาบันวิจัยญาณสังวร ตลอดจนถึงผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจเครื่องมือในการทำงานวิจัย จนงานสำเร็จด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

พระมหาชนบ สหายปณโณ, ดร.
หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มประชากรคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร นักศึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตร เจ้าหน้าที่ฝ่ายของเรือนจำ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and development)

การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่า การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนหลักสูตร 2) การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต 3) การกำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตร 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ 5) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านนี้ นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาในเรือนจำ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ควบคู่คุณธรรม รวมทั้งมีความสามารถในการใช้หลักธรรมคำสอน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ชัดเจนพฤติกรรมนิสัยเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษมาเป็นคนดีของสังคม

ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรปรับปรุงปี พ.ศ. 2567 นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2568 ณ เรือนจำกลางบางขวาง ผลการใช้หลักสูตร พิจารณาตามองค์ประกอบ 4 ด้าน 1) ประสิทธิภาพของตัวหลักสูตรหลักสูตรพบว่า มีการปรับปรุงหลักสูตรตามระยะเวลาที่กำหนด ให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ 2) ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้รายวิชา พบว่า มีการออกแบบการเรียนการสอนโดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า มีการกำหนดให้ผู้เรียนในแต่ละชั้นปีศึกษารายวิชาสอดคล้องกับ PLO ของหลักสูตร 4) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร พบว่ามีการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 3. ผลลัพธ์การเรียนรู้

ABSTRACT

This research on developing a Bachelor of Arts in Buddhism curriculum focused on learning outcomes has two objectives: 1) to develop a Bachelor of Arts in Buddhism curriculum that emphasizes student learning outcomes, and 2) to evaluate the results of implementing this curriculum. The study population included individuals involved in the curriculum, such as students, course lecturers, and prison officials. The researcher employed research and development methods.

The development of the Bachelor of Arts program in Buddhism, which focuses on student learning outcomes, identified five key components of curriculum development: 1) curriculum planning, 2) defining graduate characteristics, 3) establishing the philosophy and significance of the curriculum, 4) setting curriculum objectives, and 5) determining curriculum-level learning outcomes. These components guided the creation of a curriculum tailored for incarcerated students, aiming to produce graduates who possess knowledge and morality, as well as the ability to apply religious principles to transform behavior and refine character. This is especially important for prisoners preparing for reintegration into society as responsible and positive members.

The implementation results of the Bachelor of Arts in Buddhism curriculum, which emphasizes student learning outcomes, revealed that the curriculum was revised in 2024 for use in the 2025 academic year at Bang Kwang Central Prison. The evaluation of the curriculum implementation was based on four components: 1) The effectiveness of the curriculum found that the curriculum has been adjusted according to the specified time frame to respond to social and economic changes. 2) Ability to design learning subjects. It was found that the teaching and learning was designed with an emphasis on the actual results that occur to the learners as the most important factor. 3) The learning outcomes of the students found that students in each year level were assigned to study subjects in accordance with the PLO of the curriculum. 4) Satisfaction of those involved in the course. It was found that there was an assessment of the satisfaction of those involved in the curriculum.

Keywords: 1. Curriculum development 2. Bachelor of Arts program 3. Learning outcomes

	สารบัญ	หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ก
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
	กิตติกรรมประกาศ	ค
	สารบัญ	ง
	สารบัญตาราง	ช
	บทที่	
	1 บทนำ	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 ปัญหาวิจัย	4
	1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
	1.4 นิยามศัพท์	4
	1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
	1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น	6
	1.7 ข้อจำกัดของการวิจัย	6
	1.8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
	1.9 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้	6
	2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	2.1 ความหมายของหลักสูตร	7
	2.2 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร	10
	2.2.1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร	10
	2.2.2 ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร	13
	2.3 ความสำคัญของหลักสูตร	21
	2.4 ประเภทของหลักสูตร	23

2.5 แนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	25
2.6 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)	27
2.7 การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	30
2.8 แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568	32
2.9 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	35
2.10 สภาพพื้นที่การทำวิจัย	39
2.11 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
2.11.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาหลักสูตรทั่วไป	41
2.11.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	
การจัดการศึกษาในเรือนจำ	45
2.11.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาหลักสูตรที่เน้น	
ผลลัพธ์การเรียนรู้	48
2.11.4 สรุปกรอบแนวความคิด	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	52
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	53
3.3 ขั้นตอนที่ 3 ทดลองการใช้หลักสูตร	54
3.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร	55
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
4.1 ระยะเวลาที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา	
พระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน	57
4.2 ระยะเวลาที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	
ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน	77
5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	105
5.1 สรุปผลการวิจัย	105
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	109
5.3 ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม	113

ภาคผนวก	118
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	119
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย	120
ภาคผนวก ค เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน	124
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	126
ภาคผนวก จ เอกสารรับรองการตีพิมพ์บทความ	146
ประวัตินักวิจัย	128
	143

สารบัญตาราง

ตารางที่	บทที่	เรื่อง	หน้า
4.1	4	การตอบสนองนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ประการ และความเกี่ยวข้องของการพัฒนาหลักสูตร	60
4.2	4	แสดงการตอบสนองนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ	60
4.3	4	มุ่งเน้นต่อการตอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ SDGs	61
4.4	4	แสดงความเกี่ยวข้องวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยกับ PLO ของหลักสูตร	63
4.5	4	แสดงกลไกและระบบพัฒนาหลักสูตร	64
4.6	4	แสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร	71
4.7	4	รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565	72
4.8	4	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร	73
4.9	4	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย	74
4.10	4	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับคุณลักษณะพื้นฐานร่วมกันของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	74
4.11	4	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (PEOs)	75
4.12	4	แสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา	77
4.13	4	แสดงแผนการพัฒนาระงับหลักสูตร	84
4.14	4	ตารางแสดงความคาดหวังของผลลัพธ์การเรียนรู้กับผลลัพธ์สมรรถนะ	
4.15	4	ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับชั้นปี : YLO กับทักษะทั้ง 3 ด้าน	93

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580) เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก ด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อ 4.3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ข้อ 4.3.1 มีการเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงอุดมศึกษา มีแนวทางหนึ่ง (ประกาศ เรื่องยุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2561 - 2580), 2561) คือ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ” มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตรตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศเรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 และประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 รวมทั้งเอกสารแนบท้าย เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตร การจัดการการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้สาธารณชนมั่นใจในคุณภาพบัณฑิตและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าว

ปัจจุบันกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้เข้ามาดูแลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมี 2 ภารกิจ 8 หลักการ 3 ปฏิรูป เพื่อให้แต่ละสถาบันได้ตระหนักถึงหัวใจของกระทรวงซึ่งล้วนแต่เกี่ยวกับการสร้างคนให้พัฒนาประเทศ และดำรงอยู่ได้ในโลกศตวรรษที่ 21 คณะฯ และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเข้าใจถึงความประสงค์ของกระทรวงตระหนักเป็นอย่างยิ่งในการสร้างระบบการศึกษาให้ตอบโจทย์ดังกล่าว โดยเฉพาะการพัฒนามนุษย์ให้มีศีลธรรมควบคู่กันไปกับการพัฒนาเทคโนโลยี ไม่เพียงเฉพาะบุคคลที่มีโอกาส และด้อยโอกาส

การจัดการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเนื้อหาให้ผู้เรียน ผู้สอนใส่เนื้อหาความรู้ (Input-based Education) เข้าไปให้แก่ผู้เรียนที่คิดว่าผู้เรียนต้องมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เข้าไปโดยใช้วิธีการบรรยายให้แก่เรียนได้รับฟัง และบังคับให้ผู้เรียนจำด้วยการสอบถาม การเรียนรู้ของผู้เรียนในประเทศไทย เป็นการเรียนรู้แบบบรรยาย โดยผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา (Teacher-centered) การศึกษาเช่นนี้มุ่งเพียงการจำ ไม่มีการมุ่งเน้นในการคิด เพราะหากว่าผู้เรียนได้คิดแล้ว แต่ไม่เหมือนผู้สอน และตอบข้อสอบต่างจากที่อาจารย์สอนนั้นก็แปลว่า จะไม่สามารถได้คะแนนในการสอบได้ การศึกษาไทย

จึงไม่เน้นผลลัพธ์ แต่เป็นการมุ่งเน้นการใส่ความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยที่มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการเรียน การแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นใส่ความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการเรียน การแก้ปัญหาการศึกษาของไทยจะต้องเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาแบบมุ่งใส่ความรู้ (Input-based Education) ให้กลายเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education)

การจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้สอนเป็นผู้จัดการกระบวนการในการเรียนรู้เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของรูปแบบในอนาคต ในปัจจุบันตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติมีเป้าหมายให้จัดการศึกษาแบบ (Outcome-based Education) แต่ในสถานศึกษาปัจจุบันส่วนใหญ่ของไทยยังคงเป็นแบบ Content-based education ที่เป็นการวัดผลเพื่อประเมินผลความรู้ที่ผู้เรียนได้รับด้วยการสอบข้อเขียนเป็นหลัก แม้ว่าหลักสูตรบางหลักสูตรในปัจจุบันมีการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพิ่มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไป เพื่อเสริมการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ จึงเล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำความเข้าใจ สื่อสารและสามารถถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติการแบบ Learning Outcomes โดยปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ คือการเข้ามาปฏิรูปหลักการวัดและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เมื่อมีการผ่านกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาหรือหลักสูตร โดยวิธีการวัดผลต่าง ๆ ต้องมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา หรือหลักสูตรนั้น (บัณฑิต ทิพากร : 2561)

สอดคล้องกับ ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่เน้น “ผลลัพธ์การเรียนรู้” คือผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติ หรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงานระหว่างการศึกษา ในข้อที่ 4 ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติ และบริบทโลก ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ที่เกิดจากหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและเพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติ หรือต่อยอดความรู้ในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคม และพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล 2) ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ ฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดความแคล่วคล่อง ว่องไว และชำนาญ เพื่อพัฒนางาน พัฒนาวิชาชีพหรือวิชาการ พัฒนาตนและพัฒนาสังคม สำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล 3) จริยธรรม (Ethics) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำระดับบุคคลที่สะท้อนถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตน ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น 4) ลักษณะบุคคล (Character) หมายถึง บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และค่านิยมที่สะท้อนคุณลักษณะเฉพาะศาสตร์ วิชาชีพ และสถาบัน โดยพัฒนาผ่านการเรียนรู้ และการ

ฝึกประสบการณ์จากหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับแต่ละระดับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2565: น.35)

ด้วยความจำเป็นดังกล่าว กอปรกับเพื่อสนองพระราชกระแสรับสั่งในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระกระแสรับสั่งให้กรมราชทัณฑ์ ให้ประสานกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการเปิดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ และทัณฑสถานเพื่อให้คนเหล่านั้นได้มีความรู้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา และความรู้ทั่วไป สามารถครองตนและครองชีวิตอยู่ได้ ทั้งที่อยู่ในระยะคุมขัง และเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และกรมราชทัณฑ์ จึงได้ทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ เรื่อง การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานได้รับการศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังด้วยหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า หลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นวิทยบริการที่สามารถสร้างคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังระดับดีและดีเยี่ยมให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาจิตของตนเองได้เป็นอย่างดี เห็นสมควรที่จะจัดทำเป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน คือ จัดทำหลักสูตรขึ้นมาเพื่อเปิดสอนสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มหาวิทยาลัยโดยคณะศาสนาและปรัชญา จึงได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยได้รับความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ในการทำความร่วมมือร่วมกัน (MOU) ในการจัดทำหลักสูตรนี้ขึ้น ดังวัตถุประสงค์และรูปแบบตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ได้ตระหนักถึงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านพระพุทธศาสนา และการขยายโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ต้องขังให้ได้ศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านพระพุทธศาสนา กล่อมเกลาจิตใจ การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การขึ้นนำสังคมในทางสร้างสรรค์ และการยุติข้อขัดแย้งด้วยหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเพื่อเป็นการแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังเป็นการสร้างคนดีคืนสู่สังคม อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสุขต่อไป

หลักสูตรดังกล่าวนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และ เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยและพัฒนาสังคม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญา การผลิตบัณฑิตด้านพระพุทธศาสนา มีสติปัญญา มีคุณธรรม ขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยมีจิตใจงดงาม และสามารถแก้ไขปัญหาชีวิต

ด้วยเหตุนี้ คณะศาสนาและปรัชญาจึงได้พัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นหลักสูตรเปิดการเรียนการสอนในเรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อสนองพระกระแสรับสั่ง และเป็นไปตามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกับกรมราชทัณฑ์

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาได้เปิดดำเนินการจัดการเรียน ในเรือนจำ/ทัณฑสถานแล้วจำนวน 5 แห่งด้วยกันคือ เรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี เรือนจำกลาง ระยอง จังหวัดระยอง เรือนจำกลางเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จังหวัด ลำปาง และ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2566) ในปี พ.ศ. 2567 หลักสูตรที่เปิดสอนจะครบกำหนด 5 ปี จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้มีการ พัฒนารุดขึ้น

ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้คำนึงถึง สถานการณ์ภายนอกหรือการพัฒนาที่จำเป็นต้อง นำมาพิจารณาในการวางแผนหลักสูตร คือ 1) หลักสูตรต้องผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คือ มีความตระหนัก ในศีลธรรม จริยธรรม ปรับตัวให้ได้ในสภาวะแวดล้อมที่จำกัด และสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนิน ชีวิตได้ 2) ต้องพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน มีความเป็นสากล สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของ สังคมในปัจจุบัน และ 3) หลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อเป็นการขัดเกลาและพัฒนาจิตใจให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้ และเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน รวมถึงสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น ๆ

1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียนมีองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบเป็นอย่างไร

1.2.2 ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ผู้เรียนมีองค์ประกอบ อะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้เรียน

2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้เรียน

1.4 นิยามศัพท์

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดการศึกษาแบบมุ่งผลลัพธ์ (OBE)

การศึกษาแบบมุ่งผลลัพธ์ (OBE) หมายถึง ปรัชญาการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายในการผลิตการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง โดยหลักสูตรและวิธีการสอนถูกออกแบบให้สามารถผลิตนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถตามจุดมุ่งหมายได้

ผลลัพธ์การเรียนรู้ หมายถึง ผลลัพธ์การเรียนรู้มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) จริยธรรม (Ethics) ลักษณะบุคคล (Character)

กระบวนการได้มาซึ่งผลลัพธ์ระดับหลักสูตร หมายถึง กระบวนการออกแบบหลักสูตร ประกอบด้วย สำรวจความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

กระบวนการออกแบบหลักสูตร หมายถึง กระบวนการออกแบบแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน 5 มิติ 1. วางแผนหลักสูตร 2. กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต 3. กำหนดปรัชญาและความสำคัญหลักสูตร 4. กำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตร 5. กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา

กระบวนการวัดผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการ หมายถึง การทวนสอบ เป็นการเปรียบเทียบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ตั้งแต่ระดับวิชา หลักสูตร และระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพที่ส่งผลให้ระบบทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะผู้ต้องชั่งในเรือนจำ

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยศึกษาจากผลลัพธ์การเรียนรู้มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ 4 ด้าน ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม ด้านลักษณะบุคคล แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ตามแนวทางของ OBE เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร การจัดการศึกษาและวิธีการวัดผลประเมินผล และแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568 เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตตามที่ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 60 คน แบ่งออกเป็น 3 ห้องเรียน ๆ 20 คน ซึ่งหลักสูตรมีการจัดนักศึกษาแบบคละในแต่ละห้องเรียน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่ม

ตัวอย่าง โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม 2 ห้องเรียนและจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียนและกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน

3.ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 มิติ ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) จริยธรรม (Ethics) ลักษณะบุคคล (Character)

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

- ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบแบบสอบถามด้วยความเข้าใจและด้วยความจริงใจ

1.7 ข้อจำกัดของการวิจัย

ผลการวิจัยความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรนี้ไม่สามารถนำไปใช้กับนักศึกษาในหลักสูตรปกติ ทั้งนี้ เนื่องมาจากบริบทของการจัดการศึกษาในเรือนจำมีข้อจำกัด

1.8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

18.1 ทำให้ได้หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่เป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ

1.8.2 สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ ที่ต้องการเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

1.9 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการทดลองใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎีในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ความหมายของหลักสูตร แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร (แนวคิดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์) ประเภทของหลักสูตร แนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 - 2568 ประกาศกระทรวง (อว.) เรื่องผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา สภาพพื้นที่ของการทำวิจัย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ดังนี้

2.1 ความหมายของหลักสูตร

เป็นที่ทราบกันดีว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาในทุกระดับ เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง ผู้วิจัยจึงได้สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ ดังนี้

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตร รวมไปถึงบางท่านได้รวบรวมความหมายของหลักสูตร ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, น. 7) ได้ให้นิยามของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือแผนที่ได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดหมายการจัดเนื้อหากิจกรรม และประมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

มารุต พัฒนผล (2567, น. 25) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษา วางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ศักดิ์ศณี ปาณะกุล (2553, น. 3) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความหมายสองนัยด้วยกัน คือ ความหมายในวงแคบซึ่งหมายถึง วิชาหรือเนื้อหาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้าง หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นทั้งตรงและทางอ้อม หรืออาจจะนิยามความหมายหลักสูตรได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนิยามหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่

เป็นเอกสารที่แสดงออกมาในรูปของตัวหลักสูตร คู่มือครู หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ ตลอดจนสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ และอีกกลุ่มหนึ่งที่นิยามหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็นเอกสาร และกิจกรรม หรือประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2544, น. 5-6) อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึงการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติในอนาคต ซึ่งถือว่าเป็นความหมายอย่างแคบ ในขณะที่ความหมายอย่างกว้าง หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นทางตรงและทางอ้อม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, น. 3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้

นิรมล ศตวุฒิ (2554, น. 3) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรจากการศึกษาความหมายของนักวิชาการทั่วโลกว่า ความหมายของหลักสูตรอาจแบ่งเป็น 2 แนวทาง คือ 1) หลักสูตรหมายถึงรายวิชาที่ออกแบบไว้สำหรับสอนผู้เรียน ซึ่งเนื้อหาจะมีทั้งเนื้อหาที่เป็นความรู้ เป็นกระบวนการ เป็นทักษะ โดยเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาและมีการวัดผลหลังการสอน ส่วนวิธีการสอนอาจจะไม่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ดังนั้น ความหมายของหลักสูตรในแง่หนึ่งเป็นความหมายอย่างแคบ เพราะคุณค่าของประสบการณ์จะไม่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และหลักสูตรในความหมายนี้มีลักษณะคงที่ ไม่เคลื่อนไหว 2) หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาเป็นผู้นำทางให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะประสบการณ์นั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่เขียนไว้หรือไม่ก็ตาม ในแง่นี้ หลักสูตรจะประกอบด้วยทั้งเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา แม้ว่าประสบการณ์นั้นจะไม่ได้วางแผนไว้ก่อนในเอกสารหลักสูตร ซึ่งเรียกว่าเป็นหลักสูตรซ่อนเร้น หรือหลักสูตรแอบแฝง เช่น การสอนให้ผู้เรียนรู้จักเข้าแถวตามลำดับ การมาก่อนหลังเวลาซื้อของ การสอนให้พูดคำสุภาพกับเพื่อน เป็นต้น ความหมายของหลักสูตรในแง่นี้ เป็นความหมายในลักษณะกว้าง และมีลักษณะเคลื่อนไหวเป็นพลวัต

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561, น.9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นการคัดสรรมวลประสบการณ์ และกิจกรรมสำคัญที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของพลเมือง โดยองค์ประกอบของหลักสูตรได้แก่หลักการ จุดมุ่งหมาย สารการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ เพื่อจัดให้แก่เยาวชนทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถปรับตัวสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และมีความพร้อมในการเป็นพลโลกที่มีความเข้มแข็งและพึงประสงค์

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2561, น.3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรหมายถึง กระบวนการทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนที่สถานศึกษา จัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่ในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรจะหมายถึงเนื้อหาสาระที่สถาบันอุดมศึกษา จัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เช่นกัน

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2564, น.2) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า ประสพการณ์ทั้งหมดที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงปรารถนาอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน หลักสูตรที่เป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้ สร้างเสริมทักษะเจตคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้ทราบได้ว่าการศึกษที่จัดนั้น ต้องการเน้นไปในทิศทางใด หลักสูตรมีลักษณะเป็นพลวัตรและเปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรที่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม มีความหมายต่อชีวิตผู้เรียน เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และต้องพัฒนาขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น.3) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรที่มีผู้ใช้กันมากกว่ามี 5 ความหมายด้วยกัน คือ 1) หลักสูตรคือรายวิชา หรือเนื้อหาวิชาที่เรียน 2) หลักสูตรคือจุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ 3) หลักสูตรคือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน 4) หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน และ 5) หลักสูตรคือกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียน

ในขณะที่กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2554, น.55) ได้กล่าวรวบรวมความหมายของหลักสูตรจากนักวิชาการทางด้านหลักสูตรทั่วโลกสรุปได้ว่า หลักสูตรมีทั้งสิ้น 6 ความหมาย ได้แก่ 1 หลักสูตร คือ เอกสารที่ถูกเขียนขึ้น 2 หลักสูตรคือรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน 3 หลักสูตรหมายถึงแผนสำหรับการจัดการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังให้แก่ผู้เรียน 4 หลักสูตรหมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ 5 หลักสูตรหมายถึงจุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ โดยผู้เรียนจะต้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ 6 หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยสถานศึกษา โดยผู้เรียนอยู่ภายใต้การดูแลและการสอนของครู ซึ่งกิตติศักดิ์ ลักษณะ (2554, น.57) ได้สรุปว่า ความหมายของหลักสูตรมีหลายความหมาย โดยหมายถึงเอกสาร รายวิชา เนื้อหาที่เรียน แผนกิจกรรม จุดหมาย และประสบการณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความหมายของนักวิชาการทางการศึกษาทั้ง 2 ท่าน มีความหมายเหมือนกัน 5 ความหมาย และอีกท่านหนึ่ง ให้ความหมายเพิ่มเติม คือ ความหมายของหลักสูตรที่รวมถึงเอกสารที่ถูกเขียนขึ้น

จากความหมายของหลักสูตรที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้นิยามข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรคือ เอกสารที่ถูกเขียนขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการจัดให้ผู้เรียน ไม่ว่าจะ เป็นเนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งขึ้น โดยการเขียนหลักสูตรนั้นต้องมีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องอาศัยบุคคลหลายภาคส่วน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร

2.2.1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทยเลอร์

ไทเลอร์ (Tyler. 1949: 1) มีแนวคิดหลักที่สำคัญ คือ “เป้าหมายและวิธีการ” (ends and mean approach) และจากแนวคิดดังกล่าวทำให้ไทเลอร์ได้นำเสนอ หลักการและเหตุผลสำหรับการสร้างสูตร เรียกว่า “Tyler’s rationale” ซึ่งใช้เป็นหลักการสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนควรบรรลุคืออะไร
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรที่สามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. ประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพอย่างไร
4. เราจะสามารถทราบได้อย่างไรว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ได้แก่ การศึกษาผู้เรียน การศึกษาสังคมการศึกษา แนวคิดของนักวิชาการ ตลอดจนปรัชญาสังคม และปรัชญาการศึกษา เพื่อนำมาสังเคราะห์กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาชั่วคราว เมื่อได้จุดมุ่งหมายชั่วคราวแล้วยังต้องนำทฤษฎีการเรียนรู้ ปรัชญาสังคม และปรัชญาการศึกษา มากลั่นกรองจุดมุ่งหมายชั่วคราวนั้นให้เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่แท้จริง

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Hilda Taba)

ทาบ (Taba) ได้เขียนหนังสือชื่อ “Curriculum Development: Theory and Practice” เมื่อปี ค.ศ. 1962 โดยได้นำเสนอสาระสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบ โดยที่ทาบได้นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการวางแผนหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร และยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ทาบ (Taba. 1962: 12) มีแนวคิดที่ว่าหลักสูตร คือ แผนสำหรับการเรียนรู้ (plan for learning) ที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยทาบได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการ
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การคัดเลือกเนื้อหาสาระ
4. การจัดระบบเนื้อหาสาระ
5. การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้

7. การประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยการกำหนดสิ่งที่ต้องประเมินและวิธีการประเมิน

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander. 1974: 22) มีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร คือ ความเป็นระบบ (curriculum as a system) ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า คือ ผู้เรียน 2) กระบวนการ คือ การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผล 3) ผลผลิตคือคุณภาพผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ ประกอบด้วยระบบหลัก 3 ระบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นปัจจัยภายนอกเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่งผลไปที่การวางแผน และการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ การประเมินหลักสูตร และการให้ข้อมูลย้อนกลับไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา (Peter F. Oliva)

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา มีความเป็นระบบที่ชัดเจนมาก ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ รวมทั้งระบบการเรียนการสอนที่อยู่ภายในระบบการพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะเด่นดังต่อไปนี้ 1) เป็นรูปแบบที่มีความเป็นระบบและสะท้อนรายละเอียดระบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน 2) ระบบการประเมินผลในรูปแบบสะท้อนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกัน 3) สะท้อนความเชื่อมโยงกันระหว่างการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ชัดเจน

แนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา มีองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ 1) ระบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตร และ 2) ระบบการใช้หลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตรสำหรับระบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตร ให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม สังเคราะห์ร่วมกันแล้วกำหนดเป็นเป้าหมายของการศึกษาที่สะท้อนปรัชญาการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมากำหนดความต้องการของผู้เรียน สังคม และเนื้อหา แล้วสังเคราะห์เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เมื่อได้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รูปแบบของหลักสูตร ส่วนระบบการจัดการเรียนการสอน (เป็นระบบย่อยอยู่ภายในระบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตร) ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การคัดเลือกยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การคัดเลือก แนวทางการประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกเทคนิคการประเมินผล การประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และในขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงเป้าประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รูปแบบของหลักสูตร จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน และ การประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบต่อไป (Oliva. 2009: 138)

แนวความคิดพัฒนาหลักสูตรและการสอนของวิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554: น.57 - 58) ได้สรุปแนวคิดและขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างและ การออกแบบหลักสูตรขึ้นมา โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยปรึกษารื้อกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ
2. ยกร่างเนื้อหาสาระ แต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละรายวิชา โดยปรึกษารื้อจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ แต่ละสาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนการสอน ทาบันทึกการสอน ผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล
3. นำหลักสูตรที่พัฒนาได้แล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษานำร่อง (สถานศึกษาทดลองใช้หลักสูตรใหม่) โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ ถ้ามีข้อบกพร่องก็ทำการแก้ไข ปรับปรุงโดยปรึกษารื้อกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอยู่ตลอดเวลา

4. อบรมผู้สอน ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

5. นำหลักสูตรไปปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษาก่อนประกาศใช้หลักสูตร สนับสนุนให้ผู้บริหารและผู้สอนนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาต่อไป กิจกรรมการใช้หลักสูตรใหม่ มี 4 ประการคือ

5.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ จัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร สื่อและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นที่จะต้องประกอบกระบวนการเรียนการสอน

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่างๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตร และบริการต่างๆ เริ่มตั้งแต่ อบรมผู้สอน และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการสอนทุกชนิด รวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

5.3 การสอน เป็นหน้าที่ของผู้สอนประจำการทั่วไปที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.4 การประเมินผล เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของหลักสูตร แล้วดำเนินการแก้ไขปรับปรุงต่อไป การประเมินผลมี 2 ประเภท คือ การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน และการประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ประเมินผลการใช้หลักสูตรในการประเมินผลหลักสูตรนั้นจะต้องประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมปัจจุบันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสาร เครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพแต่ละสาขาวิชา ก็มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554: 59)

2.2.2 ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาได้เสนอทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของ ราล์ฟ ไทเลอร์

ไทเลอร์ได้เสนอทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ผู้ที่พัฒนาหลักสูตรตอบคำถามที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 4 ข้อ (Tyler, 1949, p.3; ไทเลอร์ และทอม, 1991, น.9; ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2553, น.7) ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่สถานศึกษาควรจัดเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุ

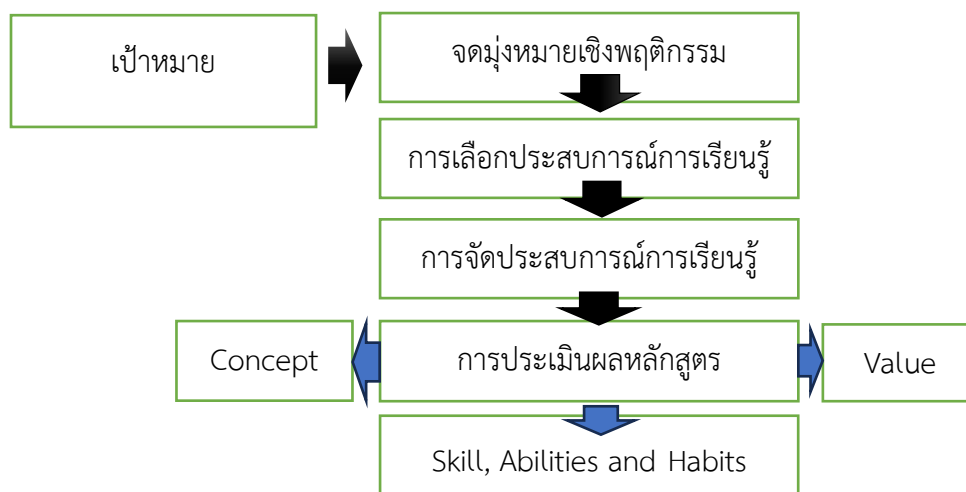
2. สถานศึกษาควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

3. สถานศึกษาจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ

4. สถานศึกษาจะประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นอย่างไรจึงจะรู้ว่าได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์นั้น ต้องดำเนินการเป็นลำดับขั้น ดังนี้

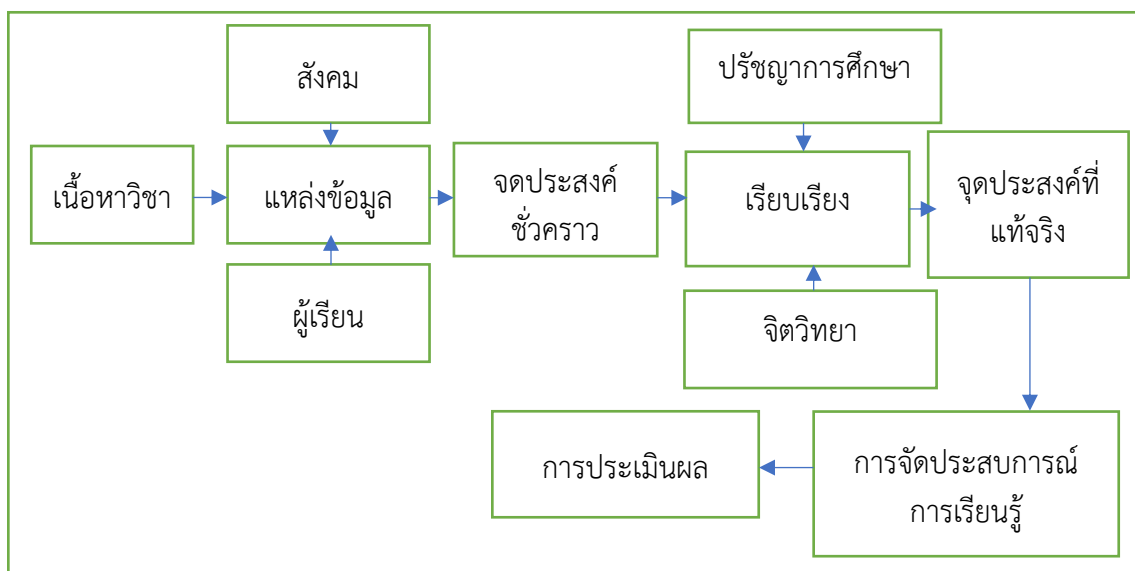
1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
2. การเลือกเนื้อหาวิชา
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผลหลักสูตร

ในขณะที่ประสิทธิผลของหลักสูตร สามารถพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิดรวบยอด ค่านิยม และทักษะของผู้เรียน ซึ่งวารริรัตน์ แก้ววไร (2564, น.131) สรุป ดังนี้

แสดงขั้นตอนทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

ในขณะที่ ออนสไตน์ ได้แสดงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Ornstein, 2013, p.182) ออกมาเป็นลักษณะของแผนผัง ดังนี้

แสดงแผนผังทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

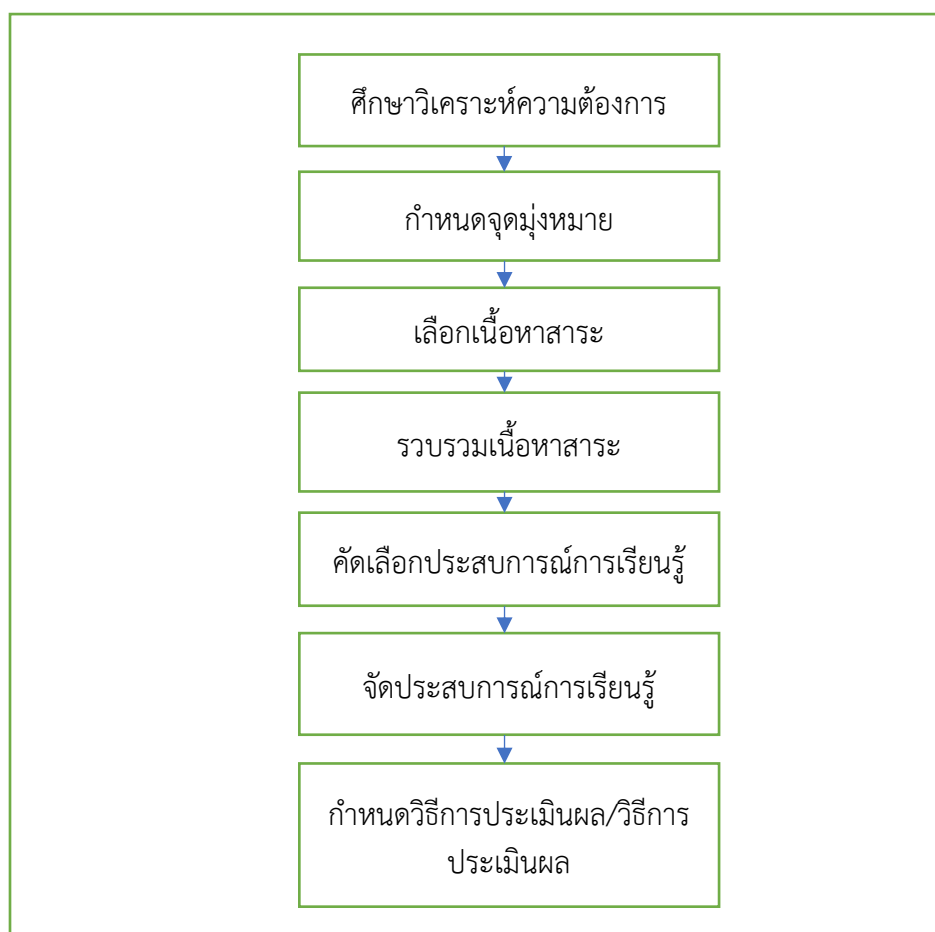
2. ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของฮิลดา ทาบา

ฮิลดา ทาบา มีทฤษฎีว่า ครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ จึงควรเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2553, น.8) โดยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตาม แนวคิดของทาบา (Taba, 1962, p.12) แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาความต้องการ ด้วยการสำรวจปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของสังคมและผู้เรียน
2. กำหนดจุดมุ่งหมายให้ครอบคลุมและชัดเจน หลังจากทราบความต้องการและความจำเป็นของสังคมและผู้เรียนแล้ว
3. คัดเลือกเนื้อหาที่น่าเชื่อถือและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วัย และความสามารถของผู้เรียน
4. จัดรวบรวมเนื้อหา ที่คำนึงถึงความต่อเนื่อง ความยากง่าย ภูมิภาคความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดมุ่งหมายที่กำหนด
6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นลำดับต่อเนื่อง ตามเนื้อหาและสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน
7. กำหนดแนวทางและวิธีการประเมิน เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยกำหนดวิธีการประเมิน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ซึ่งชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, น.82) ได้สรุปแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบาออกมาเป็นแผนผัง ดังนี้

แสดงแผนผังทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

อนสไตน์ได้กล่าวว่าผู้พัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันยังใช้หลักการพัฒนาหลักสูตรของทาบาอยู่ โดยยังทำตามขั้นตอนใน ข้อ 1 การวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน ข้อ 2 การพัฒนาจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ข้อ 5 และข้อ 6 การจัดการเรียนการสอนและการ

สร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเรียนรู้ และข้อ 7 การประเมินผู้เรียนและความสำเร็จโดยรวมของการใช้หลักสูตร (Ornstein, 2013, p.183)

3. ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ เซเลอร์และคณะเซเลอร์และคณะ

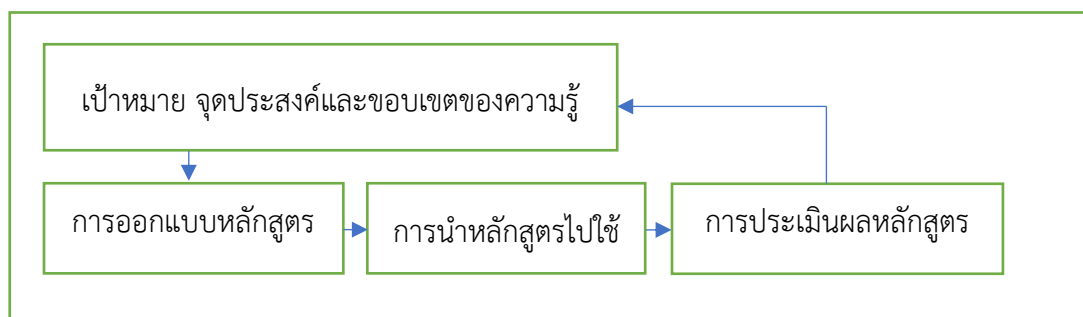
เซเลอร์และคณะเซเลอร์และคณะ ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2553, น.9) ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตความรู้ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องสำรวจ ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมของสังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความต้องการและความคาดหวังของสังคม ความต้องการของผู้เรียน ปรัชญาทางการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมากำหนดเป็นเป้าหมายจุดประสงค์และขอบเขตของความรู้

2. การออกแบบหลักสูตร ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการเลือกรูปแบบของหลักสูตรที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ การเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์เรียนรู้ โดยขั้นตอนต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตของความรู้

3. การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดวิธีการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์ ขอบเขตของความรู้และเนื้อหาสาระ

4. การประเมินหลักสูตร ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกเทคนิควิธีการประเมินผล เพื่อเป็นการตัดสินใจในคุณภาพและความสำเร็จของหลักสูตร จากขั้นตอนดังกล่าว สามารถนำมาเขียน เป็นแผนผังได้ ดังนี้

แสดงแผนผังการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และคณะ

จากภาพประกอบ 5 จะเห็นว่าเซเลอร์และคณะได้กำหนดขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้
 อย่างเป็นระบบ กล่าวคือมีการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรไว้ก่อน แล้วจึงออกแบบหลักสูตร หลังจากนั้นก็นำ
 หลักสูตรไปใช้ และมีการประเมินหลักสูตรในตอนท้ายเพื่อนำผลการประเมินที่ได้กลับไปปรับปรุง
 และกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตการเรียนรู้อีกครั้ง เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพสูงขึ้น
 (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, น.83)

4. ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา (Oliva, 2013, p.112-115)

โอลิวา ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 12 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ปรัชญาการศึกษา จากการวิเคราะห์ความต้องการมา
 เป็นของผู้เรียนและสังคม

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ความต้องการของผู้เรียน และ
 ความเร่งด่วนของเนื้อหาที่ต้องสอน

3. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 2

4. กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร

5. กำหนดโครงสร้างหลักสูตร และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

6. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน

7. กำหนดจุดประสงค์การสอนในแต่ละรายวิชา

8. เลือกกลยุทธ์ในการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

9. เลือกวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม

10. นำกลยุทธ์การสอนที่เลือกไว้ไปปฏิบัติจริง

11. ประเมินผลการสอน

12. ประเมินหลักสูตร

5. ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.57)

วิชัย วงษ์ใหญ่ ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการโครงสร้าง และการออกแบบ
 หลักสูตรขึ้น โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยปรึกษาหารือกับ
 ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ

2. ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละรายวิชา
 โดยปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับผู้เชี่ยวชาญแต่

สาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนการสอน ทำบันทึกการสอน ผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. นำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษานำร่อง ตามที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ ถ้ามีข้อบกพร่องก็แก้ไขปรับปรุง โดยปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอยู่ตลอดเวลา

4. อบรมผู้สอน ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

5. นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษา สนับสนุนให้ผู้บริหารและผู้สอน นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาต่อไป โดยแบ่งกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

5.1 แปลงหลักสูตรไปสู่การสอนด้วยการจัดทำวัสดุประกอบหลักสูตรได้แก่ เอกสารหลักสูตร สื่อและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุ การบริการต่าง ๆ โดยอบรมผู้สอน และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการแหล่งเรียนรู้ สื่อการสอน รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

5.3 ผู้สอนทำหน้าที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.4 การประเมินผลเพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของหลักสูตร แล้วดำเนินการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

6. ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของ อารัง บัวศรี

อารัง บัวศรี (2542, น.152) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรต้นแบบ โดยการยกร่างหลักสูตรขึ้นมา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.3 การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร

- 1.4 การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
- 1.5 การเลือกเนื้อหา
- 1.6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1.7 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
- 1.8 การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
- 1.9 การประเมินผลการเรียนรู้
- 1.10 การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
2. นำหลักสูตรต้นแบบไปทดลอง ทดสอบ
3. แก้ไขหลักสูตรต้นแบบดังกล่าวจนกลายเป็นหลักสูตรแม่บท
4. นำหลักสูตรแม่บทไปใช้
5. ประเมินผลหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่อดีต มีผู้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมาอย่างหลากหลายทั้งผู้ที่ยังดำเนินตามแนวคิดของไทเลอร์ หรือผู้ที่ประยุกต์แนวคิดของไทเลอร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวแล้ว พบว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตร สามารถแยกเป็นขั้นตอนหลักได้ 8 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิรมล ศตวุฒิ (2554, น.22); มาลินี บุญยรัตพันธุ์ (2551, น.56); ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2553, น.13) ดังนี้

1. การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้อุ้เรียน สังคม และเนื้อหาความรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร
2. การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากในขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นหลักการและจุดมุ่งหมาย หลักการจะแสดงถึงปรัชญาและเป้าหมายของหลักสูตร ส่วนจุดมุ่งหมายจะบอกคุณลักษณะของผู้ที่เรียนจบตามหลักสูตรว่าจะมีความรู้ ทักษะอะไร มีเจตคติอย่างไร
3. การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ กำหนดขอบข่ายและลำดับขั้นของเนื้อหาสาระ จัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

5. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรไปตรวจสอบความเหมาะสม ถูกต้อง สอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำผลการตรวจสอบคุณภาพมาปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตรให้ดีขึ้นก่อนนำไปใช้
6. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรที่ตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขแล้วไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไป โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มั่นใจได้ว่าจะมีความเหมาะสม
7. การประเมินหลักสูตร เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร
8. การปรับปรุงหลักสูตรจากผลการประเมิน

2.3 ความสำคัญของหลักสูตร

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรทั้งนี้ของความสำคัญของหลักสูตรต่อการศึกษา และความสำคัญของหลักสูตรต่อการสอน ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น.10-13) ได้อธิบายให้เห็นว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์ มาตรฐานทางการศึกษาที่ใช้ในการควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งสามารถพิจารณาคุณภาพการศึกษาของแต่ละประเทศได้ด้วยการดูจากหลักสูตรของประเทศนั้น ๆ เนื่องจากหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงนโยบายการศึกษาของแต่ละประเทศไปสู่การปฏิบัติ หรือกล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้สอนต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติในขณะเดียวกัน หลักสูตรก็มีความสำคัญต่อการสอนด้วย เนื่องจากการที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ผู้สอนต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอนโดยการศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคการปฏิบัติในการสอน การสอนจึงเปรียบเสมือนการสร้างบ้านที่ต้องอาศัยหลักสูตรที่เสมือนเป็นแปลนบ้านหรือพิมพ์เขียวของบ้าน จึงเห็นได้ว่าต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอนและตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการสอน

เช่นเดียวกับ อารง บัวศรี (2542, น.9-10) ที่อธิบายให้เห็นว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษาร่วมกัน เนื่องจากหากต้องการทราบว่าคุณภาพของประเทศใดมีคุณภาพ และมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศมากเพียงใดให้ดูที่การศึกษาของประเทศนั้น และหากต้องการพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปอีก ก็ให้ศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ของประเทศนั้น เพราะหลักสูตรจะเป็นเครื่องชี้ว่ามีการสอนแบบใด เน้นที่อะไร การเน้นหนักดังกล่าวย่อมแสดงถึงความรู้และศักยภาพของประชากรใน

ประเทศนั้น จึงเปรียบเทียบได้ว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษานั้นเอง ในขณะที่เดียวกันหลักสูตรก็มีความสำคัญต่อการสอนด้วย เนื่องจากหลักสูตรถูกเปรียบเทียบให้เป็นเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งจะเป็นตัวบอกให้กับต้นหรือผู้สอนได้รู้ว่าจุดมุ่งหมายของการเดินทางหรือจุดมุ่งหมายของการสอนคืออะไร และในระหว่างทางที่จะไปถึงจุดหมายดังกล่าวจะต้องใช้อุปกรณ์หรือสื่ออะไรช่วยบ้าง ต้องตรวจสอบประเมินผลอย่างไร ในขณะที่ทางผู้เรียนก็สามารถใช้ประโยชน์ของหลักสูตรในการทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร และต้องเตรียมตัวอย่างไรจึงจะได้เรียนรู้และได้รับผลสำเร็จ

สอดคล้องกับ วาริรัตน์ แก้วอุไร (2564, น.29) ที่สรุปความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรคือหัวใจของการศึกษาและการเรียนการสอน โดยหลักสูตรมีความสำคัญดังนี้

1. หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นแนวทางของการสร้างลักษณะของพลเมืองของชาติ สร้างชาติ และเป็นตัวชี้แนวทาง และกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
2. เป็นเอกสารของทางราชการที่กำหนดเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามและเข้าใจตรงกัน
3. เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ
4. เป็นตัวกำหนดลักษณะและรูปแบบของสังคมในอนาคต และเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ
5. เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญอภังการและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. เป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

จากความสำคัญของหลักสูตรที่นักวิชาการกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญทั้งในแง่ต่อการศึกษาของชาติ และต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากหลักสูตรคือสิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดเป้าหมายของการศึกษาของชาติสู่แนวทางการปฏิบัติ ทำให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นภาพและแนวทางที่จะต้องปฏิบัติตามทั้งในฐานะผู้ที่มีหน้าที่บริหารหลักสูตร และผู้ที่นำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.4 ประเภทของหลักสูตร

ประเภทของหลักสูตรมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับอิทธิพลที่ได้รับจากปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา จนทำให้นักวิชาการด้านหลักสูตรแบ่งประเภทของหลักสูตรได้หลายประเภท ดังนี้

Taba (1962, p.384-412) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรเป็น ดังนี้

1. หลักสูตรแบบรายวิชา
2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา
3. หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการดำเนินชีวิต
4. หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและประสบการณ์
5. หลักสูตรแบบแกน

มาลินี บุญยรัตพันธุ์ (2551, น.44) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรเป็น ดังนี้

1. หลักสูตรเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตรรายวิชา
2. หลักสูตรสหสัมพันธ์
3. หลักสูตรผสมผสาน
4. หลักสูตรหมวดวิชาแบบกว้าง
5. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม
6. หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์
7. หลักสูตรแบบแกน
8. หลักสูตรบูรณาการ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.23) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรเป็น ดังนี้

1. หลักสูตรที่เน้นวิชาเป็นศูนย์กลาง
2. หลักสูตรแบบสาขาวิชา
3. หลักสูตรแบบสัมพันธ์วิชา
4. หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
5. หลักสูตรที่เน้นปัญหาเป็นศูนย์กลาง
6. หลักสูตรที่เน้นเทคโนโลยีเป็นศูนย์กลาง
7. หลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2562, น.20-22) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตร ดังนี้

1. จำแนกตามลักษณะการจัดเนื้อหาในหลักสูตร

- 1.1 หลักสูตรรายวิชา
- 1.2 หลักสูตรสัมพันธ์วิชา
- 1.3 หลักสูตรหมวดวิชา
- 1.4 หลักสูตรแกน
- 1.5 หลักสูตรบูรณาการ

2. จำแนกตามบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

- 2.1 หลักสูตรที่เน้นผู้สอน
- 2.2 หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน

3. จำแนกตามประสบการณ์ที่ยึด

- 3.1 หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม
- 3.2 หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและประสบการณ์
- 3.3 หลักสูตรเอกัตภาพ

วารินทร์ แก้วอุไร (2564, น.123-126) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรที่ยึดเอาสาขาวิชาเป็นหลัก
2. หลักสูตรที่ยึดเอาความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก
3. หลักสูตรที่ยึดเอากิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก
4. รูปแบบหลักสูตรที่ยึดเอาทักษะกระบวนการเป็นหลัก
5. รูปแบบหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ
6. หลักสูตรแบบเน้นมโนทัศน์

จากการแบ่งประเภทหลักสูตรที่นักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาในงานวิจัยครั้งนี้เป็นหลักสูตรแบบรายวิชา เนื่องจาก มีความเชื่อว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ พัฒนาดตนเองได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยเนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรแบบรายวิชา สามารถที่จะบูรณาการเนื้อหาที่หลากหลายและสามารถประเมินผลได้ด้วยหลายวิธีการ

2.5 แนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ว่า “ผลลัพธ์การเรียนรู้” หมายความว่า ผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติ หรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงานระหว่างการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2565: น.35)

Outcome-based Education (OBE) เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มีเป้าหมายหรือผลลัพธ์เป็นสำคัญ เมื่อสิ้นสุดประสบการณ์การศึกษา ผู้เรียนแต่ละคนควรบรรลุเป้าหมาย หรือความสำเร็จในการเรียนรู้ OBE ไม่มีรูปแบบการสอนหรือการประเมินเฉพาะเจาะจงในชั้นเรียน โดยการเพิ่มโอกาสแก่นักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย ในการจัดการเรียนรู้จะมีการใช้รูปแบบการประเมินอย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุผลลัพธ์ บทบาทของครูจะปรับเปลี่ยนเป็นผู้แนะนำ ผู้ฝึกอบรม ผู้อำนวยการ หรือผู้ให้คำปรึกษาตามผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ โดยผู้คิดค้น OBE เป็นนักวิชาการและนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียง ได้แก่ William G. Spady หรือที่รู้จักกันดีในนาม "บิดาแห่งการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์" และได้บัญญัติคำว่า "OBE" ในปี พ.ศ. 2531 (Spady, 1988: 4-8)

OBE นั้นได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในปี ค.ศ.1930 โดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา นำมาใช้ในระบบการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาลัย 300 แห่งและโรงเรียนมัธยมศึกษา 30 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมได้ออกแบบหลักสูตรใหม่ให้มีความแตกต่างจากหลักสูตรแบบเดิม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับทักษะการคิดในระดับสูง โดยโรงเรียนได้ผ่อนปรนข้อกำหนด และเนื้อหาวิชาแบบเดิมเพื่อแลกกับข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับทักษะและความสามารถของนักเรียน จากการศึกษาทดลองการนำ OBE มาใช้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการทดลองส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จอย่างโดดเด่น มากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่มีหลักสูตรแบบดั้งเดิม (Adedoyin & Shangodoyin 2010:161-170)

รายงานของมหาวิทยาลัยเคนตักกีก็เกี่ยวกับ OBE พบหลักการพื้นฐานที่ระบุไว้ในหนังสือเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนในปี ค.ศ. 1949 ซึ่ง Ralph W. Tyler สรุปการเรียนการสอนนั้นเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก เขาถือว่าผลจากการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเกณฑ์ของประสิทธิภาพการสอน ไม่มีรูปแบบเดียวสำหรับการสอนของ OBE โดยที่ชาติต่าง ๆ กำลังพัฒนาการใช้ OBE และเขตการศึกษาแต่ละแห่งและบางรัฐได้นำรูปแบบของ OBE มาพัฒนาให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับบริบทของตน ในปี ค.ศ. 1960 โดยเบนจามิน บลูม ซึ่งเป็นผู้บัญญัติคำว่า OBE เิงกระบวนการ โดยจัดให้มีการผสมผสานกับรูปแบบของการคิดระดับสูง (Higher Order Thinking) มีการแบ่งเนื้อหาหลักสูตร

ออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ ที่แตกต่างกันจำนวนมาก และวัดความก้าวหน้าของนักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ (Kaliannan & Chandran, 2012: 50-63)

OBE เป็นการจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้ที่เน้น "ความสมเหตุสมผล" โดยมุ่งผลลัพธ์ไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่สังคมและโลกในอนาคตต้องการ ไม่เน้นเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว โดยที่ Macayan (2017: 1-10) กล่าวถึง OBE ว่าเป็นการศึกษาที่เน้นแนวคิดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนคาดหวังว่า จะรู้และสามารถทำได้ คาดว่าทักษะและความรู้ใดที่จำเป็นต้องมีเมื่อออกจากโรงเรียน และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ พิจารณาจากผลลัพธ์มากกว่าปัจจัยนำเข้า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาหรือออกแบบหลักสูตรใหม่ ทั้งเลือกสื่อการสอน วิธีการสอน และดำเนินการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งมีกระบวนการออกแบบระบบการศึกษาที่จะเอื้อให้เกิดผลลัพธ์ของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ Chandra, Omer & Essaid (2008:17-19) กล่าวถึง OBE ว่าเป็นการออกแบบระบบที่ทุกส่วนและทุกแง่มุมของการศึกษามุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ของหลักสูตรนักเรียนเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะหรือเพิ่มพูนความรู้ ทำเป้าหมายให้สำเร็จเมื่อจบหลักสูตร โดยไม่มีรูปแบบหรือระยะเวลาการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงหรือตายตัวนักเรียนสามารถเรียนรู้ตามที่ต้องการครูจัดการเรียนรู้และแนะนำนักเรียนตามผลลัพธ์เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ อีกทั้ง Tshai, Ho, Yap, & Ng (2014:74-85) กล่าวถึง OBE เป็นการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการเรียนรู้ นักเรียนจะได้รับรู้วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและการประเมินผลความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอ โดยที่กุญแจสู่ความสำเร็จในการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์คือความชัดเจนของเป้าหมาย เพื่อให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีการคาดหวังสิ่งที่ต้องการจากการเรียนรู้รวมถึงการพัฒนาทักษะ ความรู้ และเจตคติของผู้เรียน

Yusof, Othman, Norwani, Ahmad, & Jalil (2017:1186-1200) กล่าวถึง OBE เป็นการจัดการศึกษาที่อิงตามผลลัพธ์ โดยเน้นความโปร่งใสมีหลักการสำคัญคือนักเรียนต้องผ่านมาตรฐานเฉพาะจึงจะสำเร็จการศึกษาได้ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาจึงใช้การอิงตามผลลัพธ์แต่ครูมีอิสระที่จะทดลองกับวิธีการใดก็ได้ที่ให้นักเรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับ Malan (2000:33-45) กล่าวถึง OBE เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณลักษณะ ทักษะ คุณสมบัตินี้ที่จำเป็นของนักเรียน หลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ การบรรลุผลลัพธ์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาจแตกต่างกันไปตามเวลาของผู้เรียนแต่ละคน หากไม่บรรลุผลลัพธ์ พวกเขาสามารถเริ่มใหม่ โดยอาศัยกระบวนการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (CQI) เปลี่ยนกระบวนการทัศน์จากครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่เน้นหน่วยกิตของหลักสูตรที่ได้รับและชั่วโมงที่ใช้ในชั้นเรียน เน้นการวัดประสิทธิภาพของผู้เรียนหรือผลลัพธ์เชิงประจักษ์ รวมถึงมุ่งเน้นไปที่สิ่งที่นักเรียนควรจะได้ในโลกแห่งความเป็นจริงเมื่อจบหลักสูตรหรือโปรแกรมผลลัพธ์

การเรียนรู้เน้นทักษะความรู้เจตคติความสามารถและความชำนาญของนักเรียนเมื่อสิ้นสุดหลักสูตรที่สำคัญ Loreto (2018 : 82-98) กล่าวถึง OBE เป็นการออกแบบ การพัฒนา และการจัดทำเอกสารการสอนโดยเป้าหมายและผลลัพธ์จะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า เป็นแนวทางการศึกษาซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงวิธีการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุผลเมื่อสิ้นสุด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยที่ทั้งครู และผู้ จำเป็นต้องเข้าใจความตั้งใจของครูในการสอนและความคาดหวังของนักเรียนที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปฏิบัติจริงเมื่อสิ้นสุดแต่ละหลักสูตร ตลอดจน Abbhilash (2018) กล่าวถึง OBE ว่าเป็นการเตรียมนักเรียนสู่การจ้างงานในตลาดโลก เนื่องจากตลาดการจ้างงานในปัจจุบันต้องการทักษะพิเศษด้านวิชาชีพ การสื่อสาร เทคนิค การแก้ปัญหา และทักษะอื่น ๆ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีหน้าที่หลักในการส่งเสริมผู้เรียนตามความต้องการของตลาดโลก ยกกระดับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสังคมโลก รวมถึงวิธีการสอน การเรียนรู้ และการประเมิน โดยใช้เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการเปลี่ยนจากหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาแบบเดิม ไปสู่หลักสูตรสมัยใหม่ที่สามารถผลิตผู้เรียนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของตลาด และมีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก

โดยสรุป OBE (Outcome-based Education) หมายถึง การศึกษาที่เน้นแนวคิดเพื่อให้ผู้เรียนคาดหวัง เกิดแรงจูงใจ ความสามารถ และเจตคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ การจัดการศึกษา รวมถึงการออกแบบระบบ พัฒนามุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ของหลักสูตร เน้นความยืดหยุ่นไม่ตายตัวทั้งรูปแบบการเรียนรู้ การวัดผล และเวลา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยมีเป้าหมาย โดยเป้าหมายความสำเร็จในการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์คือความชัดเจนของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีการคาดหวังสิ่งที่ต้องการจากการเรียนรู้ ตลอดจนการเตรียมผู้เรียนเพื่อรองรับการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

2.6 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

การสร้างความรู้ด้วยตนเอง หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อ Constructivism มาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเขาวนปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวัฒนธรรม สังคม และภาษาของวิกโกทสกี (Vygotsky) ซึ่งเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างการดูดซึม (assimilation) และการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) กล่าวคือ เมื่อบุคคลรับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ถ้าหากเกิดการไม่สัมพันธ์กันจะเกิดภาวะที่เรียกว่า ภาวะไม่สมดุล (disequilibrium) จึงต้องพยายามปรับสภาวะดังกล่าวให้กลับมาอยู่ในสภาวะสมดุล (equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และการคิดเชิงตรรกะคณิตศาสตร์ (logical-

mathematical experience) รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (social transmission) และวุฒิภาวะ (maturity) ที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการคิดและการพัฒนาเขาวนปัญญาชั้นสูง ในมุมมองทางด้านพัฒนาการทางภาษาและความคิดของวิกทอทสกี จะแยกจากกันจนเมื่ออายุมากขึ้น พัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะไปร่วมกัน (วิญาประชากรและประสาท เนืองเฉลิม, 2553: 66-67; ทิศนา แชมมณี, 2552: 90-91)

ทัศนคติที่ผู้สอนควรเปลี่ยนและสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง

ในการเรียนการสอนตามทฤษฎี Constructivism ผู้สอนควรเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ทัศนคติที่ผู้สอนควรเปลี่ยนแปลงไปและสิ่งที่คุณสอนควรคำนึงถึงมี ดังนี้

ผู้สอนต้องไม่ถือว่าเป็นผู้รู้แต่ผู้เดียว ผู้เรียนต้องเชื่อตามที่ผู้สอนบอกโดยไม่มีเงื่อนไข แต่ต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ที่จะช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่จะช่วยได้ ดังนั้น ผู้สอนจึงไม่อ้ออวยผู้เรียนที่จะพูดว่า “ครูก็ยังไม่ทราบ พวกเรามาช่วยกันหาคำตอบดูซิ” ฯลฯ

ผู้สอนต้องพยายามช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ต้องอดทนและปล่อยให้ นักเรียนประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง อย่าด่วนไปชิงบอกคำตอบเสียก่อน ควรช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนที่เรียนช้าและเรียนเร็วให้สามารถเรียนไปตามความสามารถของตนเองด้วยตนเองให้มากที่สุด

ไม่ควรถือว่า “ผู้เรียนที่ดีต้องเงียบ” แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยกันในเรื่องหาหรือได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความรู้กันได้

ผู้สอนต้องไม่ถือว่าการที่ผู้เรียนเดินไปเดินมาเพื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นเป็นการแสดงถึงความไม่มีระเบียบวินัย แต่ต้องคิดว่าการเดินไปเดินมาเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และช่วยทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

ผู้สอนต้องลดบทบาทตัวเองลง (ทำตัวให้เล็กที่สุด) พูดในสิ่งที่จำเป็น เลือกรรคำพูดให้แน่ใจว่าผู้เรียนมีความต้องการฟังในสิ่งที่ผู้สอนพูด ก่อนที่จะพูดผู้สอนจึงควรเร้าความสนใจของผู้เรียนเสียก่อน

ขณะที่ผู้เรียนประกอบกิจกรรม ผู้สอนต้องอยู่ดูแลเอาใจใส่พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน ต้องไม่คิดว่า เมื่อผู้เรียนสามารถเรียนได้เองแล้วผู้สอนก็เอาเวลาทำอย่างอื่นได้

ผู้สอนควรมีใจกว้างและชมเชยนักเรียนที่ทำดีหรือประสบความสำเร็จแม้เพียงเล็กน้อย ไม่ตำหนิหรือลงโทษเมื่อผู้เรียนทำผิดพลาด หรือทำไม่ถูกใจผู้สอน

ไม่ควรจะเอาตนเองไปยึดติดกับหลักสูตรมากจนเกินไป ไม่ควรจะยึดเยียดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นให้กับผู้เรียน ควรคิดว่าการให้เนื้อหาที่จำเป็นแม้จะน้อยอย่างก็ยิ่งดีกว่าสอนหลาย ๆ อย่าง แต่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้้น้อยมาก หรือนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ไม่ได้

การจัดตารางสอนควรจัดให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับเวลาที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรม ผู้สอนต้องพยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมภายในเวลาที่เหมาะสม ไม่มากหรือน้อยไป

บทบาทของผู้เรียน

ในการเรียนตามทฤษฎี Constructivism ผู้เรียนจะมีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติและสร้างความรู้ไปพร้อม ๆ กันด้วยตัวของเขาเอง (ทำไปและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน) บทบาทที่คาดหวังจากผู้เรียน คือ

มีความยินดีร่วมกิจกรรมทุกครั้งด้วยความสมัครใจ

เรียนรู้ได้เอง รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ด้วยตนเอง

ตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

มีความรู้สึกและความคิดเป็นของตนเอง

วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้

ให้ความช่วยเหลือกันและกัน รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนเองทำอยู่และที่ได้รับมอบหมาย

นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้นั้น

โดยสรุป ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญต่อกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูลด้วยตนเอง นอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมองแล้ว ยังเป็นกระบวนการทางสังคมด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินควบคู่กันทั้งด้านสติปัญญาและสังคม

การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการสร้างมากกว่ารับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการสอน จึงเป็นการสนับสนุนกระบวนการสร้างมากกว่าการรับรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการสอนจึงมุ่งที่การสร้าง มากกว่าการถ่ายทอดความรู้ จึงได้มุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล อีกทั้งสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้าง ความหมายของความเป็นจริง จากความเชื่อดังกล่าว จึงส่งผลให้เกิดรูปแบบจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง Constructivism เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำเพื่อสร้างความรู้ มากกว่าที่จะเป็นผู้รับความรู้จากครูผู้สอน (กัญญารัตน์ เจริญจิต, 2565)

2.7 การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Outcome-based education (OBE) เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นมาตรฐานหรือความรับผิดชอบในการศึกษาเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย การวางแผนหลักสูตร การประเมิน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่กำหนด การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์คือการยืนยันความรับผิดชอบในการเรียนการสอน เมื่อสิ้นสุดประสบการณ์ในการศึกษา ผู้เรียนแต่ละคนจะบรรลุเป้าหมายอันเป็นผลมาจากวัตถุประสงค์ทางการศึกษา OBE แตกต่างอย่างมากจากวิธีการศึกษาแบบดั้งเดิม ที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มาสู่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักวิชาการต่าง ๆ กล่าวถึงความสำคัญของ OBE ดังนี้

Lee & Omar (2009 : 7-8) กล่าวถึง OBE มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ช่วยจัดทำแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน เตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการเรียนรู้โดยจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนและวิธีการประเมินอย่างชัดเจน ส่งเสริมแนวทางการทำงานร่วมกันในการวางแผนหลักสูตร ทำให้ผู้บริหารและครูมั่นใจในการอนุมัติ และการรับรองโปรแกรมใหม่ และโปรแกรมที่มีอยู่ จัดให้มีกลไกในการประกันความรับผิดชอบและการประกันคุณภาพ ส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง และเป็นอิสระ จัดหาวิธีการให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติและประสบการณ์ที่ได้รับ ในระหว่างการเรียนรู้จัดให้มีเครื่องมือในการติดตามประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร ส่งเสริมความต่อเนื่องและความคล่องตัวระหว่างโปรแกรมการเรียนรู้ อีกทั้ง Suvin (2018) กล่าวถึง OBE นับว่ามีความสำคัญช่วยในการออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับฐานข้อมูลของผู้เรียน ช่วยในการติดตามกิจกรรมและความคืบหน้าของผู้เรียนในแต่ละวัน จัดลำดับความสำคัญของการประเมินผล ป้องกันข้อผิดพลาดในการคำนวณด้วยตนเองสำหรับความสำเร็จของผู้เรียน ทำให้เป้าหมายและความคาดหวังเกิดความชัดเจนระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนทุกคนมีความยืดหยุ่นและอิสระในการเรียนรู้ในแบบของตนเองลดการเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนเนื่องจากทุกคนมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน

Iloanya (2019: 439-444) กล่าวถึง OBE มีความสำคัญช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนทั้งผู้เรียนและผู้สอนต่างตระหนักถึงผลลัพธ์ที่ต้องการตั้งแต่เริ่มต้น ส่งผลให้การเรียนรู้ไปสู่เป้าหมายสามารถสร้างแรงจูงใจได้มาก การกำหนดมาตรฐานไว้ล่วงหน้าช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน เมื่อการประเมินได้รับการออกแบบและดำเนินการอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนรู้ว่าจะปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จอย่างไร ช่วยเพิ่มทักษะ ความรู้ เจตคติ และความสามารถมากขึ้น ทำให้เกิดการยืดหยุ่นช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความเชี่ยวชาญของตนเองนักเรียนได้รับโอกาสที่จะประสบความสำเร็จโดยใช้แนวทางที่ทันสมัย การออกแบบหลักสูตรที่เน้นความเรียบง่ายช่วยให้นักเรียนสามารถรับข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Noor, Kadirgama, Rahman, Rejab, Bakar & Ibrahim (2009: 166-171) กล่าวถึง OBE ว่า จะมุ่งเน้นไปที่วัตถุประสงค์การเรียนรู้ แทนที่จะให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์การออกแบบการเรียนการสอน หรือการออกแบบหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้และทักษะที่ใช้ได้จริง โดยใช้แนวทางที่เหมาะสมกับตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเส้นทางสู่ความสำเร็จที่ชัดเจนผู้เรียนรู้ว่า ต้องทำอะไรเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ทำให้ผู้สอนจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นแก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งสื่อ เครื่องมือ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตามผลลัพธ์ ปรับแต่งประสบการณ์ในการเรียนรู้ เพิ่มพูนและขยายโอกาสในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายและช่องว่างเฉพาะของตนเพื่อให้บรรลุศักยภาพของตน และความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรใดก็ได้ที่พวกเขาต้องการ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์นั้นเป็นผลให้ผู้เรียนสามารถกำหนดจังหวะของตนเองและ ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับการติดตามเพื่อนร่วมงานนอก จากนี้สามารถมีสมาธิกับจุดแข็งและส่วนที่ต้องปรับปรุง ช่วยให้ผู้เรียนมีแรงเสริมในการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน นักเรียนมีบทบาทมากขึ้นในหลักสูตรตามผลลัพธ์ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดทำแผนภูมิหลักสูตรที่เหมาะสมกับตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการพัฒนาส่วนบุคคลและอาชีพของตนได้ ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการติดตามความก้าวหน้าและระบุจุดแข็งและจุดอ่อน ผู้เรียนแต่ละคนสามารถติดตามและตรวจสอบจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองได้ ช่วยเพิ่มประโยชน์ของประสบการณ์จากจุดยืนขององค์กร ช่วยให้องค์กรจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มโอกาสให้แก่ผู้เรียน โดยปฏิบัติตามแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชีวิต ด้วยความมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศและนวัตกรรมหลักสูตร มีการออกแบบในลักษณะเน้นผลลัพธ์ที่จะบรรลุผลเมื่อสิ้นสุด ผู้สอนออกแบบกิจกรรมและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้สอนจำเป็นต้องตัดสินใจว่าทักษะใดที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้วิชาใดวิชาหนึ่ง จากนั้นจึงออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก (McNeil, Hughes, Toohey & Dowton, 2006: 527-534)

กล่าวโดยสรุปการจัดการเรียนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-based Education) มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน เป็นการวัดประสบการณ์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้สอนมีกรอบในออกแบบการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผลอย่างชัดเจน ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร ผู้เรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ออกได้ด้วยตนเอง และผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ช่วยในการติดตามกิจกรรมและความคืบหน้าของผู้เรียนในแต่ละวัน ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจน อีกทั้งผู้เรียนทุกคนมีความยืดหยุ่นและอิสระในการเรียนรู้ในแบบที่ตนถนัด ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

2.8 แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568

สาระสำคัญแผนพัฒนามหาวิทยาลัย

วิสัยทัศน์ (Vision)

“ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต”

พันธกิจ (Mission)

ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ รวมทั้งการทานุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. ผลิตบัณฑิตที่เป็นคนดี มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ มีความเป็นผู้นำและสร้างสังคมไทยให้เป็น “สังคมแห่งภูมิปัญญา การเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลาง ทางวิชาการพระพุทธศาสนาเถรวาท”

2. พัฒนาองค์ความรู้ ผลิตผลงานวิจัย และวิชาการ สร้างสรรค์นวัตกรรม บูรณาการศิลปวัฒนธรรมเพื่อนาพาสังคมด้วยองค์ความรู้บนวิถีธรรมตามศาสตร์สาขาของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโลกในที่สุด

3. เผยแผ่ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ด้านพระพุทธศาสนาที่แท้จริง ให้แก่พลเมืองโลก สืบสานส่งต่อ โดยศาสนทายาท ที่เข้มแข็ง แดกฉานในพระธรรมขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ให้ดำรงทรงไว้ในฐานะสมบัติที่ล้ำค่าของโลก

4. บริการวิชาการ บริการสังคม ด้วยสรรพกำลัง และทุกองคาพยพของพระพุทธศาสนาให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ที่เจริญวัฒนาสถาพร เป็นประจักษ์ชัดเจนต่อสังคมไทยและสังคมโลก

5. สร้างพลวัตในการพัฒนามหาวิทยาลัยและเครือข่ายภาคีพุทธฯ ให้มีโครงสร้าง ระบบ และกระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ เน้นการควบคุมกระบวนการสำคัญสู่ผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ คุ่มค่า และสมประโยชน์

แนวทางหลักแห่งการพัฒนา (Strategic Issues)

ในรอบ 5 ปี มุ่งเน้นพัฒนามหาวิทยาลัยให้บรรลุเป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals) ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ในการเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาและเป็นประตูสู่แก่นแท้ของพระสัทธรรม ตามแนวทางหลักแห่ง การพัฒนา 4 ประการ

ประการที่ 1 เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจิตวิญญาณ สติ และปัญญาของศาสนทายาท และพลเมืองโลกเพื่อเสริมสร้างสังคมตามวิถีพุทธ

ประการที่ 2 นำทาง บำบัด และฟื้นฟูสังคมให้กลับคืนสู่ความสงบสุข

ประการที่ 3 สร้างระบบนิเวศแห่งการพัฒนาภูมิปัญญาด้วยการบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับองค์ความรู้ สรรพวิชา

ประการที่ 4 ยกระดับงานวิจัยทางพุทธศาสนาสู่การเผยแพร่ในระดับสากล เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและ การเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิถีแห่งการพัฒนา (Strategies)

เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนา จึงกำหนดแก่นแห่งการพัฒนา (Key Strategic Areas) เป็น 5 ด้าน คือ ปรัชญา ประยุกต์ ปฏิบัติ ปฏิภน และปฏิรูป ในแต่ละด้านมี วิถีแห่งการพัฒนา (Strategies) และเจตนา (Strategic Objectives) ซึ่งประกอบด้วย แก่น (Key Strategic Area) : วิถี อันเป็นมรรค เป็นผล (Strategy) และเจตนาของวิถี (Strategic Objective) ทั้ง 5 ดังตารางต่อไปนี้

แก่น Key Strategic Area	วิถี Strategy	เจตนา Strategic Objective
ปรัชญา	วิถี ที่ 1 สืบสาน ส่งต่อ ต่อยอด	1.ก. มุ่งประดิษฐาน พระพุทธศาสนา ให้มั่นคงในแผ่นดินไทย เพื่อเผยแผ่ให้กว้างไกลไปทั่วโลก
ประยุกต์	วิถี ที่ 2 ผสมผสาน สร้างสรรค์ อย่างลึกซึ้ง	2.ก. พระพุทธศาสนาได้ยกระดับ และเคียงคู่ไปกับสรรพวิทยาของมวลมนุษยชาติ เพื่อให้องค์ภูมิแห่งพุทธปัญญาปรากฏ อยู่ท่ามกลาง ความเป็นเลิศของสรรพวิชา
ปฏิบัติ	วิถี ที่ 3 ค้นหา “ตน” เติม “คน” เสริมสร้าง “สังคม”	3.ก. นำทาง ยกระดับ และพัฒนา จิตใจชาวโลก สู่การเป็นมนุษย์อีกครั้ง เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ก่อให้เกิด เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มี ภูมิคุ้มกัน มีจิตวิญญาณและ สติปัญญา แบบวิถีพุทธ

<p>ปฏิบัติ</p>	<p>วิธี ที่ 4 ฟื้นฟู เยียวยา นาพากลับสู่ ความ สว่าง สงบ</p>	<p>4.ก. ร่วมเติมเต็ม และเสริมพลัง แก่ สังคมทุกภาคส่วนที่อ่อนล้า พลัด หลง เพื่อให้สมาชิกในสังคม พ้นคืนกลับสู่ ความเข้มแข็ง ทางจิตวิญญาณ เกิด ความมั่นคงยืนหยัด และก้าวเดิน ต่อไปอย่างยั่งยืนในทิศทางที่ถูกควร ตามทานองคลองธรรม</p>
<p>ปฏิรูป</p>	<p>วิธี ที่ 5 พลิก เปลี่ยน ปรับ รับการ เปลี่ยนแปลง</p>	<p>5.ก. พัฒนางองค์กร แบบก้าวกระโดด ในทุกองคาพยพ ทั้งบทบาท โครงสร้าง กระบวนการ การบริหาร และทรัพยากร เพื่อเป็นองค์กรอนาคตแห่งความรู้ และภูมิปัญญาที่ร่วมพัฒนาอนาคต ของสังคมไทยและสังคมโลก ซึ่ง สามารถปรับตัวได้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงใน อนาคต</p>

ที่มา : แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏมหาวิทยาลัย หน้า 15

ปฏิบัติ: วิธีที่ 4 ฟื้นฟู เยียวยา นาพากลับสู่ ความสว่าง สงบ

เจตนา ของวิธี : Strategic Objective

4.ก. ร่วมเติมเต็ม และเสริมพลัง แก่สังคมทุกภาคส่วน ที่อ่อนล้า พลัด หลง เพื่อให้สมาชิกในสังคม พ้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ เกิดความมั่นคงยืนหยัด และก้าวเดินต่อไปอย่างยั่งยืนในทิศทางที่ถูกควร ตามทานองคลองธรรม

<p>กลุ่มเป้าหมาย</p>	<p>ผลลัพธ์การพัฒนา</p>
<p>พลาตพลัง (ทาผิดต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อผู้มีคุณ ต่อผู้เป็นที่รัก ต่อผู้อื่น ต่ออาญาแผ่นดิน)</p>	

<p>☐ ผู้ถูกสอบ/ระหว่างพิจารณา ดำเนินคดี/ถูกตัดสินว่า ทุจริต ละเมิด ละเลยหน้าที่ ผิดกฎหมาย</p>	
<p>พลัดหลง (หลงในความไม่รู้ หลงในโลก หลงในกาย หลงจากทานองคลองธรรม หลงด้วย จิตที่ไร้เครื่องยึดเหนี่ยว)</p> <p>☐ นักโทษ; ลหุโทษ</p>	
<p>พลัดตก (จิตตกอยู่ในความมืด หมกมุ่น เศร้าซึม อยู่ในความเร่าร้อน ความกระสับกระส่าย ความเจ็บไข้ได้ป่วย ทรมานกาย ความหดหู่)</p> <p>☐ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม (ด้อยทางฐานะทางสังคม ไม่ด้อยด้วยฐานะทางจิตใจ)</p> <p>☐ ผู้ตกอยู่ในอาการซึมเศร้า ผิดหวัง ล้มเหลว เจ้าของธุรกิจที่ปิดตัว ผู้ถูก ฟ้องล้มละลาย ลูกจ้าง ถูกให้ออก เลิกจ้าง</p> <p>☐ ผู้ตกอยู่ในความทุกข์ อยู่ด้วยความเร่าร้อนรุ่มร่า ผู้มีบาดแผลทางจิต</p> <p>☐ ผู้เกษียณอายุ หรือ ผู้สูงอายุอยู่ลาพังในเมือง หรือในชนบท</p> <p>☐ ผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และ/หรือ ร้ายแรง</p>	<p>ฟื้นฟู จิตของ พ4 กลับสู่ จิตของความเป็นมนุษย์ที่เข้มแข็งตามอัตภาพ</p>
<p>พลัดพราก (เศร้าโศกจากความสูญเสีย ไม่ได้ ไม่มี ไม่เป็น ผิดหวัง)</p> <p>☐ ผู้ประสบอุบัติเหตุ ผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้สูญเสีย คนในครอบครัว/บุคคลอันเป็นที่รัก</p>	

ที่มา : แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏมหาวิทยาลัย หน้า 29

2.9 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นหลักสูตรใหม่ เปิดการเรียนการสอนในปี พ.ศ. 2563 โดยมีข้อมูลเฉพาะหลักสูตร ดังนี้

ปรัชญา

การจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

ความสำคัญ

หลักสูตรนี้อยู่ภายใต้พระราชกระแสรับสั่งในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระประสงค์ให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ได้รับการศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการขัดเกลาพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ด้วยหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า หลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นวิทยบริการที่สามารถสร้างคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังระดับดีและดีเยี่ยมให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาจิตของตนเองได้เป็นอย่างดี เห็นสมควรที่จะจัดทำเป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน คือ จัดทำหลักสูตรขึ้นมาเพื่อเปิดสอนสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มหาวิทยาลัยโดยคณะศาสนาและปรัชญา จึงได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยได้รับความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ในการทำความร่วมมือร่วมกัน (MOU) ในการจัดทำหลักสูตรนี้ขึ้น

ดังวัตถุประสงค์และรูปแบบตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ได้ตระหนักถึงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านพระพุทธศาสนา และการขยายโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ต้องขังให้ได้ศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านพระพุทธศาสนา กล่อมเกลาจิตใจการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การขึ้นนำสังคมในทางสร้างสรรค์ และการยุติข้อขัดแย้งด้วยหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเพื่อเป็นการแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังเป็นการสร้างคนดีคืนสู่สังคม อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง
2. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา
3. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการขัดเกลาพฤติกรรมและพัฒนาสังคม

สถานการณ์ภายนอกหรือการพัฒนาที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนหลักสูตร

สถานการณ์หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

1. ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจและสภาพสังคมในการดำเนินชีวิตมีการแข่งขันที่สูง จึงทำให้บางคนเลือกแนวทางที่สุ่มเสี่ยงต่อการที่ผิดกฎหมายหรือกระทำการที่ผิดกฎหมาย เพื่อต้องการให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ จึงทำให้ต้องถูกดำเนินคดีและกลายเป็นผู้ต้องขัง

2. การขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษมาเป็นคนดีของสังคม อีกทั้งต้องมีเหตุและผลซึ่งบุคคลที่สำเร็จการศึกษาทางด้านสาขาวิชาพระพุทธศาสนา ย่อมสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ เพื่อขัดเกลาและพัฒนาจิตใจ การประกอบอาชีพสุจริต และเป็นกำลังสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

สถานการณ์หรือการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม

1. สภาพสังคมมีปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม หลงกระทำ ความผิดก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ไปขัดเกลาและพัฒนาจิตใจ เพื่อพัฒนาสังคมให้สงบสุขตามหลักพระพุทธศาสนา

2. การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเมืองมีความเครียดเพิ่มขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีวิธีคิด ที่ถูกต้อง การนำหลักพระพุทธศาสนามาบูรณาการสร้างความรู้ความเข้าใจ ในการดูแลสุขภาพจิตของตนเองและครอบครัว ตลอดจนสร้างชุมชนแห่งความสุขที่ยั่งยืน

3. มีการเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรม และการเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว นำไปสู่การกระทำที่ขาดการยั้งคิด จึงจำเป็นต้องใช้หลักทางพระพุทธศาสนามาช่วยขัดเกลาและพัฒนาจิตใจ ในการตัดสินใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยสติปัญญา

การพัฒนาหลักสูตรและความเกี่ยวข้องกับพันธกิจของสถาบัน

การพัฒนาหลักสูตร

1. หลักสูตรต้องผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คือ มีความตระหนักในศีลธรรม จริยธรรม ปรับตัว ให้ได้ในสภาวะแวดล้อมที่จำกัด และสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้

2. ต้องพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน มีความเป็นสากล สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

3. หลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อเป็นการขัดเกลาและพัฒนาจิตใจให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้ และเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน รวมถึงสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น ๆ

ความเกี่ยวข้องกับพันธกิจของสถาบัน

เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านพระพุทธศาสนา สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการให้บริการ วิชาการแก่สังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งคำนึงถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทย

1. ด้านการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนจากแบบบรรยายอย่างเดียวมาเป็นแบบยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. ด้านการวิจัย ให้ความสำคัญในการค้นคว้าและวิจัย เพื่อให้ผู้ศึกษารู้จักการค้นคว้าและการทำงานวิจัย จึงได้จัดวิชาการระเบียบวิธีวิจัยเข้ามาในหลักสูตร

3. ด้านบริการวิชาการแก่สังคม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ร่วมมือกับโครงการต่าง ๆ ที่กรมราชทัณฑ์ได้จัดขึ้น เช่น สอบธรรมศึกษา สอบบาลีศึกษา สักคสาสมาธิ เป็นต้น

4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีการจัดกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมวันสำคัญของชาติศาสนาและกิจกรรมส่งเสริมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม

การปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด

การปรับปรุงหลักสูตรต้องไม่เกิน 5 ปี จะต้องปรับปรุงให้เสร็จและอนุมัติ/ให้ความเห็นชอบโดยสภามหาวิทยาลัย เพื่อให้หลักสูตรใช้งานในปีที่ 6 โดยมีการวางแผน เสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร นำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตร คณะกรรมการสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อเสนอแผนการปรับปรุงหลักสูตรต่อคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การประเมินหลักสูตรในภาพรวม

การประเมินหลักสูตร โดยนักศึกษาปัจจุบันและอาจารย์เพื่อนำข้อมูลมาทบทวนและปรับปรุงการจัดการแผนการเรียนการจัดการเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาที่อาจซ้ำซ้อนไม่ทันสมัยยาก/ง่าย เป็นต้น

การประเมินหลักสูตรโดยศิษย์เก่า เพื่อติดตามผลการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษา ในหลักสูตรไปใช้ในการทำงาน

การประเมินผลโดยผู้ใช้บัณฑิต เพื่อสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้บัณฑิต เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรนี้

การทบทวนผลการประเมินหลักสูตร วางแผนปรับปรุงหลักสูตร และแผนกลยุทธ์การสอน

อาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ผู้สอนนำผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ โดยนักศึกษา และหรือเพื่อนร่วมงานแล้วแต่กรณีมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนานำผลประเมินตามระบบการจัดการหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ซึ่งดำเนินการทุกสิ้นปีการศึกษามาทบทวนและวิเคราะห์พร้อมนำเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขในจุดที่มีข้อบกพร่อง สำหรับปีการศึกษาถัดไป

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนานำผลการประเมินภาพรวมของหลักสูตรโดยนักศึกษาปัจจุบันและอาจารย์โดยศิษย์เก่าและโดยผู้ใช้บัณฑิตเพื่อทบทวนและพิจารณาในการนำไปแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนดในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย

2.10 สภาพพื้นที่การทำวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต งานวิจัย งานบริการวิชาการแก่ชุมชน และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งวิทยาลัยขึ้นในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร พระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยมีพระราชประสงค์เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร ทรงอุทิศพระราชทรัพย์บำรุงประจำปีและก่อสร้างสถานศึกษาวิทยาลัยแห่งนี้ขึ้น ครั้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๓๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัย พระองค์ทรงรับมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์บำรุงประจำปี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีพัฒนาการมาตามลำดับ ดังนี้

ยุคที่ 1 : ยุคเป็นวิทยาลัย (พ.ศ. 2436- 2488)

“มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” เดิมเป็นวิทยาลัยเรียกว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” ได้รับการสถาปนา (จัดตั้ง) ขึ้นโดยพระบรมราชานุญาตในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2436 (ร.ศ.112) ซึ่งเป็นวันคล้ายกับวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสยามเทวมหามกุฏวิทยมหาราชรัชกาลที่ 4 และได้พระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” เพื่อถวายเป็นพระบรมราชานุสรณ์เฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสยามเทวมหามกุฏวิทยมหาราช ผู้ทรงเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ที่สำคัญพระองค์หนึ่งของไทย และทรงตั้งวัตถุประสงค์ของการสถาปนา “มหามกุฏราชวิทยาลัย” ไว้ตอนหนึ่งว่า “เพื่อเป็นที่ เล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมของภิกษุสามเณร” ดังแจ้งความของกระทรวงธรรมการ ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2436 (ร.ศ.112) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 10 หน้า 626

ยุคที่ ๒ : ยุคเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา (พ.ศ. 2488 - 2540)

ในยุคนี้เริ่มจากปี พ.ศ. 2488 โดยกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ขณะทรงดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นนายกกรรมการ ได้มีมติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาขึ้น เรียกว่า “สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย” กล่าวได้ว่า มหามกุฏราชวิทยาลัยพัฒนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเป็นไปตามที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงพระดำริไว้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ และได้เปิดทำการสอนในรูปแบบของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เมื่อวันที่ 16 กันยายนพ.ศ. ๒๔๘๙

ยุคที่ 3 : ยุคเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ (พ.ศ. 2540 ปัจจุบัน)

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา อันมีนามว่า “สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” ได้พัฒนามาเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้นามใหม่ว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเรียกว่า “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540” กล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นนิติบุคคล และเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาที่กว้างกว่าเดิม คือ ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (มาตรา 6)

ยุคที่ 3 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเปิดการสอนระดับปริญญาเอกครั้งแรก ในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2549 ได้ขยายการศึกษาจากวิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยจัดตั้งเป็นวิทยาลัยเพิ่มอีก 2 แห่ง คือ

- (1) วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ตั้งอยู่ที่จังหวัดยโสธร
- (2) วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ที่จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เปิดสอนตามหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก คณะวิชา 5 คณะ คือ

- (1) บัณฑิตวิทยาลัย
- (2) คณะศาสนาและปรัชญา
- (3) คณะมนุษยศาสตร์
- (4) คณะสังคมศาสตร์
- (5) คณะศึกษาศาสตร์

ปรัชญามหาวิทยาลัย (Philosophy)

“ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ” Academic Excellence based on Buddhism”

อัตลักษณ์

บัณฑิตมีความรอบรู้ในหลักพระพุทธศาสนาและสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ

เอกลักษณ์

บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ การชี้แนะ ป้องกัน หรือ แก้ปัญหาของสังคม 2 เรื่อง (1) ภายในมหาวิทยาลัย จิตสาธารณะ หรือจำสำนึกทางสังคม (1) ภายนอกมหาวิทยาลัย การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและแนวพระราชดำรัสต่าง ๆ ไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคม

2.11 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในวิจัย รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรทั่วไป และที่เกี่ยวข้องกับบริบทของเรือนจำ ดังนี้

2.11.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาหลักสูตรทั่วไป

ปิยะนุช เลาศรีรัตนชัย, ปิยะพงษ์ เลาศรีรัตนชัย (2562, น.1717-1725) ได้วิจัยเรื่อง “การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ด้านหลักสูตร รายวิชาที่ศึกษาในชั้นปีที่ 3 และ 4 นั้น เป็นรายวิชาที่ยืมจากหลักสูตรอื่น ซึ่งมักเป็นเป็นวิชาด้านทฤษฎีและเน้นที่การจัดการมากกว่าการปฏิบัติ ต้องการให้มีการเขียนรายวิชาที่ตอบสนองความต้องการในการประกอบอาชีพในตำแหน่งต่าง ๆ โดยตรงมากกว่าจะยืมจากหลักสูตรอื่น ด้านอาจารย์ผู้สอน ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร หรือ อาจารย์พิเศษ เพื่อให้เพียงพอต่อภาระงานสอน และรับผิดชอบวิชาที่มีความเฉพาะทาง ซึ่งจะช่วยให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อนิสิตดีมากยิ่งขึ้น ด้านกิจกรรมพัฒนานิสิต ควรมีโครงการที่สนับสนุนโอกาสการศึกษา เรียนรู้ และเสริมสร้างประสบการณ์ภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น การโครงการอบรมทางภาษา หรือ นิสิตแลกเปลี่ยนการศึกษา

ณ ต่างประเทศ ด้านการปรึกษาแนะนำควรจัดสรรเวลาให้นิสิตและอาจารย์ได้พูดคุยและให้คำปรึกษา ได้มากยิ่งขึ้น ด้านการฝึกงาน ควรปรับระยะเวลาของการฝึกงานให้เพิ่มขึ้น อย่างน้อย 3 เดือนขึ้นไป เพื่อเพิ่มโอกาสการตอบรับเข้าฝึกงาน การเรียนรู้ประสบการณ์วิชาชีพอย่างเหมาะสม และเพิ่มโอกาสการ ได้งานทำหลังฝึกงาน

จากงานวิจัยดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรต้องตอบสนองต่อการประกอบอาชีพใน ตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และการเพิ่มโอกาสการมีงานทำหลังจากจบการศึกษาออกไป ในขณะที่ งานวิจัยของ จิตติมา ญาณะวงษา, สมเกียรติ อินทสิงห์, สุนีย์ เงินยวง, น้ำผึ้ง อินทเนตร (2564: น.279-291) ได้วิจัยเรื่อง “หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์: แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา” แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาต้องมีลักษณะที่เฉพาะ มุ่งผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังผลการวิจัยที่แสดง ให้เห็นว่า หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง การผลิตบัณฑิตจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหรือ ปรับปรุงหลักสูตรปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีการเรียนรู้ มีความ เข้าใจ ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในวิชาชีพ หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีลักษณะเฉพาะ และมุ่งผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน โดยการออกแบบ ผลลัพธ์การเรียนรู้จะตั้งต้นจากวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบัน ไปสู่วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์ การเรียนระดับหลักสูตร และระดับรายวิชา นำผลลัพธ์การเรียนรู้นี้ไปเป็นจุดเริ่มต้นในการออกแบบ รายวิชา วางแผนการสอนและวิธีการเผยแพร่ และการประเมินในระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยง ระหว่างการประเมินและกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Alignment) ตามรูปแบบ แผนที่การกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา

ในงานวิจัยของ บัณฑิตา อินสมบัติ และปราณี เนรมิต (2563: น.159-170) เรื่อง “แนว ทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์” สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรควรเป็นแบบบูรณาการระหว่างสถาน ประกอบการกับสถาบันการศึกษา การจัดการเรียนการสอนต้องตอบโจทย์ทักษะอันพึงประสงค์ใน ศตวรรษที่ 21 ดังผลการวิจัยพบว่า ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร ควรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มี สมรรถนะ และคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น ความสามารถในการสร้างงานให้เป็นรูปธรรม (Product-Oriented, Productive) เป็นนักบูรณาการ (Integrator) องค์กรความรู้หรือศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น สามารถคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว มีทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะ การสื่อสารผ่านงานเขียน หรือการนำเสนอแบบพหุภาษา มีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการเชิง พื้นที่ หรือนวัตกรรม เพื่อการพักผ่อนของผู้สูงวัย เป็นต้น 2) รูปแบบของหลักสูตรควรมีลักษณะเป็น

หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) โดยเน้นการบูรณาการทำงานในสถานประกอบการ ร่วมกับการเรียนในรายวิชา รวมทั้งควรจัดทำหลักสูตรเป็นหลักสูตรแบบโมดูล (Module) ร่วมกับหลักสูตรปกติ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานประกอบการได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน

3) การจัดการเรียนการสอนต้องสอดคล้องการพัฒนาทักษะอันพึงประสงค์สำหรับบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) และการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติ (Performance) โดยมีการบูรณาการศิลปวัฒนธรรม งานวิจัย และการบริการวิชาการสู่การเรียนการสอน

งานวิจัยข้างต้นนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกา มาศ ราชมนตรี, อรอนงค์ ไชยเชษฐ, ปิยะวดี สราภิมย์, ปิยรัตน์ นามเสนา, กุสุมาวดี ฐานเจริญ, กัลยาณี เจริญโสภารัตน์ (2563: น.52) เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ ในรูปแบบการจัดการการศึกษาแบบบูรณาการระหว่างการทำงานกับการเรียนการสอน” แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด ดังผลการศึกษาที่พบว่า ผลจากการศึกษาข้อมูลและการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาพิจารณาในการวางแผนหลักสูตร ในขั้นที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ด้วยการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือสถานศึกษากับประสบการณ์การทำงานในแหล่งเรียนรู้ ในสภาพจริงที่ได้รับการออกแบบไว้ในหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ผลิตบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิตทำให้ทราบความต้องการของผู้ประกอบการ สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมและเทคโนโลยีของภาคการผลิต ธุรกิจการค้า และบริการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภณิตา สุนทรไชย, รทวรรณ อภิโชติธนกุล, ธีระศักดิ์ เกียงขวา, ภาณุทัต สวัสดิ์ถาวร (2564: น.54) เรื่อง “การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจและการออกแบบธุรกิจ ในรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการระหว่างการทำงานกับการเรียนการสอน” ดังผลการวิจัยที่พบว่า ผลการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตพบว่า สาขาวิชาผู้ประกอบการธุรกิจสมัยใหม่ (มคอ.๒) ในรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการระหว่างการทำงานกับการเรียนการสอน (Work Integrated Learning) นักศึกษากล้าเผชิญกับความเสี่ยง มีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ มีความไวใจได้มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ใฝ่รู้ พร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถนำความรู้มาแก้ไขปัญหาในการทำงานและได้รับการยอมรับกับผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยทักษะกระบวนการคิดเชิงธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ บูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์เพื่อความสำเร็จและความอยู่รอดทางธุรกิจ สามารถทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำและผู้ตาม สามารถปรับตัวและรับผิดชอบ

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และยอมรับฟังคำชี้แนะจากบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจ และรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ประมวลผล และนำเสนอผลงานอย่างสร้างสรรค์

ในงานวิจัยของ พิชานิกา เพชรสังข์ (2562: น.4-13) เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผสมผสานเทคโนโลยีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และ การเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี” สะท้อนให้เห็นความสำคัญของหลักการของหลักสูตร ดังผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้ หลักการของหลักสูตร 1) ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมทั้งในชั้นเรียนแบบพบกันและการเรียนด้วยตนเองในระบบออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามต้องการและสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียน 2) การมีประสบการณ์ในการสร้างความรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง 3) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้รับจากในชั้นเรียนแบบพบกัน และจากการเรียนด้วยตนเองในระบบออนไลน์ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ทำให้ผู้เรียนได้ขยายขอบเขตการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย 4) การกำกับติดตาม การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ทั้งในชั้นเรียนแบบพบกันและการเรียนด้วย ตนเองในระบบออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย ช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาและปรับปรุงตนเอง

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรประสิทธิ์ เต็มโมฬี (2564: น.258) เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการด้วยการเรียนผ่านออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา” งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการผ่านการเรียนแบบออนไลน์ โดยหลักสูตรนั้นควรเป็นแบบระยะสั้น เน้นการฝึกปฏิบัติจริง การสอนต้องเน้นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ดังผลการผลการวิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรผู้ประกอบการนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของผู้ประกอบการว่า รูปแบบหลักสูตร ผู้ประกอบการควรเป็นหลักสูตรระยะสั้น วิธีการสอนการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาที่เหมาะสม และได้ผลมากที่สุดกับยุคปัจจุบัน คือ ฝึกปฏิบัติจริง วิธีการสอนแบบผสมผสานทฤษฎีและปฏิบัติ และ วิธีการสอนแบบให้ผู้ประกอบการมาถ่ายทอดประสบการณ์ สำหรับกิจกรรมส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรฝึกงานกับบริษัทผู้ประกอบการ/สหกิจ และฝึกปฏิบัติจริงกับงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า รายวิชาที่ จำเป็นสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ 5 อันดับแรก ได้แก่ การตลาด การเงิน บัญชี การบริหารการ ปฏิบัติการ และการวางแผนทางธุรกิจ ตามลำดับ

งานวิจัยของ ภาวนา กิตติวิมลชัย (2561: น.109-125) เรื่อง “การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น” สะท้อนให้เห็นการบริหารจัดการหลักสูตรสรุปได้ดังนี้ (1) กำหนดแนวปฏิบัติในการบริหารหลักสูตรที่ใช้ร่วมกัน และมีการกำกับติดตามให้การบริหารจัดการหลักสูตรร่วมเป็นไปตามแนวปฏิบัติผ่านการตรวจประเมินคุณภาพภายในระดับหลักสูตร และการจัดทำรายงาน มคอ.7 ร่วมกัน (2) กำหนดปฏิทินการปรับปรุงเป็นรายหลักสูตร มีระบบการแจ้งเตือนล่วงหน้า และมีการประทับตราหรือกำหนดวันหมดอายุการใช้งานหลักสูตรให้ปรากฏเด่นชัด และแจ้งให้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ (3) กำหนดเงื่อนไขให้มีการปรับปรุงหลักสูตรก่อนครบรอบระยะเวลาที่จะกำหนดไว้ภายใน 5 ปี เพื่อลดปัญหาการกลั่นกรองหลักสูตรไม่ทันเช่น หลักสูตรที่ไม่ผ่านการกำกับมาตรฐาน หลักสูตรที่มีผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี หลักสูตรที่รับนักศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ควรมีการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน (4) กำหนดกลไกการปิดหลักสูตรที่ผ่านคุณภาพ เช่น รับนักศึกษาไม่ได้ตามเป้าหมาย อัตราการได้ งานทำของบัณฑิตต่ำกว่าเป้าหมาย ไม่ผ่านการกำกับมาตรฐานหลักสูตร หลักสูตรที่มีผลการประเมินในระดับปานกลาง และระดับน้อยเป็นต้น (5) จัดทำแผนการพัฒนาและยกระดับหลักสูตรที่ไม่ได้มาตรฐานอย่างเร่งด่วน และมีการแก้ปัญหาร่วมกันที่ในระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัย (6) ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุของการล่าช้าในการปรับปรุงหลักสูตร (7) สร้างระบบการกำกับติดตาม เช่น หลักสูตรใช้ มาครบ 4 ปี ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร และดำเนินการให้แล้วเสร็จ กรณีที่ไม่ดำเนินการให้ถึงระดับนักศึกษา

2.11.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษา ในเรือนจำ

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรทั่วไป ซึ่งชี้ให้เห็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรว่าควรเป็นแบบใด ส่วนงานวิจัยต่อไปนี้เจาะจงเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับบริบทของเรือนจำ ดังนี้

บุญเสริม หุตะแพทย์ (2556: น.33-47) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนของมสธ. สำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน ด้านการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน” แสดงให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ในการจัดการเรียนการสอนในเรือนจำของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สรุปผลการวิจัย ดังนี้ (1) การบริการการศึกษาพบว่า จุดแข็ง คือ มีการจัดบริการการศึกษาที่มีมาตรฐานเดียวกับนักศึกษาทั่วไป มีสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักที่และจัดให้มีสื่อเสริมอย่างเหมาะสม และ อำนวยความสะดวก

สะดวกในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้ต้องขังทั่วประเทศ จุดอ่อน คือ การส่งเอกสารการสอนและผลสอบล่าช้า มีข้อจำกัดในการลงทะเบียน การบริการการศึกษาและการจัดสอนเสริม (2) ด้านการบริหารหลักสูตร จุดแข็ง คือ มีการบริหารหลักสูตรอย่างมีมาตรฐาน และมีเอกสารการสอนที่มีคุณภาพ จุดอ่อนคือ เนื้อหาชุดวิชาไม่ทันสมัย บางชุดวิชามีเนื้อหามากเกินไป และแบบฝึกปฏิบัติไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ของชุดวิชา (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน จุดแข็ง คือ เอกสารการสอนมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์เป็นสื่อหลักที่ใช้เช่นเดียวกับที่จัดให้แก่นักศึกษาโดยทั่วไป จุดอ่อน คือ ข้อจำกัดในการรับข้อมูลข่าวสาร การ จัดอาจารย์เข้าไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดอุปกรณ์ที่ใช้กับสื่อเป็นต้น (4) ด้านสื่อการเรียน การสอน จุดแข็ง คือ มีสื่อสิ่งพิมพ์หรือเอกสารการสอนเป็นสื่อหลัก และจัดสื่อเสริมให้ใช้และเข้าถึงได้ เช่นเดียวกับที่จัดให้นักศึกษาอื่น ๆ จุดอ่อน คือ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อบางชนิด โดยเฉพาะสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ที่ยังมีข้อจำกัด (5) ด้านการวัดและประเมินผล จุดแข็ง คือ การอำนวยความสะดวกในการ จัดสถานที่สอบในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ และการวัดและประเมินผลการศึกษาที่เป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษา จุดอ่อน คือ บางชุดวิชา ไม่มีคะแนนเก็บ ข้อสอบยาก และขาดการแนะนำการ เตรียมสอบ และ (6) ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จุดแข็งคือทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครอบครัว รวมทั้งสามารถนำวุฒิการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้ โอกาสและข้อจำกัด เมื่อพิจารณาจากปัจจัยภายนอกปรากฏว่า (1) โอกาส ความร่วมมือจากกรมราชทัณฑ์ และภาพลักษณ์การเปิดโอกาสทางการศึกษาให้ผู้ต้องขังทำให้ มสธ. ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม (2) ข้อจำกัดพบว่า ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาอื่นให้ความสนใจในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่ง มสธ. ยังขาดการจัดการที่เอื้อต่อการแข่งขัน เช่น การจัดทรัพยากรการศึกษาให้นักศึกษาสามารถเข้าถึง ได้มากขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นการจัดการเรียนการสอนในเรือนจำของมสธ. ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันแรก ๆ ที่เข้าไปจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในเรือนจำ ในงานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็น จุดเด่น จุดด้อย โอกาส ข้อจำกัดในการจัดการศึกษาในเรือนจำ ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีในการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของสถาบันอื่น ๆ ในขณะที่งานวิจัยของ ชัชชัย นาลี, สัญญา เคณาภูมิ, เสาวลักษณ์ โกศล กิตติอัมพร (2562: น. 786-799) เรื่อง “การจัดการศึกษาแก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม” ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 ที่ระบุว่าเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาแก่ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ในการจัดการศึกษานั้น ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย กับการเรียน ควรเพิ่มระยะเวลาในการอบรมวิชาชีพ ควรมีการอบรมวิชาชีพให้ผู้ต้องขัง ควรจัดกฎระเบียบ ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนผู้ต้องขัง ควรพัฒนาและฝึกฝนในสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้เกิดความชำนาญ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา แสงแพร, พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, พระมหาชนบสหายปญโญ (2566: น.73-88) เรื่อง “ความคาดหวังของนักศึกษาในเรือนจำที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาเรือนจำกลางระยอง” ผลการวิจัยด้านหลักสูตรพบว่า การที่นักศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน ทำให้นักศึกษาได้รับทราบรายละเอียด โดยรวมเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป เนื้อหาแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับจำนวน หน่วยกิตและเวลาเรียน รวมถึงเนื้อหาในแต่ละรายวิชาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น ๆ นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะเนื้อหาแต่ละรายวิชามีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และ ความต้องการของผู้เรียนทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

งานวิจัยของ บุญร่วม คำเมืองแสน, พระมหาบุญไทย บุญญามโน, พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ, พระมหาหม่อมวินทาร์ ปุริสุตโตโม, กฤตสุขชิน พลเสน (2562 : น.349-363) เรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” เป็นอีกงานวิจัยหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นแนวทางการจัดการศึกษาในเรือนจำที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตหลังพ้นโทษไปแล้วอย่างมีความสุข ไม่สร้างปัญหาแก่สังคมอีก จากประเด็นคำถามการวิจัยว่า *ท่านคิดว่าระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตรการจัดการพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่อย่างไร* พบว่า ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนนักโทษที่เพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเรื่องของการทำผิดกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย หลักสูตรพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงมีความเหมาะสมที่จะต้องนำมาใช้ต่อผู้ต้องขังเหล่านี้ เพื่อให้พวกเขาได้รู้จักบาปบุญคุณโทษ เมื่อออกไปแล้วจะได้ไม่เป็นปัญหาของสังคม หลักสูตรเหล่านี้ได้ช่วยให้ผู้ต้องขังพัฒนาจากความเป็นคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หลักสูตรพุทธศาสตร์ที่นำมาใช้ในเรือนจำเห็นว่าสอดคล้องกับปัจจุบันอย่างมาก เพราะเน้นให้เขามีความรู้คู่คุณธรรม ทุกเรือนจำจะมีคำว่า “ไม่ยินดีต้อนรับ” ผู้ที่พ้นพ้นโทษไปแล้ว

งานวิจัยของ ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคเหนือ (2562: น.49) เรื่อง “บุคลิกภาพและทักษะทางอาชีพของผู้ใกล้พ้นโทษ และความต้องการของนายจ้าง กรณีศึกษา : เรือนจำกลางลำปาง” งานวิจัยนี้ถึงแม้จะไม่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างชุดความรู้ที่เป็นปัจจุบันและทันสมัย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่กลุ่มที่จะพ้นโทษในเวลาอันใกล้มีความจำเป็นที่เดียว ในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงส่วนนี้เช่นเดียวกัน ในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สะท้อนผลการศึกษาพบว่า นายจ้างส่วนใหญ่ต้องการ และคาดหวังในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานโดยต้องมีความอดทนตั้งใจ รับผิดชอบ และซื่อสัตย์สุจริต ดังนั้น จึงควรมีแนวทางในการสร้างความ

มั่นใจให้แก่นายจ้างในการจ้างผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เช่น การทดสอบมาตรฐานฝีมือ แรงงานด้านช่าง 22 สาขาอาชีพ เพื่อให้ทราบระดับความรู้ความสามารถด้านช่างที่ตนถนัด การอำนวยความสะดวกในการจัดทำใบขับขี่รถยนต์ที่หมดอายุ การสร้างชุดความรู้ที่เป็นปัจจุบันและทันสมัย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่กลุ่มที่จะพ้นโทษในเวลาอันใกล้ เช่น การให้ความรู้การทำงานทำ ต้องหาข้อมูลจากสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่ใกล้บ้าน หรือจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน หรือความรู้เกี่ยวกับการประกันตนตามมาตรา 40 ทำงานโดยไม่มีนายจ้าง หรือทำงานอิสระสำหรับคนทั่วไปที่มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัด เป็นต้น โดยอาจจัดทำในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก หรือแผ่นพับความรู้แจกให้แก่ผู้ใกล้พ้นโทษเพื่อเป็นเครื่องมือในการนำทางในเรื่องใกล้ตัว

2.11.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

สมชาย เทพแสง, กันต์ธมณีนญา นฤโฆษกิติศิริ, อัจฉริยา เทพแสง (2566: น. 39-52) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-Based Education (OBE): Important Key in Student-Centered Learning Management” ผลการศึกษาพบว่า การนำ OBE มาใช้ในการจัดการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ตามเป้าหมายที่นักเรียนคาดหวังและความต้องการ ทั้งการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และเจตคติ โดยมีข้อตกลงหรือสัญญาร่วมกัน ขณะเดียวกันสามารถวางแผนแก้ปัญหาการว่างงานของประชาชน แต่ขณะเดียวกัน OBE ก็มีจุดอ่อนทางด้านความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเฉพาะและทางด้านวิชาการซึ่งบางประเทศไม่ยอมรับ และหันกลับมาพัฒนาระบบการศึกษาอื่นมาทดแทน อีกทั้งการนำ OBE มาใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรม สิ่งสำคัญสำหรับองค์กรในการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการอย่างชัดเจน ทั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ ควรทำการวิจัยเชิงลึกซึ่งอาจรวมถึงการใช้แบบสำรวจ สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มและนำผลวิจัยมาปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ โดยคุณเจสำคัญในการศึกษาคือการมุ่งไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการสร้างเงื่อนไขและโอกาสภายในระบบที่เปิดใช้งาน และสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนด

มานะ สินธวงษานนท์, นัฐยา บุญกองแสน (2566: น.470-482) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล” การจัดการความรู้เพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการและจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) จะสามารถตอบสนองความต้องการความรู้ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ได้ในการงานที่รับผิดชอบในการจัดการเรียน

การสอนที่คาดหวังให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรบรรลุผลตามที่ต้องการ การจัดทำหลักสูตรที่มีกระบวนการเรียนรู้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตและวัดประเมินผลได้ การออกแบบหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่สมรรถนะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพตามหลักการของ AUN-QA การจัดการความรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ทำให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรือสาขาวิชาในคณะกรรมการจัดการความรู้เพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการและจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) จะสามารถตอบสนองความต้องการความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานของคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ได้ในการะงานที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนที่คาดหวังให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรบรรลุผลตามที่ต้องการ การจัดทำหลักสูตรที่มีกระบวนการเรียนรู้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตและวัดประเมินผลได้ การออกแบบหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่สมรรถนะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพตามหลักการของ AUN-QA การจัดการความรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ทำให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรือสาขาวิชาในคณะ

จิตติมา ญาณะวงษา, สมเกียรติ อินทสิงห์, สุนีย์ เงินยวง, น้ำผึ้ง อินทะเนตร (2564: 279-291) หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ : แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา” หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง การผลิตบัณฑิต จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีการเรียนรู้ มีความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในวิชาชีพ หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีลักษณะเฉพาะและมุ่งผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน โดยการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้จะตั้งต้นจากวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบันไปสู่วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และระดับรายวิชานำผลลัพธ์การเรียนรู้ไปเป็นจุดเริ่มต้นในการออกแบบรายวิชา วางแผนการสอนและวิธีการเผยแพร่และการประเมินในระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการประเมินและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Alignment) ตามรูปแบบแผนที่การกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา

สุภารัตน์ บุตรจรรย์ (2563: น. 74) “อิทธิพลของการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ต่อสมรรถนะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาบัญชี : กรณีสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลา” ผลลัพธ์การเรียนรู้แต่ละด้านมีความแตกต่างกัน ผู้สอนต้องใช้เทคนิคการสอนและการวัดผลประเมินผลที่ต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากสำหรับผู้สอนที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่ได้รับการฝึกฝน

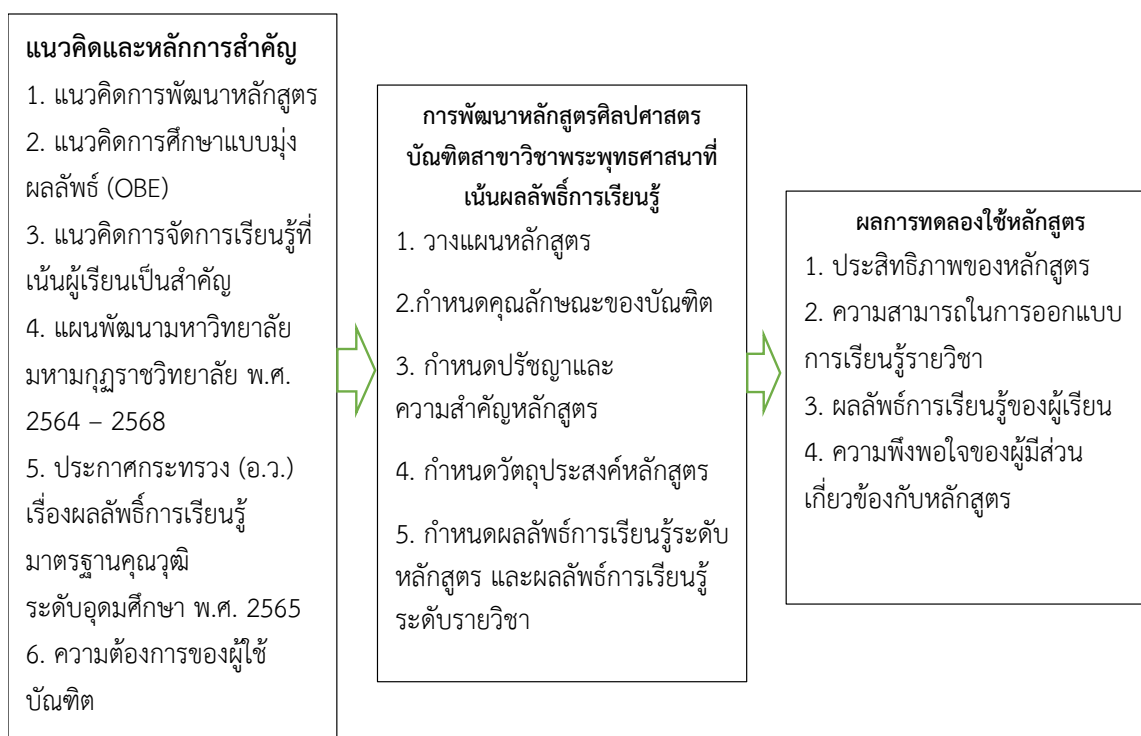
โดยตรง สามารถปรับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีสมรรถนะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาตนเองและประเทศต่อไป

โดยสรุป จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ควรให้ความสำคัญครอบคลุมในทุกประเด็น ทั้งการเสริมสร้างประสบการณ์ภายนอกมหาวิทยาลัย หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีลักษณะเฉพาะ และมุ่งผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน ควรมีลักษณะเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) โดยเน้นการบูรณาการทำงานในสถานประกอบการร่วมกับการเรียนในรายวิชา รวมทั้งควรจัดทำหลักสูตรเป็นหลักสูตรแบบโมดูล (Module) ร่วมกับหลักสูตรปกติ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานประกอบการได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนต้องสอดแทรกการพัฒนาทักษะอันพึงประสงค์สำหรับบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์เพื่อความสำเร็จและความอยู่รอดทางธุรกิจ สามารถทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำและผู้ตาม สามารถปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และยอมรับฟังคำชี้แนะจากบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจ และรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบริบทของเรื่อนจำ สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษานั้น ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยกับการเรียน ควรเพิ่มระยะเวลาในการอบรมวิชาชีพ ควรมีการอบรมวิชาชีพให้ผู้ต้องขัง ควรจัดกฎระเบียบให้อื้ออำนาจต่อการเรียนการสอนผู้ต้องขัง ควรพัฒนาและฝึกฝนในสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้เกิดความชำนาญ แนวทางของหลักสูตรควรออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักบาปบุญคุณโทษ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสีย เมื่อออกไปแล้วจะได้ไม่เป็นปัญหาของสังคม หลักสูตรเหล่าที่ช่วยให้ผู้ต้องขังพัฒนาจากความเป็นคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การสร้างชุดความรู้ที่เป็นปัจจุบันและทันสมัย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่กลุ่มที่จะพ้นโทษในเวลาอันใกล้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.11.4 สรุปกรอบแนวความคิด

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทฤษฎีทางด้านการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ทำให้เห็นแนวคิดและหลักการสำคัญ ของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยได้สรุปเป็นกรอบแนวความคิด ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and development) มาใช้ในการออกแบบการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาเอกสารเพื่อเป็นข้อมูลด้านเนื้อหาสาระ หลักการและแนวคิดการสอนผู้ใหญ่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2. สำรวจความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้บัญชาการเรือนจำ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ อาจารย์ประจำหลักสูตร ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตใน

4 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม ด้านลักษณะบุคคล

2.3 การสร้างเครื่องมือ

2.3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3.2 สร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรง เพื่อตรวจดูความถูกต้องแก้ไขภาษาและหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการถาม

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการถาม

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการถาม

แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามโดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความสอดคล้องและเป็นไปตามจุดประสงค์ จากผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

1. การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการสร้างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. วางแผนหลักสูตร
2. กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต
3. กำหนดปรัชญาและความสำคัญหลักสูตร
4. กำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตร
5. กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา

2. ประเมินโครงสร้างหลักสูตรและร่างเอกสารประกอบหลักสูตรเป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของโครงสร้างหลักสูตร ด้วยการประเมินความเหมาะสมโครงสร้างหลักสูตร และร่างเอกสารประกอบหลักสูตร

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินร่างหลักสูตร

2.1.1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรโดยการพิจารณาความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรได้แก่ การวางแผนหลักสูตร การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต กำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตร กำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตร กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา

2.1.2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรโดยการพิจารณาความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบ

2.2 กำหนดผู้ประเมินโครงสร้างหลักสูตรเป็นผู้ชำนาญด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีประสบการณ์ด้านการจัดทำหลักสูตรและยินดีให้ความร่วมมือจำนวน 5 ท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินโครงสร้างหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการและประสานงานผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินโครงสร้างหลักสูตรที่ได้รับ

2.4.2 กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

2.4.2.1 การประเมินความเหมาะสม เป็นระดับความเหมาะสม 5 ได้แก่มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด นำผลจากการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายระดับความเหมาะสม โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป (พวงรัตน์ทวีรัตน์, 2543, หน้า 117) ถือว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม

2.4.2.2 การประเมินความสอดคล้อง ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการถาม

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการถาม

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการถาม

แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความสอดคล้องและเป็นไปตามจุดประสงค์ จากผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ทดลองการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการนำโครงสร้างหลักสูตรฯ ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. แบบแผนการทดลอง การทดลองครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มสนใจและมุ่งศึกษาความก้าวหน้าในการดำเนินการพัฒนาตามหลักสูตรจึงใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest-posttest design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 60 คน แบ่งออกเป็น 3 ห้องเรียน ๆ 20 คน ซึ่งหลักสูตรมีการจัดนักศึกษาแบบคละในแต่ละห้องเรียน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม 2 ห้องเรียนและจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียนและกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1 โครงร่างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

3.2 แบบทดสอบความรู้การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ผู้เรียน

3.3 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้

4. ดำเนินการทดลอง

4.1 การเตรียมการ ติดต่อประสานงานเรือนจำเกี่ยวกับ วันที่ เวลา และนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือ

4.2 ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

4.2.1 ประเมินก่อนการใช้หลักสูตร

4.2.2 ดำเนินการใช้หลักสูตร

5. วิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การทดสอบความรู้โดยใช้แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่า t-test

5.2 การประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้/นวัตกรรม การเรียนรู้/เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมิน ประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน และผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.3 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบสังเกตพฤติกรรม จัดการเรียนการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าร้อยละ

5.4 ประเมินความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อหลักสูตรโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 3 ด้าน คือ ปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าเฉลี่ย Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยประกอบด้วย

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

เป็นการประเมินผลหลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะ สำหรับนำไปปรับปรุงหลักสูตรโดยพิจารณาจากข้อมูลต่อไปนี้

1. การประเมินหลักสูตร พิจารณาจากประสิทธิภาพของหลักสูตร ดังนี้

1.1 ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

1.2 ผลการประเมินทักษะ การเขียน แผนการจัดการเรียน การสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน

1.3 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

1.4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรระหว่างการใช้อยู่และหลังการใช้หลักสูตร

2. การปรับปรุงหลักสูตร ดำเนินการหลังจากการทดลองใช้หลักสูตร และประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรรวมทั้งข้อเสนอแนะและข้อบกพร่องที่พบขณะทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ระยะที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

4. 1 ระยะที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน จากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 ตามองค์ประกอบ 1) การวางแผนหลักสูตร 2) การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต 3) การกำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตร 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ 5) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา ดังนี้

4.1.1 การวางแผนหลักสูตร

ด้านการวางแผนหลักสูตรผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีการจัดการวางแผนหลักสูตรภายใต้สถานการณ์ภายนอกที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนหลักสูตร โดยคำนึงถึง

1) แผนหลักสูตรภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการวางแผนหลักสูตรภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 ที่มีวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศโดยการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุก

ช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม

เมื่อพิจารณาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนพันธกิจที่ครอบคลุมมาตรฐาน 4 ด้าน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 จะพบว่ามาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม 3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 – 2570 ที่มีเป้าหมายเตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง สังคมที่มั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้าในสากล นำพาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการ 1) สร้างคน มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 2) สร้างองค์ความรู้ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสะสมความรู้ เพื่อเป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคต และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ขีดความสามารถและความเข้มแข็งของประเทศในด้านต่าง ๆ 3) สร้างนวัตกรรม มุ่งเน้นการบ่มเพาะและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการนวัตกรรม การพัฒนาระบบนิเวศทางนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการสร้างและแปลงนวัตกรรมสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม 4) ปรับบทบาทมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นฟันเฟืองสำคัญสำหรับการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศผ่านการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจกลุ่มมหาวิทยาลัย เปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดระบบและการบริหารจัดการ เมื่อพิจารณาจากประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ให้พร้อมสำหรับโลกในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เป็นบุคคลผู้ใฝ่รู้และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นผู้ตระหนักรู้ถึงการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา เป็นผู้ที่สามารถสร้างโอกาสและคุณค่าให้ตนเองและสังคม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก เป็นบุคคลที่ดำรงตนเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจริยธรรมและยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องรู้คุณค่าและรักษาศาติกำเนิด ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่ในการหล่อหลอมนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตตามผลลัพธ์ผู้เรียนที่กำหนด โดยมีหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่จะเป็นหนึ่งกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่อไป

2) สถานการณ์หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

(1) ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจและสภาพสังคมมีการปรับตัวลดลงอย่างรุนแรง เนื่องจากการปรับตัวลดลงของเศรษฐกิจและปริมาณการค้าโลก การลดลงรุนแรงของนักท่องเที่ยว เงื่อนไขข้อจำกัดของโรคระบาด ปัญหาร้ายแรง จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้คนเกิดการว่างงาน ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้นทำให้หลายคนเลือกทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย เพื่อความอยู่รอด จึงทำให้ต้องถูกดำเนินคดี และกลายเป็นผู้ต้องขัง

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว กรมราชทัณฑ์ได้ประสานงานกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นคนดีของสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างหลักสูตร เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ควบคู่คุณธรรม รวมทั้งมีความสามารถในการใช้หลักธรรมคำสอน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

(2) เพื่อขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษมาเป็นคนดีของสังคม อีกทั้งต้องมีเหตุและผลซึ่งบุคคลที่สำเร็จการศึกษาทางด้านสาขาวิชาพระพุทธศาสนา ย่อมสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ เพื่อขัดเกลาและพัฒนาจิตใจ การประกอบอาชีพสุจริต และเป็นกำลังสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

ในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีการกำหนดให้ตอบสนองต่อนโยบายด้าน ต่าง ๆ ดังนี้

1. การตอบสนองนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 6 ประการ และความเกี่ยวข้องของกับการพัฒนาหลักสูตร

นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ 6 ประการ	ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
☐ 1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง	-
☐ 2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	-
☒ 3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มุ่งพัฒนาหลักสูตรผลิตบัณฑิต มุ่งเน้นการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดปัญญา โดยการใช้การเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาคนให้มีสมรรถนะ มีภาวะผู้นำ มีทักษะการใช้ชีวิต การทำเป็นทีม ทักษะมีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

	ยอมรับความเปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีหลักพุทธธรรมเป็นฐาน
☐ 5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	-
นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ 6 ประการ	ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
☐ 6. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	-

ตารางที่ 4.1 การตอบสนองนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 6 ประการ และความเกี่ยวข้องของการพัฒนาหลักสูตร

2. การตอบสนองนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ

นโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ	
☐ 1. อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่	
☐ 2. อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ	
☐ 3. อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ	
☐ 4. อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร	
☐ 5. หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม	
☐ 6. อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์	
☐ 7. อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ	
☐ 8. อุตสาหกรรมดิจิทัล	
☒ 9. Soft Skill	ผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ด้านวิชาพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 4.2 แสดงการตอบสนองนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ

3. การตอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ SDGs

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นต่อการตอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ SDGs ดังนี้

SDGs	คำอธิบาย
เป้าหมายที่ 4	สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
เป้าหมายที่ 16	ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

ตารางที่ 4.3 มุ่งเน้นต่อการตอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ SDGs

3. สถานการณ์หรือการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีแผนการพัฒนาหลักสูตรโดยมองเห็นว่า ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรม และการเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วนำไปสู่ปัญหาเชิงโครงสร้างและความเปราะบางของระบบทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้คนในสังคมบางส่วนขาดการยั้งคิดในการดำเนินชีวิต หลงกระทำความผิดก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคม

จากผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชกระแสรับสั่งให้กรมราชทัณฑ์ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ไปขัดเกลาและพัฒนาจิตใจ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมให้สงบสุขตามหลักพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัย จึงสร้างหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอันจะนำไปสร้างเครือข่ายทางสังคมและวัฒนธรรม ให้อยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

3) ผลกระทบต่อการพัฒนาหลักสูตรและความเกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจแผนของมหาวิทยาลัย และกลุ่มสถาบัน

(1) การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรมีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร ให้มี

ความทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้บัณฑิตที่มีปัญญาและคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคม รวมทั้งสามารถเป็นผู้นำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการพัฒนาต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรจะดำเนินการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต สอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย คือ มีความรอบรู้ในหลักพระพุทธศาสนา และสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติ หรือนานาชาติ ขณะเดียวกันก็จะคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร เช่น เป้าหมายของการพัฒนาในระดับชาติและระดับสากลขององค์การสหประชาชาติ (SDGs) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 – 2570 หลักสูตรจึงมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เน้นพัฒนาบัณฑิตให้มีความรอบรู้แนวคิดและทฤษฎีสมัยใหม่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รอบรู้ในศาสตร์ภาษาและเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถนำความรู้ไปพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ

2. หมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา เน้นพัฒนาบัณฑิตให้มีความรอบรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมตามแนวทางพุทธธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธ ตามกลุ่มของมหาวิทยาลัยที่มุ่งพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา

3. หมวดวิชาเอกพระพุทธศาสนา เน้นพัฒนาบัณฑิตให้มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ มีความวิริยะ อุตสาหะ มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมเป็นคนดีของสังคม

(2) ความเกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนของมหาวิทยาลัย และกลุ่มสถาบัน

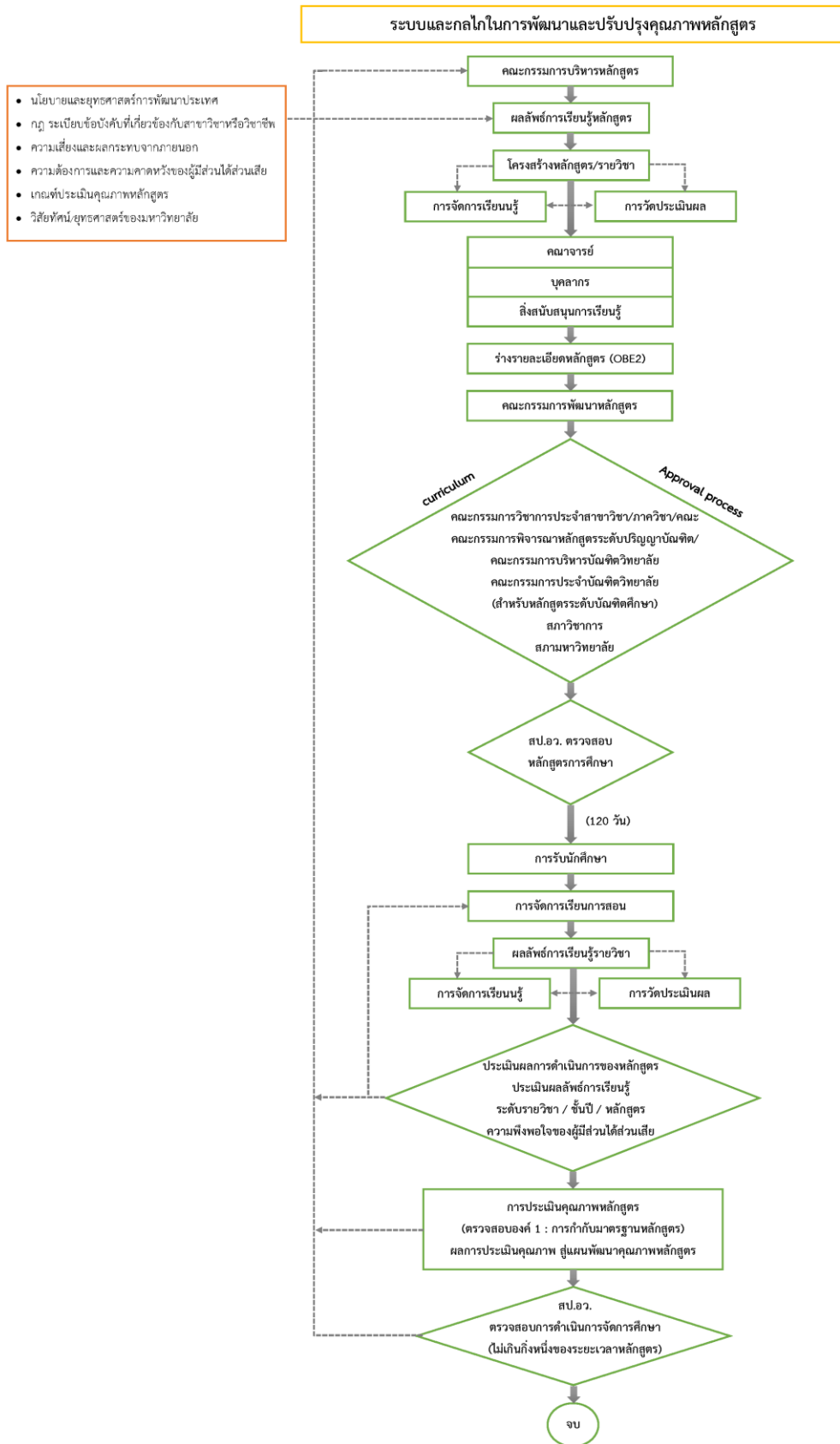
ยุทธศาสตร์	ประเด็น	หลักสูตรมีความสอดคล้อง
ปรียัติ : วิถีที่ 1	สืบสาน ต่อยอด มุ่งประดิษฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงในแผ่นดินไทย	PLO หลักสูตรมุ่งพัฒนาบัณฑิตให้มีความรอบรู้ตลอดชีวิตส่งเสริมให้บัณฑิตมีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาที่สมดุลทั้งด้านวิถีจิตและกายภาพ
ประยุกต์ : วิถีที่ 2	ผสมผสานสร้างสรรค์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดภูมิแห่งพุทธปัญญาปรากฏอยู่ท่ามกลางความเป็นเลิศของสรรพวิชา	PLO หลักสูตรมีการประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสมัยใหม่ รวมถึงการนำสรรพวิชา ครอบคลุมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณค่าของสังคม

ปฏิบัติ : วิธีที่ 3	ตน “เติม” “คน” เสริมสร้าง “สังคม” นำทางและยกระดับการพัฒนาจิตเพื่อ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แบบวิถีพุทธ	PLO หลัก สูตรมุ่งนำหลักธรรมใน พระพุทธศาสนาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมตามแนวพุทธ ธรรม
ปฏิบัติ : วิธีที่ 4	ฟื้นฟู เยียวยา นำพากลับสู่ความสว่าง สงบ ร่วมเสริมพลังให้แก่สมาชิกใน สังคม ที่พลัดหลงฟื้นคืนสู่ความเข้มแข็ง ทางจิตวิญญาณ	PLO มุ่งฟื้นฟูเยียวยาจิตใจผู้ต้องขังใน เรือนจำให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต นำ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้ในการ ดำเนินชีวิต ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียให้เป็น คนดีของสังคม
ปฏิบัติ : วิธีที่ 5	พลิกเปลี่ยน ปรับ รับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาองค์กรอย่างก้าวกระโดด ทั้ง บทบาทโครงสร้าง กระบวนการ การ บริหารและทรัพยากร	-

ตารางที่ 4.4 แสดงความเกี่ยวข้องของวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยกับ PLO ของหลักสูตร

4) ระบบและกลไกในการพัฒนาหลักสูตร

ในการวางแผนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุงปี พ.ศ.2567 ผู้วิจัยพบว่า มีการนำระบบและกลไกในการพัฒนาหลักสูตร โดยนำ กระบวนการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การพัฒนาอาจารย์ การรับนักศึกษา การติดตามและประเมินผล และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการบริหารจัดการกระบวนการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพด้วยการวางแผนคุณภาพ (Quality Planning) การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) และการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ (Quality Improvement) เพื่อให้การดำเนินงานของหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดย นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการประเมินจากนักศึกษา บัณฑิต ศิษย์เก่า ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต ข้อมูลจากผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ หรือผลการประเมินคุณภาพการศึกษา มาใช้วิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การวางแผน ปรับปรุง หรือพัฒนาการดำเนินงานของหลักสูตรในภาค การศึกษาและปีการศึกษาถัดไป รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายในไม่เกินทุก 5 ปี โดยระบบและกลไกที่เกี่ยวข้องสามารถ แสดงในภาพประกอบ

ตารางที่ 4.5 แสดงกลไกและระบบพัฒนาหลักสูตร

5) แผนการบริหารคุณภาพ

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีการออกแบบการบริหารคุณภาพ เพื่อให้มีการประกันคุณภาพเชิงผลลัพธ์และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทุกกระบวนการจัดการศึกษา โดยมีการดำเนินการแต่ละด้าน ดังนี้

(1) การวางแผนคุณภาพ

หลักสูตรมีการกำหนดกลุ่มและสำรวจความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย โดยนำความต้องการดังกล่าวมากำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้และตัววัดผลลัพธ์ ตลอดจนมีการออกแบบหลักสูตร และกระบวนการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความมั่นใจว่าหลักสูตรจะสามารถดำเนินการได้ตามจุดประสงค์คุณภาพที่กำหนดไว้และสร้างความพึงพอใจต่อผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ

(2) การรักษาคุณภาพ

หลักสูตรมีการกำหนดวิธีการในการประเมินความรู้และทักษะของบุคคล ตลอดจนความเสี่ยงต่าง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้จะได้มีการดำเนินการอย่างเคร่งครัดตามที่กำหนดไว้ก่อนการดำเนินการ และในกรณี que พบว่าอาจจะมีความเสี่ยง หรือความรู้ และทักษะของบุคลากรไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ มีการแก้ไขเพื่อป้องกันปัญหาในการดำเนินการ

(3) การควบคุมคุณภาพ

หลักสูตรมีการกำหนดแผนการควบคุม จุดควบคุม และจุดตรวจสอบ ตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อทำให้มั่นใจว่ามีการตรวจสอบและติดตามกระบวนการเพื่อการบ่งชี้ความผิดปกติของกระบวนการ และการปรับแก้ ให้กระบวนการได้มีการดำเนินการเป็นไปตามที่ได้รับวางแผนไว้

(4) การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ

หลักสูตรมีการกำหนดวิธีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ ตลอดจนความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง เพื่อการกำหนดปัญหาความบกพร่องของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารคุณภาพเพื่อดำเนินการเปลี่ยนแปลง ให้กระบวนการดังกล่าวมีความสามารถในการบรรลุต่อความต้องการเพื่อการลดและกำจัดความบกพร่องที่เกิดขึ้น สำหรับการลดความไม่พึงพอใจ ตลอดจนสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย

4.1.2 การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต

การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความเป็นพุทธศาสนิกที่ดี (Buddhist) ที่ประพฤติตนอย่างมีคุณธรรมและปัญญา เหมาะสมกับความเป็นนักศึกษา มมร.

2. มีภาวะผู้นำและผู้ตาม (Leadership) รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์และสามารถปรับตัว ทำงานกับผู้อื่นให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจ

3. พัฒนาความรู้ความสามารถและพฤติกรรมด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการ เป็นพลเมืองดีของสังคมอย่างต่อเนื่อง (Active learning, life-long learning)

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีการกำหนดกลไกในการควบคุม คุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรให้เป็นไปตาม (1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) (2) มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (3) คุณลักษณะพิเศษของนักศึกษาในหลักสูตร และ (4) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยกำหนดกลไกการควบคุมคุณภาพตามแบบ PDCA ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (P) ขั้นตอนการวางแผนพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตร มีดังนี้

คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อันประกอบด้วยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและ อาจารย์ประจำหลักสูตรวางแผนพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแผนพัฒนา ฯ ดังกล่าว ประกอบด้วย

1.1 แผนพัฒนานักศึกษาให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) ทั้ง 2 ข้อ กล่าวคือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้ใช้กลไกการออกแบบรายวิชา กลวิธีการสอน และการประเมินผลในรายวิชาต่าง ๆ มาเป็นแผนงานหลักในการผลักดันให้นักศึกษาบรรลุผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) ทั้ง 2 ข้อ

1.2 แผนพัฒนานักศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านจริยธรรม 4) ด้านลักษณะบุคคล กล่าวคือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้นำ (PLOs) ทั้ง 4 ด้าน มาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ทั้ง 4 ด้าน และกำหนดออกมาเป็นลำดับขั้นในการพัฒนา คุณลักษณะทั้ง 4 ด้านดังกล่าว คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้ใช้กลไกการออกแบบรายวิชา กลวิธี การสอน การประเมินผลในรายวิชา ต่าง ๆ มาเป็นแผนงานหลักในการผลักดันให้นักศึกษาบรรลุ คุณลักษณะทั้ง 4 ด้านที่กำหนดไว้

1.3 แผนพัฒนานักศึกษาให้บรรลุคุณลักษณะพิเศษ กล่าวคือ คณะกรรมการบริหาร หลักสูตรได้กำหนดคุณลักษณะพิเศษของนักศึกษาในหลักสูตร กำหนดกลยุทธ์และวิธีการในการ พัฒนาคุณลักษณะพิเศษเหล่านั้น มาเป็นกลไกขับเคลื่อนให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษ เหล่านั้น

1.4 แผนส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กล่าวคือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ได้วางแผน (1) การประชาสัมพันธ์ (2) การสัมมนาและทำวิจัยกับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต และ (3) การจัดสัมมนาเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับวิชาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้นักศึกษาค้นพบแนวทางในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา

2. การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรตามแผนที่กำหนดไว้ทั้ง 3 แผน (D) ขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้

2.1 ออกแบบรายละเอียดของรายวิชา (มคอ. 3) ในรายวิชาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ได้กำหนดไว้ในเรื่อง CLOs กลวิธีการสอนและการประเมินผล

3.2.2 จัดการเรียนการสอนตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียดของรายวิชา (มคอ. 3)

2.3 ประเมินผลการเรียนการสอนตามเกณฑ์การประเมิน (Assessment Rubric) ซึ่งจะถูกรวบรวมให้เป็นเกณฑ์การประเมินที่สามารถวัดพัฒนาการของนักศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ได้

2.4 หลักสูตรร่วมกับคณะฯ จัดให้มีสัมมนาและ/หรือส่งเสริมให้อาจารย์ประจำหลักสูตรเผยแพร่ผลงานวิชาการในการประชุมวิชาการในระดับชาติหรือนานาชาติ อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

3. การทวนสอบสัมฤทธิ์ผลของแผนพัฒนาคุณภาพบัณฑิตทั้ง 3 แผน (C) ขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้

3.1 ในทุกสิ้นปีการศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ทวนสอบและดูแลกำกับติดตามนักศึกษาในหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนา PLOs คุณลักษณะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และคุณลักษณะพิเศษ

3.2 ประเมินคุณภาพของบัณฑิตโดยให้บรรลุตตามกรอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

3.3 คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ประเมินผลการจัดสัมมนาและการเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำหลักสูตรทุกปีการศึกษา พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนเพื่อการพัฒนาในปีการศึกษาถัดไป

4. การนำผลการประเมินไปพัฒนาแผนการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตร (A) ขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้

4.1 คณะกรรมการบริหารหลักสูตร นำผลการทวนสอบนักศึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมา มาปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชา (มคอ. 3) ในรายวิชาต่าง ๆ ในปีการศึกษาถัดมาให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่นักศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.2 คณะกรรมการบริหารหลักสูตร นำจุดแข็งจุดอ่อนที่ค้นพบมาพัฒนาการจัดงานสัมมนาและการเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำหลักสูตร โดยนำเอาผลด้านการประชาสัมพันธ์หลักสูตรและความรู้ความสามารถของบัณฑิตในหลักสูตรมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาแผนงานด้านนี้ หากนักศึกษาในหลักสูตรสามารถบรรลุเกณฑ์คุณภาพที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ นักศึกษาเหล่านั้นจะเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับ (1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) (2) มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (3) คุณลักษณะพิเศษของนักศึกษาในหลักสูตร และ (4) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเมื่อจบการศึกษาแล้ว บัณฑิตในหลักสูตรจะสามารถ

- (1) มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนา นำไปปรับใช้ได้เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติและความต้องการของสังคม
- (2) มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และริเริ่มสร้างสรรค์
- (3) มีจิตสำนึก มีวินัย ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและจิตสาธารณะต่อสังคม
- (4) มีความเป็นผู้นำ มีเหตุผล รับฟังความเห็นต่าง มีความเสียสละ

4.4.3 การกำหนดปรัชญาและความสำคัญหลักสูตร

การกำหนดปรัชญาและความสำคัญหลักสูตร ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีการกำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา เชื้อในแนวคิดการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงมุ่งจัดการศึกษาตามแนวพัฒนาการนิยม โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และพัฒนาความต้องการของผู้เรียนผ่านกระบวนการแก้ปัญหาและค้นคว้าด้วยตนเอง กระบวนการเรียนที่ต้องลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้หลักสูตรนี้ จึงมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีในสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีสติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณตามหลักวิชาการ มีภาวะผู้นำ สามารถนำหลักธรรมมาพัฒนาตนเองขัดเกลาพฤติกรรมนิสัย มีจิตใจงดงาม โดยการนำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ กล่อมเกลาจิตใจการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การขึ้นนำสังคมในทางสร้างสรรค์ และการยุติข้อขัดแย้งด้วยหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนจนเพื่อเป็นการแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องซึ่งเป็นการสร้างคนดีคืนสู่สังคม อันจะส่งผลสังคมมีความสงบสุขอย่างยั่งยืน

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรนี้อยู่ภายใต้พระราชกระแสรับสั่งในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระประสงค์ให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานได้รับการศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังด้วยหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า หลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นวิทยบริการที่สามารถสร้างคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังระดับดีและดีเยี่ยมให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาจิตของตนเองได้เป็นอย่างดี เห็นสมควรที่จะจัดทำเป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน คือ จัดทำหลักสูตรขึ้นมาเพื่อเปิดสอนสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มหาวิทยาลัยโดยคณะศาสนาและปรัชญา จึงได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยได้รับความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ในการทำความร่วมมือร่วมกัน (MOU) ในการจัดทำหลักสูตรนี้ขึ้น ดังวัตถุประสงค์และรูปแบบตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ได้ตระหนักถึงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านพระพุทธศาสนา และการขยายโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ต้องขังให้ได้ศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านพระพุทธศาสนา กล่อมเกลาจิตใจการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การขึ้นนำสังคมในทางสร้างสรรค์ และการยุติข้อขัดแย้งด้วยหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเพื่อเป็นการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังเป็นการสร้างคนดีคืนสู่สังคม

4.4.4 การกำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาโดยได้รับความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ ในการจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนา ให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยหลักสูตรมุ่งฟื้นฟูจิตใจให้กับผู้ พลาดพลั้ง ทำผิดต่ออาญาแผ่นดิน พลัดหลง หลงจากทำนองคลองธรรม พลัดตก จิตตกอยู่ในความมืดมน และพลัดพราก จากบุคคลอันเป็นที่รัก กลับสู่จิตใจของความเป็นมนุษย์ที่เข้มแข็งตามอัตภาพ โดยมีจุดเด่นเฉพาะของหลักสูตร ดังนี้

1. ออกแบบหลักสูตร โดย มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-based Education)
2. การจัดกลุ่มวิชาเอกพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะที่เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ในวิถีที่ 4 ปฏิบถ: ฟื้นฟูเยียวยานำพากลับสู่ความสว่างสงบ ร่วมเสริมพลังให้สมาชิกในสังคม ที่พลัดหลงฟื้นคืนสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ

จากจุดเด่นดังกล่าวนี้ จึงนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรอบรู้ในศาสตร์สมัยใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ความเป็นพลเมืองไทยที่รู้คุณค่าและรักษชาติกำเนิดและเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม

2. มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
3. มีความรอบรู้ในเชิงวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเองและรับใช้สังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ
4. มีความประพฤติที่ดีงาม ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียเป็นคนดีของสังคม

4.5.5 การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา

ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา ดังนี้

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs)

PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสสมัยใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

PLO 2 ประยุกต์ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา เหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น

PLO 3 นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมตามแนวทางพุทธธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธ

PLO 4 แสดงออกถึงการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ มีความวิริยะ อุตสาหะ มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมเสียเป็นคนดีของสังคม

จากผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) นี้ นำไปสู่การแจกแจงรายละเอียดให้เห็นความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านความรู้ และทักษะทั่วไป (General Outcome: GLOs) กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านความรู้และทักษะเฉพาะทาง (Specific Outcome: SLOs) แสดงในรูปตาราง ดังนี้

1.1 ตารางความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านความรู้และทักษะทั่วไป (General Outcome: GLOs) และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านความรู้และทักษะเฉพาะทาง (Specific Outcome: SLOs)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs)	ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังด้านความรู้ และทักษะทั่วไป (General Outcome: GLOs)	ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังด้าน ความรู้และทักษะ เฉพาะทาง (Specific Outcome: SLOs)
PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสัมัยใหม่ ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของ สังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม	✓	
PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสัมัยใหม่ ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของ สังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม	✓	
PLO 3 นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมตาม แนวทางพุทธธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรมเชิงพุทธ		✓
PLO 4. แสดงออกถึงการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและเป็นผู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของ เรือนจำ มีความวิริยะ อุตสาหะ มีความเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมเป็นคนดีของ สังคม		✓

ตารางที่ 4.6 แสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร

1.2 รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565

มาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้	รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้
1. ความรู้ (Knowledge)	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดทฤษฎีสัมัยใหม่และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง - ความรู้พื้นฐานด้านภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ - ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาทั้งทฤษฎีและหลักการปฏิบัติ - ความรู้ด้านอาชีววิทยาและทันตวิทยา

	- ระเบียบวิธีวิจัยด้านพระพุทธศาสนา
2. ทักษะ (Skills)	- ทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสารทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ - ทักษะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน - ทักษะการวิเคราะห์ - ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ - ทักษะการนำไปใช้ - ทักษะด้านวาทะศิลป์
3. จริยธรรม (Ethics)	- จิตอาสาและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม - พุทธนิสสัย คุณธรรม จริยธรรม
4. ลักษณะบุคคล (Character)	- ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต - ความสุขุม รอบคอบ ความสงบที่เกิดจากภายใน

ตารางที่ 4.7 รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565

1.3 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับทักษะและความสามารถที่จำเป็น 4 ด้าน

ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs)	ความรู้ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	จริยธรรม (Ethics)	ลักษณะบุคคล (Character)
PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิดทฤษฎีสัมยใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม	✓	✓	✓	✓
PLO 2 ประยุกต์ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา เหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น	✓	✓	✓	✓
PLO 3 นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมตามแนวทางพุทธธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธ	✓	✓	✓	✓
PLO 4. แสดงออกถึงการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ปฏิบัติตน	✓	✓	✓	✓

อยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ มีความ วิริยะ อุตสาหะ มีความเสียสละทำงาน เพื่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมเป็นคนดี ของสังคม				
---	--	--	--	--

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร

6.4 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย

ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของ หลักสูตร (PLOs)	วิสัยทัศน์	พันธกิจ ที่ 1	พันธกิจ ที่ 2	พันธกิจ ที่ 3	พันธกิจ ที่ 4	พันธกิจ ที่ 5
PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎีสมัยใหม่ในการ พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มี คุณค่าของสังคม มีจิตอาสาและ จิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม	✓		✓			
PLO 2 ประยุกต์ใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ตามหลักภาษา เหมาะสมกับ สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น	✓					
PLO 3 นำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมตามแนวทางพุทธ ธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วม สร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
PLO 4. แสดงออกถึงการใฝ่รู้ ใฝ่ เรียนและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของ เรือนจำ มีความวิริยะ อุตสาหะ มีความเสียสละทำงานเพื่อ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ส่วนรวม ปรับพฤติกรรมเสียเป็นคนดี ของสังคม						
--	--	--	--	--	--	--

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับ วิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย

1.5 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับคุณลักษณะพื้นฐานร่วมกันของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate Attributes (GA)	PLO 1	PLO 2	PLO 3	PLO 4
GA 1 มีคุณธรรมเป็นที่นับถือของสังคม			✓	
GA 2 รู้เท่าทันโลกอย่างถูกต้อง	✓	✓	✓	
GA 3 มีความชำนาญในการสอน				
GA 4 สร้างทักษะสร้างสรรค์	✓	✓	✓	
GA 5 ยึดมั่นในหลักพระพุทธศาสนา			✓	
GA 6 มุ่งมั่นสู่การพัฒนา	✓	✓	✓	
GA 7 ให้ความรู้ที่พัฒนาผู้คนได้		✓	✓	
GA 8 มีความเป็นสากล	✓	✓		
GA 9 ผู้สอนหลักธรรมอันอุดม				

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับคุณลักษณะพื้นฐานร่วมกันของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.6 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (PEOs)

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	PLO 1	PLO 2	PLO 3	PLO 4
1. มีความรอบรู้ในศาสตร์สมัยใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นพลเมืองไทยที่รู้คุณค่าและรักษาชาติกำเนิดและเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม	✓	✓		
2. มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น			✓	

3. มีความรอบรู้ในเชิงวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเองและรับใช้สังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ				✓
4. มีความประพฤติที่ดีงาม ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยเป็นคนดีของสังคม				

ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (PEOs)

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา

ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีการแสดงแสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลลัพธ์ที่คาดหวังระดับหลักสูตร (PLOs) สู่ผลการเรียนรู้ระดับรายวิชา ดังนี้

PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสมัยใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

PLO 2 ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา และใช้เครื่องมือสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศได้ถูกต้องเหมาะสมกับจุดประสงค์ของการใช้

PLO 3 นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมตามแนวทางพุทธธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธ

PLO 4. แสดงออกถึงการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ มีความวิริยะ อุสาหะ มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมนิสัยเป็นคนดีของสังคม

รายวิชา	PLO 1	PLO 2	PLO 3	PLO 4
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษาที่ 1				
GE0001 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1		I P M		
GE1001 วิธี มมร สู่ความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก	I M			
GE1002 มนุษย์กับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล	I			
PH1201 ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา			I	
PH1202 พระไตรปิฎกศึกษา			I	
PH1214 หน้าที่ชาวพุทธ				I
รายวิชา				
ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษาที่ 1				

GE0002 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2		I P M		
GE1003 ภาษาไทยเพื่อทักษะการสื่อสาร		I P M		
GE1008 ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรมไทย	I			
PH1203 ภาษาบาลีและสันสกฤตในพระพุทธศาสนา			I P	
PH1204 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน			I P M	
PH1211 วินัยวิทยา				I R
รายวิชา				
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2				
GE0003 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 3	I			
GE1005 การป้องกันและปราบปรามการทุจริต		I P M		
GE1006 วิจัยและนวัตกรรม			I	
รายวิชา	PLO 1	PLO 2	PLO 3	PLO 4
PH1206 ศาสนศึกษา				I R
PH1212 พุทธธรรมวิทยา				I P
PH1226 หลักการเผยแพร่และวาทะศิลป์				I
รายวิชา				
ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2				
GE1004 ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการสื่อสาร		R M		
GE1007 ทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อชีวิตและอาชีพ	I P M			
PH1207 พิธีการในพระพุทธศาสนา			I P M	
PH1208 พระพุทธศาสนาในวัฒนธรรมไทย				I
PH1213 ปมัตถธรรมวิทยา				I R
PH1230 ทัศนวิทยา				I M
รายวิชา				
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษาที่ 3				
PH1205 ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนา			R P M	
PH1210 สุขภาวะในพระไตรปิฎก			R	
PH1210 งานวิจัยและวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาของไทย			R P	
PH1215 คัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา				I
PH1216 พระพุทธศาสนาเถรวาท				I
PH1238 พุทธศิลป์ศึกษา				I
รายวิชา				
ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษาที่ 3				
PH1218 พุทธจริยศาสตร์				R

PH1225 มิลทินปัญหา				P M
PH1219 วิธีคิดแนวพุทธ				I P
PH1217 พระพุทธศาสนamahayan				I R
PH1227 สันติศึกษา				I R
PH1229 พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง				R
รายวิชา				
ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษาที่ 4				
PH1220 จิตวิทยาเชิงพุทธ				I
PH1225 พระพุทธศาสนากับภาวะผู้นำ				P
PH1221 การพัฒนาจิต				I
PH1223 สังคมพหุวัฒนธรรม				I
รายวิชา	PLO 1	PLO 2	PLO 3	PLO 4
PH1224 ชีวิตและความตาย				I
PH1231 โค้ชชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา				P M
รายวิชา				
ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษาที่ 4				
PH1241 การฝึกภาคสนาม				P

ตารางที่ 4.12 แสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา

หมายเหตุ : Introductory (I): รายวิชาที่สอนหลักการพื้นฐาน

Reinforce (R): รายวิชาที่สนับสนุนให้นักศึกษาฝึกฝนทักษะที่สูงขึ้นและต้องมีรายวิชาที่เป็น

Pre-requisite

Practice (P) : รายวิชาที่ต้องฝึกปฏิบัติ หรือฝึกทักษะ

Mastery (M): รายวิชาที่ต้องประเมินขั้นสูงเพื่อแสดงว่าบรรลุ PLOs

4.2 ระยะเวลาที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ระยะเวลาที่ 2 นี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน หลักสูตรปรับปรุงปี พ.ศ. 2567 ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2568 ณ เรือนจำกลางบางขวาง ตามองค์ประกอบแต่ละด้าน คือ ประสิทธิภาพของตัวหลักสูตร ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้รายวิชา ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ดังนี้

4.2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตร

ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีการปรับปรุงหลักสูตรตามระยะเวลาที่กำหนด โดยปัจจุบันเป็นหลักสูตรปรับปรุงปีการศึกษา 2557 เมื่อพิจารณาด้านประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยพบว่า มีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้บัณฑิตที่มีปัญญาและคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคม รวมทั้งสามารถเป็นผู้นำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการพัฒนาต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสมผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต สอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คือ มีความรอบรู้ในหลักพระพุทธศาสนาและสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ

เนื่องจากว่าในปีการศึกษา 2568 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ต้องรับการประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ AUN-QA Criteria ดังนั้น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการดำเนินงานของหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA โดยสรุปในภาพรวมของแต่ละเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์ ข้อที่ 1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (AUN-QA Criterion 1 – Expected Learning Outcomes)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) ได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) โดยยึดหลักการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education หรือ OBE) ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในการออกแบบ PLOs หลักสูตรได้ใช้หลักการของ Bloom's Taxonomy (Revised) โดยแบ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ออกเป็น Knowledge (K), Attitude (A) และ Skill (S) ซึ่งในหลักสูตรนี้ได้มีการขยายและจัดกลุ่ม 'Attitude' ออกเป็น จริยธรรม (Ethics) และ ลักษณะบุคคล (Character) นอกเหนือจาก ความรู้ (Knowledge) และ ทักษะ (Skills)

ผลจากการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถประมวลเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

1) ความรู้ มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา

2) ทักษะ สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิด และหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ในการแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3) จริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก ยอมรับความเปลี่ยนแปลง

4) ลักษณะบุคคล บุคลิกสุภาพ เรียบร้อย มีความสงบเกิดจากภายใน

เกณฑ์ ข้อที่ 2 โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (AUN-QA 2 – Programme Structure and Content)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการออกแบบโครงสร้างและเนื้อหา รวมถึงสร้างความเชื่อมโยงในแต่ละรายวิชาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่รายวิชาแกน (วิชาพื้นฐาน) รายวิชาเฉพาะ เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 ซึ่งหมวดวิชาเฉพาะเป็นหมวดรายวิชาที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยกำหนดประเภทของความรู้ที่ต้องมี แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความรู้เฉพาะตามศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ (Disciplinary Knowledges) นำไปกำหนดกลุ่มรายวิชาเฉพาะ

2. ความรู้สหวิทยาการ (Interdisciplinary) นำไปกำหนดกลุ่มรายวิชาเลือก

3. ความรู้ในเชิงปฏิบัติ (Practical Knowledges) นำไปกำหนดกลุ่มรายวิชาสหกิจศึกษา หรือฝึกงาน และรายวิชาต่าง ๆ ต้องกำหนดสอดคล้องสัมพันธ์กับ PLO ของหลักสูตรซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ตามกฎกระทรวงการจกกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564 ข้อ 10 ที่กำหนดให้กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาตามข้อ 3 (4) มีพันธกิจหลักและยุทธศาสตร์ที่มุ่งสู่การพัฒนาปัญญาด้วยหลักศาสนาผสมผสานกับหลักวิชาการ โดยต้อง

1. มุ่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีสติ ปัญญา และคุณธรรม ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานหลักศาสนากับหลักวิชาการ

2. ให้ความสำคัญกับการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมโดยยึดหลักศาสนา ปรับใช้หลักศาสนาให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนไป และสร้างหลักวิชาการที่สอดคล้องกับหลักศาสนาเป็นทางเลือก คู่กับหลักวิชาการของประเทศตะวันตก

3. นำหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ มาชี้้นำสังคมโดยมุ่งพัฒนาจิตใจ สติ ปัญญา และพฤติกรรมของประชาชนเพื่อให้เกิดสันติสุขและความสามัคคีของคนในชาติ

เกณฑ์ข้อที่ 3 แนวทางการจัดการเรียนและการสอน (AUN-QA 3 – Teaching and Learning Approach)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ ปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัย คือ ปรัชญา มหาวิทยาลัยได้กำหนดปรัชญาไว้แล้ว นั่นคือ “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา (Academic Excellence based on Buddhism)” วิสัยทัศน์ (Vision) “ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสมผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต” พันธกิจ (Mission) ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีแก่นของการพัฒนาให้เป็นที่ไปตามปรัชญามหาวิทยาลัย

ปรัชญาการศึกษาได้รับการถ่ายทอดลงสู่หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีในสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีสติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณตามหลักวิชาการ มีภาวะผู้นำ สามารถนำหลักธรรมมาพัฒนาตนเองขัดเกลาพฤติกรรมนิสัย มีจิตใจงดงาม โดยกรนำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ กล่อมเกลาจิตใจการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน การชี้้นำสังคมในทางสร้างสรรค์ และการยุติข้อขัดแย้งด้วยหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเพื่อเป็นการแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องซึ่งเป็นการสร้างคนดีคืนสู่สังคมอันจะส่งผลให้สังคมมีความสงบสุขอย่างยั่งยืน

การจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถนำหลักธรรมมาพัฒนาตนเองขัดเกลาพฤติกรรมนิสัย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้มีการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการกับการวิจัย โดยส่งเสริมให้คณาจารย์ประจำหลักสูตรจัดทำผลงานวิชาการทุกรูปแบบได้แก่ เอกสารประกอบการสอน บทความวิจัยและบทความวิชาการ ซึ่งทุกเรื่องนำมาปรับใช้ในการเรียนรายวิชาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

หลักสูตรฯ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 นำปรัชญาการศึกษาถ่ายทอดลงสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบครบวงจรเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านของนักศึกษา สอดแทรกทั้งในหมวดวิชาบังคับ และหมวดวิชาเลือกของหลักสูตร ดังนี้

ผลการเรียนรู้

1. ความรู้

มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา

2. ทักษะ

สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ในการแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3. จริยธรรม

สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม และจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก ยอมรับความเปลี่ยนแปลง

4. ลักษณะบุคคล

บุคลิกสุภาพ เรียบร้อย มีความสงบเกิดจากภายใน

หลักสูตรได้สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ อาจารย์ สายวิชาการ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน รวมทั้งผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ให้ความสำคัญปรัชญาการศึกษาเป็นอย่างดี มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของหลักสูตรและมีส่วนช่วยผลักดันในด้านการสร้างร่วมมือด้านวิชาการแก่หลักสูตร โดยเฉพาะผู้ใช้บัณฑิตมีความพอใจในปรัชญาการศึกษาของหลักสูตร จึงสนับสนุนให้บุคลากรมาศึกษาต่อในหลักสูตรนี้ ซึ่งหลักสูตรได้วางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลการรับรู้ข้อมูลและการปฏิบัติตามปรัชญาการศึกษาตลอด 1 ปี การศึกษา โดยมีการจัดประชุมก่อนเปิดภาคการศึกษา 1 ครั้งและจัดประชุมสรุปผลการดำเนินการ 1 ครั้ง เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา

เกณฑ์ ข้อที่ 4 การวัดผลและประเมินผลนักศึกษา (AUN-QA 4 – Student Assessment)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 ได้กำหนดและออกแบบวิธีการประเมินผู้เรียนโดยเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของทุกวิชาในหลักสูตร ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก โดยทุกวิธีการประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้

ของรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) รวมถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (Programme Learning Outcomes: PLOs) การประเมินถูกออกแบบให้สอดคล้องกับน้ำหนักของเนื้อหาในแต่ละรายวิชา เพื่อให้มั่นใจว่าผลการประเมินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และยุติธรรม อีกทั้งยังนำไปสู่การพัฒนากระบวนการออกแบบการเรียนรู้ของผู้สอน

รายละเอียดของวิธีการประเมิน

การประเมินระหว่างการศึกษาของผู้เรียนเป็นไปตาม CLOs ที่ระบุใน มคอ.3 ของทุกรายวิชาในแผนการศึกษาของหลักสูตร โดยหลักสูตรได้จัดทำ มคอ.3 สำหรับทุกรายวิชาที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2567 วิธีการประเมินที่ใช้ประกอบด้วย:

1. การประเมินรายบุคคล รายคู่ และรายกลุ่ม เพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานทั้งเดี่ยวและเป็นทีม
2. การประเมินผลงานและการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นการวัดผลการเรียนรู้ที่สะท้อนการนำความรู้ไปใช้จริง
3. การประเมินการเข้าชั้นเรียน เพื่อติดตามความสม่ำเสมอและความรับผิดชอบของผู้เรียน
4. การประเมินระหว่างดำเนินการ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
5. การประเมินผลรวบยอด เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้

ทั้งนี้ รายละเอียดของวิธีการประเมินและสัดส่วนคะแนนถูกระบุอย่างชัดเจนใน Course Syllabus ของแต่ละรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเกณฑ์และกระบวนการประเมินอย่างโปร่งใส

การทบทวนและรับรองความเหมาะสมของ มคอ. 3

หลักสูตรได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณา มคอ.3 ของทุกรายวิชาที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2567 ก่อนเริ่มภาคการศึกษา การประชุมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของวิธีการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ รวมถึงรับรองว่าผู้สอนได้ระบุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาให้สอดคล้องกับที่หลักสูตรกำหนด ผลจากการประชุมจะถูกนำไปชี้แจงให้ผู้เรียนทราบเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมายและกระบวนการประเมิน

วิธีการประเมินที่ใช้ในหลักสูตรนี้สอดคล้องกับเกณฑ์ ซึ่งเน้นการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง การออกแบบการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง Formative และ Summative Assessment รวมถึงการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การประเมินผลงานและการปฏิบัติงาน ช่วยให้ผู้เรียนมั่นใจได้ว่าผู้เรียนสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ใน CLOs และ PLOs นอกจากนี้ การทบทวน มคอ.3 ก่อนเริ่มภาคการศึกษายังเป็นกลไกที่ช่วยรับประกันความ

ถูกต้องและความน่าเชื่อถือของกระบวนการประเมิน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

เกณฑ์ข้อที่ 5 คุณภาพของบุคลากรสายวิชาการ (AUN-QA 5 – Academic Staff)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้จัดการเรียนการสอน โดยมีอาจารย์ประจำหลักสูตร 5 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งอาจารย์ประจำหลักสูตรจะต้องเป็นอาจารย์ประจำที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหลักในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยมีความรับผิดชอบตามพันธกิจทั้ง 4 ด้านของมหาวิทยาลัย แบ่งตามความเชี่ยวชาญของคณาจารย์ ดังต่อไปนี้

ด้านการเรียนการสอน มีการดำเนินการ ดังนี้

1. วางแผนการเปิดรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนใน มคอ.2 พร้อมทั้งกำหนดอาจารย์ผู้สอนในรายวิชา โดยพิจารณาจากภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ
2. มีหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาได้ดำเนินการปฏิบัติเป็นไปตามความสอดคล้องของ สป.อว. และงานอื่น ๆ ที่คณะได้รับมอบหมาย
3. อาจารย์ประจำหลักสูตรมีภาระงานสอนไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และไม่น้อยกว่า 2 รายวิชา แต่ไม่เกิน 4 รายวิชาต่อภาคเรียน
4. หลักสูตรนำรายวิชาจากแผนการเรียนมาประชุมเพื่อกำหนดผู้สอนให้ครบรายวิชาที่เปิดสอน ควบคู่ไปกับการนำผลการประเมินอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาจากนักศึกษามาเป็นข้อมูลในการวางแผนการสอนและการกำหนดตัวผู้สอน

ด้านการวิจัย มีการดำเนินการ ดังนี้

ดำเนินการขอทุนวิจัยตามรอบระยะเวลาที่กำหนดและสามารถเสนอขอทุนวิจัยจากภายนอกได้ ในปีการศึกษา 2567 ดร.จันทิมา แสงแพร ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2567

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีการดำเนินการ ดังนี้

ในปีการศึกษา 2567 อาจารย์ประจำหลักสูตรเข้าร่วมโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จัดโดยคณะศาสนาและปรัชญา ดังนี้ โครงการเทศน์มหาชาติ โครงการประเพณีลอยกระทง โครงการประเพณีไหว้ครุบูรพาจารย์

ด้านบริการวิชาการ มีการดำเนินการ ดังนี้

ในปีการศึกษา 2567 มอบหมายให้ ดร.จันทิมา แสงแพร จัดโครงการการผลิตเอกสารประกอบการสอน เพื่อช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร และเป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา และช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ได้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ของ

คุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในเรือนจำที่นักศึกษาไม่สามารถศึกษาหาความรู้ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยข้อจำกัดของการเป็นผู้ต้องขัง เอกสารประกอบการสอนจึงจำเป็นอย่างยิ่ง

การวางแผนพัฒนาอาจารย์ มีการดำเนินการ ดังนี้

หลักสูตรมีแผนในการส่งเสริมให้อาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้นครบทุกคน หลักสูตรได้มีการกำหนดเป้าหมายของการวางแผนอัตรากำลังของอาจารย์ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เชิงปริมาณ: หากมีอาจารย์ลาออกจากอาจารย์ประจำหลักสูตร ต้องหาอาจารย์ทดแทนตามช่วงระยะกำหนด โดยประสานงานกับฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในการประกาศรับสมัคร และสัมภาษณ์ตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

เชิงคุณภาพ: หลักสูตรได้มีการกำหนดคุณวุฒิในขั้นต่ำปริญญาเอก และมีผลงานวิชาการตามเกณฑ์ที่กำหนด และกำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านพระพุทธศาสนา แสดงในรูปตาราง ดังนี้

ที่	กระบวนการพัฒนาส่งเสริม	ผู้รับผิดชอบ
1.	หลักสูตรกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ประจำหลักสูตร	หลักสูตร
2.	สำรวจความต้องการพัฒนาตนเองของอาจารย์ประจำหลักสูตร	หลักสูตร
3.	จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล(Individual Development Plan: IDP) 4 ด้าน คือการศึกษาต่อ การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ การวิจัย การเรียนการสอน การอบรม/สัมมนา	หลักสูตร
4.	ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรตามแผน	
5.	คณะกรรมการบริหารคณะร่วมกับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรประเมินกระบวนการ	
6.	ผลการประเมินกระบวนการเห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม	
7.	กำหนดเกณฑ์/คุณสมบัติเพื่อพิจารณาขอยกย่องมอบรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจ	
8.	แนวปฏิบัติที่ดี	

ตารางที่ 4.13 แสดงแผนการพัฒนาประจำหลักสูตร

เกณฑ์ข้อที่ 6 การส่งเสริมและให้บริการแก่นักศึกษา (AUN-QA 6 – Student Support Services)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรมีระบบและกลไกการรับนักศึกษา โดยหลักสูตรมีแนวคิดในการออกแบบหลักสูตร การกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษา การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกนักศึกษา โดยใช้เครื่องมือเพื่อดูความพร้อมทางปัญญา สุขภาพกายและจิตความมุ่งมั่นที่จะเรียนและเวลาเรียนเพียงพอเพื่อให้สำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด โดยหลักสูตรได้มีการประชุมกำหนดระบบและกลไกการรับนักศึกษาใหม่อย่างชัดเจนมีขอบเขต ดังนี้

ในปีการศึกษา 2567 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้มีการดำเนินงานต่อไปนี้

1. การกำหนดเป้าหมายของการรับสมัครนักศึกษาใหม่ในปีการศึกษา 2567 ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

- เป้าหมายเชิงปริมาณ : จำนวนการรับนักศึกษาตามแผนใน มคอ. 2 ที่ 50 คน

- เป้าหมายเชิงคุณภาพ : นักศึกษาใหม่ของสาขาวิชามีคุณภาพดีขึ้น โดยสามารถพิจารณาจากรายงานผลการเรียนของนักศึกษาที่สมัครเข้ามาเรียนเปรียบเทียบกับเทอม 1 และ เทอม 2 จากนักศึกษาอยู่ครบตามจำนวนที่สมัครเข้าศึกษา และจากการสอบสัมภาษณ์เพื่อพิจารณาถึงทัศนคติและบุคลิกภาพ

2. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรประชุมเพื่อวางแผน/ทบทวน/ปรับปรุงแผนการรับสมัครนักศึกษาประจำปีและแผนการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษา มีการกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาที่ต้องการ รวมทั้งข้อมูลหลักสูตรที่ต้องการประชาสัมพันธ์ให้กับสำนักประชาสัมพันธ์และการตลาดดำเนินการตามระบบรับสมัครนักศึกษา

2.1 คุณสมบัติผู้เข้าศึกษา

ผู้สมัครเข้ารับการศึกษ ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้มีสิทธิสมัคร

(1) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

(2) ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา

(3) เป็นนักโทษเด็ดขาด

(4) เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยโดยเรียนจำ/ทัศนสถานมีหนังสือรับรองความประพฤติ และไม่อยู่ระหว่างการถูกสอบสวนหรือถูกลงโทษฐานกระทำความผิดวินัยของเรียนจำ/ทัศนสถาน

(5) มีความพร้อมด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน ตลอดหลักสูตร

(6) พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ เรือนจำ/ทัณฑสถาน และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ให้กับผู้ต้องขังในทุกกรณี

(7) ต้องผ่านการพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง และอยู่ในดุลพินิจของกรมราชทัณฑ์ ว่ามีคุณสมบัติ ประวัติ ข้อมูลต่างๆ ถูกต้องเหมาะสมที่จะเข้ารับการศึกษ

(8) กรมราชทัณฑ์อาจกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมเฉพาะ หากพิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการขององค์กร หน่วยงาน

(9) กรณีที่ผู้ต้องขังพ้นโทษก่อนจบการศึกษาภายในเรือนจำ สามารถศึกษาต่อในสาขาวิชาเดิมได้

2.2 การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา

(1) ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน ประชาสัมพันธ์ปิดประกาศการเปิดรับสมัครเข้าเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้ผู้ต้องขังได้ทราบโดยทั่วถึง

(2) ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดให้ผู้ต้องขังที่ประสงค์จะสมัครเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทำคำร้องและยื่นคำร้องขอเข้ารับการศึกษ ตามแบบที่กำหนดด้วยตนเอง และให้เรือนจำ/ทัณฑสถานต้นสังกัดจัดเก็บแบบคำร้องนั้นไว้เป็นหลักฐาน

(3) ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน รวบรวมรายชื่อผู้ต้องขังที่ประสงค์จะสมัครเข้าศึกษา บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับ คดี อายุ ชั้น วันเดือนปีที่ต้องโทษ วันเดือนปีที่พ้นโทษ ให้ครบถ้วนตามแบบคำร้องขออนุญาตสมัครเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่กรมราชทัณฑ์กำหนด ตรวจสอบความถูกต้องและเสนอคณะกรรมการที่เรือนจำแต่งตั้งเพื่อพิจารณาอนุญาตให้สมัครเข้าศึกษาต่อ

เกณฑ์ข้อที่ 7 โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (AUN-QA 7 – Facilities and Infrastructure)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและรองรับการสร้างบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัย และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) โดยมีห้องเรียนพร้อมใช้งาน ดังนี้

1. การใช้งานห้องคอมพิวเตอร์

หลักสูตรจะต้องแจ้งทางกลุ่มงานวิชาการของเรือนจำ พร้อมทั้งการยืนยันแผนการเรียน เพื่อให้ทางกลุ่มงานวิชาการจัดสรรห้องปฏิบัติการเป็นห้องเรียนตลอดภาคเรียน

ส่วนรายวิชาอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์บางครั้งหรือตามความเหมาะสมของรายวิชานั้น หลักสูตรแจ้งความประสงค์การใช้งานผ่านแบบฟอร์มการจองห้องปฏิบัติการก่อนการ

ใช้งานอย่างน้อย 3 วันทำการ โดยจะต้องระบุ ชื่อรายวิชา อาจารย์ผู้รับผิดชอบ วัน/เวลาที่ต้องการ ใช้งาน ห้องที่ต้องการใช้งาน จำนวนนักศึกษา โปรแกรม/สิ่งสนับสนุนที่ต้องการใช้งาน

จากนั้นคณะโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์จะตรวจสอบห้องที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากจำนวน ผู้ใช้และโปรแกรมที่ประสงค์ใช้งาน ดังนี้

- ในกรณีที่ห้องที่ประสงค์ใช้งานว่างในวันเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ศูนย์จะยื่นการ อนุมัติใช้ห้องให้กับผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศให้อนุญาตการใช้งาน

- แต่ในกรณีที่ห้องที่ประสงค์ไม่ว่าง เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบห้องใหม่ซึ่งสามารถรองรับ จำนวนนักศึกษาและการใช้โปรแกรมดังกล่าวได้ แล้วเสนอต่อหลักสูตร

เมื่อหลักสูตรยืนยันการใช้งาน ทางเจ้าหน้าที่ของคณะจะขอการอนุมัติจากคณบดีเช่นกัน และเมื่อได้รับการอนุมัติจากคณะแล้ว เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบความพร้อมของห้องปฏิบัติการ พร้อมจัดหาโปรแกรมตามความต้องการใช้งาน และแจ้งยืนยันการใช้ห้องปฏิบัติการต่อหลักสูตร

ตลอดการใช้งานจะมีเจ้าหน้าที่คอยสนับสนุนด้านการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดเวลา

2. นโยบายการใช้ห้องเรียน

นอกจากนี้ หลักสูตรยังได้เน้นนโยบายในการให้นักศึกษาและสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอน ใช้งานห้องเรียนในการนำเสนอรายงานกลุ่ม การสัมมนาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งในการ เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนการสอนในรายวิชาตามปกติด้วย

การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักศึกษานั้น ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ที่จัดขึ้นสำหรับผู้ต้องขังใน เรือนจำ มีการออกแบบและดำเนินการให้สอดคล้องกับระเบียบและข้อจำกัดของเรือนจำอย่าง ครบครัน โดยเฉพาะในด้านการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้

ข้อจำกัดด้านการใช้เทคโนโลยี

1. ระเบียบของเรือนจำ ไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังใช้เทคโนโลยีใด ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำซากและควบคุม ความปลอดภัยภายใน

2. การติดต่อกับบุคคลภายนอกหรือการใช้เทคโนโลยีใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุม และอนุญาตเป็นกรณีเฉพาะ เช่น การติดต่อญาติผ่านโทรศัพท์ในบางกรณีเท่านั้น

3. แม้จะมีโครงการอบรมคอมพิวเตอร์ในบางเรือนจำ แต่การเข้าถึงเทคโนโลยีเหล่านี้อยู่ ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดและไม่ใช้งานอิสระของผู้ต้องขัง

การจัดการเรียนการสอน

1. การเรียนการสอนเน้นการถ่ายทอดความรู้ผ่านวิธีการที่ไม่พึ่งพาเทคโนโลยี เช่น การบรรยาย การอ่านหนังสือ การสนทนากลุ่ม และการอบรมโดยอาจารย์หรือพระวิทยากรที่ได้รับอนุญาตเข้าไปสอนในเรือนจำ

2. การประเมินผลและกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินการโดยใช้เอกสารและการสื่อสารแบบดั้งเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบและข้อจำกัดของเรือนจำ

ความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์

1. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยดำเนินงานร่วมกับกรมราชทัณฑ์อย่างใกล้ชิด เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับระเบียบและนโยบายของเรือนจำ

2. ทุกขั้นตอนของหลักสูตรต้องได้รับการอนุมัติและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

เมื่อพิจารณาด้านการส่งเสริมและให้บริการแก่นักศึกษาพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับระเบียบราชทัณฑ์ โดยเน้นการเรียนการสอนที่ไม่ใช้เทคโนโลยีหรือใช้อย่างจำกัด และควบคุมอย่างเข้มงวด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการฟื้นฟูและพัฒนาผู้ต้องขังโดยไม่ขัดต่อกฎระเบียบของเรือนจำ

เกณฑ์ข้อที่ 8 ผลผลิตและผลลัพธ์ตามเกณฑ์ AUN-QA (AUN-QA 8 – Output and Outcomes)

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลอัตราการสำเร็จการศึกษา อัตราการออกกลางคัน และระยะเวลาเฉลี่ยในการสำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตร และลดปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนของนักศึกษาในอนาคต

ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนการสอนภายในเรือนจำ มีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะและศักยภาพของผู้เรียนในบริบทเฉพาะ โดยเน้นการส่งเสริมคุณลักษณะด้านการพัฒนาตนเองตามหลักพุทธธรรม ตลอดจนการปลูกฝังทักษะชีวิตและความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระภายหลังพ้นโทษ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักสูตรยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาจึงยังไม่ได้ดำเนินการสำรวจภาวะการมีงานทำ หรือความก้าวหน้าในการศึกษาต่ออย่างเป็นทางการในขณะนี้ ทั้งนี้ หลักสูตรได้มีการวางแผนการติดตามภาวะการมีงานทำ การประกอบอาชีพอิสระ และการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอนาคต

มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านหลักการและทฤษฎีทางพระพุทธศาสนา มีสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามหลักวิชาการ ตลอดจนสามารถน้อมนำหลักธรรมไปพัฒนาตนเองและกล่อมเกลาจิตใจ เพื่อเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ส่งเสริมสังคมอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ภายใต้ปรัชญาของหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาภายในของผู้เรียน หลักสูตรได้กำหนดแนวทางส่งเสริมการจัดทำโครงการ การฝึกปฏิบัติ และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อนการประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาในเรือนจำ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาแนวคิดด้านจริยธรรมและการกลับคืนสู่สังคมอย่างสง่างามของผู้ต้องขัง

หลักสูตรได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติให้กับนักศึกษา เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม การฝึกปฏิบัติงาน และการจัดกิจกรรมบริการตามภาระงานอื่นๆที่เจ้าหน้าที่มอบหมายให้ทำ โดยมีคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงใกล้ชิด ซึ่งไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต แต่ยังเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อสะท้อนคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร อีกทั้ง คณาจารย์ในหลักสูตรยังมีการสร้างผลงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนมีการติดตาม ตรวจสอบ และนำผลผลิตทางวิชาการไปเปรียบเทียบกับระดับมาตรฐานทั้งในและนอกสถาบันเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา และยกระดับศักยภาพทางวิชาการของคณาจารย์และนักศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) ได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรอย่างชัดเจนโดยยึดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF มคอ.2) ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567 ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลักด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งได้กำหนดเป้าหมายด้านผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเงื่อนไขว่านักศึกษาต้องมีเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.50 และต้องสอบผ่านธรรมศึกษาอย่างน้อยในระดับชั้นใดชั้นหนึ่ง เพื่อให้มั่นใจว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรจะบรรลุได้จริง หลักสูตรได้มอบหมายบทบาทหน้าที่ให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในการติดตามผลการเรียนของนักศึกษาในแต่ละภาคการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดระบบการรายงานผลการเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลของนักศึกษาที่มีความเสี่ยง เช่น ผู้ที่สอบได้คะแนนต่ำกว่ามาตรฐาน ผู้ที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ต่ำกว่า 3.00 หรือยังไม่ผ่านรายวิชาบังคับบางรายวิชา เพื่อพัฒนาแผนการช่วยเหลือรายบุคคล ทั้งในรูปแบบของการแนะแนว การจัดตารางเรียนใหม่ และการเสริมความรู้ผ่านกิจกรรมเพิ่มเติม โดยใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นกลไกสำคัญ

นอกจากนี้ ในกรณีที่มึ้นักศึกษาสอบไม่ผ่านในรายวิชาที่มีความสำคัญ อาจารย์ประจำหลักสูตรจะพิจารณาเปิดรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดเสริมบทเรียนเฉพาะทางเพื่อให้นักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามกรอบเวลาที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้จะถูกจัดเก็บและวิเคราะห์เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานแสดงผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร และใช้ประกอบการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องในรอบการประกันคุณภาพ

4.2.2 ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้รายวิชา

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรมีการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้รายวิชา โดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และกำหนดให้ผู้เรียนในแต่ละชั้นปีศึกษารายวิชา ดังต่อไปนี้

ชั้นปีที่ 1 (YLO 1)

YLO 1.1 สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าแก่สังคม ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในขั้นพื้นฐานได้

YLO 1.2 ประยุกต์ใช้หลักการปฏิบัติกรรฐานเพื่อให้ใจสงบได้

ชั้นปีที่ 2 (YLO 2)

YLO 2.1 ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในขั้นกลางได้

YLO 2.2 สามารถปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของเรือนจำ และสามารถประกอบศาสนพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและทำหน้าที่วิทยากรได้

ชั้นปีที่ 3 (YLO 3)

YLO 3.1 ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อดูแลร่างกาย จิต อารมณ์ของตนเองได้

YLO 3.2 ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อปรับเปลี่ยนนิสัยตนเองในการอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้

ชั้นปีที่ 4 (YLO 4)

YLO 4.1 สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตผ่านกระบวนการไลฟ์โค้ช

YLO 4.2 มีทักษะในการทำงานสาธารณประโยชน์

ตารางแสดงความคาดหวังของผลลัพธ์การเรียนรู้กับผลลัพธ์สมรรถนะ

ชั้นปีที่	YLo	คำสำคัญหรืออาชีพที่สะท้อนสมรรถนะหรือผลลัพธ์การเรียนรู้
1	สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าแก่สังคม ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในขั้น	- นักพัฒนาชุมชนมือสมัครเล่น

	พื้นฐานได้ ประยุกต์ใช้หลักการปฏิบัติ กรรมฐานเพื่อให้ใจสงบได้	
2	ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชั้นกลาง ได้ สามารถปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของ เรือนจำ และสามารถประกอบศาสนพิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนาและทำหน้าที่วิทยากรได้	- นักบรรยายธรรมเมื่อสมัครเล่น - ผู้นำในศาสนพิธีการ
3	ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อ ดูแลร่างกาย จิต อารมณ์ของตนเองได้ ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อ ปรับเปลี่ยนนิสัยตนเองในการอยู่ร่วมกับคนใน สังคมได้	- ผู้นำด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน หมู่ผู้ต้องขัง
4	สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตผ่าน กระบวนการไลฟ์โค้ชและมีทักษะในการ ทำงานสาธารณประโยชน์	- โค้ชชีวิต (Life Coach) - ศาสนพิธีการ - ผู้ช่วยงานเจ้าหน้าที่เรือนจำ

ตารางที่ 4.14 ตารางแสดงความคาดหวังของผลลัพธ์การเรียนรู้กับผลลัพธ์สมรรถนะ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ ระดับชั้นปี : YLO (เน้นสมรรถนะ)	ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับชั้นปี (KSA ใน 3 คอลัมน์นี้ จะถูกนำไปจัดกลุ่มและกำหนดเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา		
	Knowledge	Skills	Attribute
ปีที่ 1 สามารถปฏิบัติ ตามระเบียบข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัย ใช้ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ในชั้นพื้นฐานได้ ประยุกต์ใช้หลักการ ปฏิบัติกรรมฐาน เพื่อให้ใจสงบได้	- ความเชี่ยวชาญ อัด ลักษณะ ความ เชี่ยวชาญ มจร (K1) - สิทธิหน้าที่ของ พลเมือง การวางแผน ชีวิตเพื่อการเป็น พลเมืองที่มีคุณค่าของ สังคมไทยและสังคม โลก(K2) - โครงสร้าง ภาษาอังกฤษ คำศัพท์	- การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และ ตัดสินใจได้อย่าง เหมาะสม (S1) - การสื่อสาร การพูด การอ่าน การเขียน (S2) ประยุกต์ความรู้เพื่อ พัฒนาตนเองและ สังคม (S6)	- ซื่อสัตย์สุจริต มี จิตสำนึกที่ดีและ รับผิดชอบต่อหน้าที่ (A1) - ดำรงตนเป็น แบบอย่างที่ดีตามหลัก เบญจศีลเบญจธรรม (A2) - เห็นคุณค่าในตนเอง (A3)

	<p>สำนวนที่ใช้ใน ชีวิตประจำวัน (K15)</p> <p>- หลักการ วิธีการ ปฏิบัติ อารมณ์สมถะ และวิปัสสนา กรรมฐาน (K25)</p>		
<p>ปีที่ 2</p> <p>ใช้ภาษาเพื่อการ สื่อสารในชั้นกลาง ได้ สามารถปฏิบัติตน ตามกฎระเบียบของ เรือนจำ และสามารถ ประกอบศาสน พิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนาและ ทำหน้าที่วิทยากรได้</p>	<p>- ศาสนพิธี กุศลพิธี บุญพิธี ทานพิธี ปกิณกพิธีใน พระพุทธศาสนา (K30)</p> <p>- หลักพื้นฐานของ วาทศิลป์ (K44)</p> <p>- หน้าที่และความ รับผิดชอบของเรือนจำ และทัณฑสถาน (k50)</p>	<p>- การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และ ตัดสินใจได้อย่าง เหมาะสม (S1)</p> <p>- การสื่อสาร การพูด การอ่าน การเขียน (S2)</p> <p>ประยุกต์ความรู้เพื่อ พัฒนาตนเองและสังคม (S6)</p>	<p>- ชื่อสัตย์สุจริต มี จิตสำนึกที่ดีและ รับผิดชอบต่อหน้าที่ (A1)</p> <p>- ดำรงตนเป็น แบบอย่างที่ดีตามหลัก เบญจศีลเบญจธรรม (A2)</p> <p>- เห็นคุณค่าในตนเอง (A3)</p> <p>- มีระเบียบวินัย ตรง ต่อเวลา (A5)</p>
<p>ชั้นปีที่ 3</p> <p>ประยุกต์ใช้หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา เพื่อดูแลร่างกาย จิต อารมณ์ของตนเองได้ ประยุกต์ใช้หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา เพื่อปรับเปลี่ยนนิสัย ตนเองในการอยู่ ร่วมกับคนในสังคมได้</p>	<p>- แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการดูแล ทางด้านร่างกาย จิต อารมณ์ สังคมที่ ปรากฏใน พระไตรปิฎก (K33)</p> <p>- วิธีคิดตามหลัก โยนิโสมนสิการ (k76)</p> <p>- หลักการแนวทางการจัดการความ ขัดแย้งทางสันติศึกษา (k60)</p>	<p>- การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และ ตัดสินใจได้อย่าง เหมาะสม (S1)</p> <p>- การสื่อสาร การพูด การอ่าน การเขียน (S2)</p> <p>ประยุกต์ความรู้เพื่อ พัฒนาตนเองและ สังคม (S6)</p>	<p>- ชื่อสัตย์สุจริต มี จิตสำนึกที่ดีและ รับผิดชอบต่อหน้าที่ (A1)</p> <p>- ดำรงตนเป็น แบบอย่างที่ดีตามหลัก เบญจศีลเบญจธรรม (A2)</p> <p>- เห็นคุณค่าในตนเอง (A3)</p> <p>มีระเบียบวินัย ตรงต่อ เวลา (A3)</p>

<p>ชั้นปีที่ 4</p>	<p>ปีที่ 4 สามารถถ่ายทอด ประสบการณ์ชีวิตผ่าน กระบวนการไลฟ์โค้ช และมีทักษะในการ ทำงาน สาธารณประโยชน์</p>	<p>- การใช้สัปปุริสธรรม 7 ในการดำเนินการโค้ช (k75) - จิตวิทยาใน พระพุทธศาสนา (k66) - เทคนิคและกลยุทธ์ ในการทำงานเป็นที่ ตามแนว พระพุทธศาสนา (k63)</p>	<p>- การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และ ตัดสินใจได้อย่าง เหมาะสม (S1) - การสื่อสาร การพูด การอ่าน การเขียน (S2) ประยุกต์ความรู้เพื่อ พัฒนาตนเองและ สังคม (S6)</p>
--------------------	---	---	---

ตารางที่ 4.15 ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับชั้นปี : YLO กับทักษะทั้ง 3 ด้าน

4.2.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรมีการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้รายวิชา โดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และกำหนดให้ผู้เรียนในแต่ละชั้นปีศึกษารายวิชา ปรากฏตามตารางแสดงผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ระดับความสำเร็จของ PLO และหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความสำเร็จของ PLO แต่ละด้าน ดังนี้

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) หรือกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกตามคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในเรือนจำ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยมีรายนาม ดังต่อไปนี้

1. พระมหาสมศักดิ์ ธรรมโชติโก	อาจารย์ประจำหลักสูตร
2. พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถปุลโล	อาจารย์ประจำหลักสูตร
3. พระมหาบุญเลิศ ภูเหม็น	อาจารย์ประจำหลักสูตร
4. นายสุริยัน ฝั่งผาย	อาจารย์ประจำหลักสูตร
5. ดร.จันทิมา แสงแพร	อาจารย์ประจำหลักสูตร
6. นายปิติ พันธุ์ศักดิ์	หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
เรือนจำกลางบางขวาง
7. นายศาสตราวัต โชติรัตน์	นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการเรือนจำกลาง
บางขวาง

ผู้วิจัยได้สรุปผลข้อมูลสำคัญผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) ของนักศึกษา จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามลำดับของ PLO แต่ละด้าน ดังนี้

(1) PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสมัยใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

“ผลจากการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ แสดงให้เห็นว่านักศึกษาในเรือนจำแม้จะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งความรู้ แต่นักศึกษาก็มีความพยายามในการที่ใช้ทรัพยากรที่อยู่จำกัด และสามารถเข้าถึงได้เป็นบางเวลาเท่านั้น ความรอบรู้ในศาสตร์สมัยใหม่มีความจำเป็นต่อนักศึกษาในเรือนจำ ทั้งนี้เพื่อการเตรียมตัวในอนาคต รองรับการเปลี่ยนแปลง การพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อออกไปเป็นพลเมืองไทยที่ดี ที่รู้คุณค่าและรักษาชาติกำเนิดและเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม” (ดร.จันทิมา แสงแพร, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

“การปรับเปลี่ยนทัศนคติจากมุมมองเดิม นักศึกษาส่วนหนึ่งมองว่า การที่ตนเองกระทำ ความผิดแล้วต้องถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเหมือนเป็นการตอกย้ำความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดี และยังสังคมภายนอกมองผู้ต้องขังด้วยอคติแล้ว ก็ยิ่งตอกย้ำความรู้สึกนั้นเข้าไปอีก แต่การมีหลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนาเข้ามาจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2558 มีผลที่เห็นชัดเจนคือ นักศึกษานอกจากได้ศึกษาในวิชาทั่วไปแล้ว ยังได้ศึกษารายวิชาเกี่ยวกับศาสนา ให้ผู้ต้องขังได้ปรับเปลี่ยนแนวความคิดในเชิงซ้ำเติมตนเอง โดยมองว่าตนเองยังมีโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีได้ การศึกษานับว่าเป็นกระบวนการพัฒนาที่สำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดังนั้น จึงควรมีโปรแกรมหรือหลักสูตรที่ใช้ในการอบรมผู้ต้องขังให้เหมาะสมและต่อเนื่อง (นายปิติ พันธุ์ศักดิ์, หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเรือนจำกลางบางขวาง, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรอย่างน้อยผู้เรียนได้เปลี่ยนมุมมองจากแนวคิดเดิม หรือเปลี่ยนจากมุมมองที่เป็นลบ ไปสู่มุมมองที่เป็นการให้กำลังใจแก่ตนเอง โดยมองว่าตนเองก็ยังมีค่าต่อสังคม สอดคล้องกับที่พระมหาสมศักดิ์ ธรรมโชติโก ได้กล่าวว่า “จากการที่ตนเองได้เข้าไปสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบ มองว่าหลักสูตรมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักศึกษา ด้านการพัฒนาจิตใจ กล่าวคือนักศึกษาส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า ก่อนหน้านี้ตนเองได้กระทำความผิดร้ายแรง สุดท้ายก็ถูกจับและได้เข้ามาอยู่ในเรือนจำ ได้มีโอกาสศึกษา ตอนแรกก็ไม่ได้คิดอะไรมาก คิดเสียว่าดีกว่าอยู่ไปวัน ๆ แต่พอได้ศึกษาเข้าจริง ๆ ตนกลับรู้สึกว่าเป็นความโชคดี โดยเฉพาะอาจารย์ที่เข้ามาสอนส่วนมากท่านก็สอนธรรมะไปด้วย ตนได้เห็นความทุกข์ และธรรมะทำให้ตนเองได้เห็นความทุกข์ และตนรู้สึกเช็ดขยาดกับมัน ตอนนี้นั้นตนเองพร้อมที่จะกลับตัวเป็นคนดีออกไปสู่สังคม (พระมหาสมศักดิ์ ธรรมโชติโก, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2568) การนำหลักหลักสูตร

“คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้บัณฑิตที่มีปัญญาและคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข” (พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถปุลโย, สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2568)

“การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567 มาใช้ในปีการศึกษา 2568 สามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดแก่นักศึกษาคือการมีจิตสำนึกในทางที่ดี จากการพูดคุยกับผู้เรียนทำให้ทราบว่า นักศึกษาที่อยู่ในเรือนจำเป็นเวลานาน และอยู่ในท่ามกลางผู้ต้องขังที่ทำความผิดต่าง ๆ กัน บางครั้งก็มีการกระทบกระทั่งกันบ้าง การเอาใจเอาเปรียบกันเพื่อความอยู่รอด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเห็นแก่ตัว แต่การได้ศึกษาในรายวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดให้ทำให้ผู้เรียนลดพฤติกรรมเช่นนั้นลงได้ในระดับหนึ่ง พอจะกล่าวได้ว่าเป็นผลการเรียนรู้ที่สะท้อนจาก PLO ของหลักสูตร” (นายสุริยัน ผึ้งผาย, สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2568)

โดยสรุปแล้วผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุงปี 2567 นำมาใช้ในปี 2568 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนผ่าน PLO 1 ที่กำหนดว่า “ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสมัยใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม” แม้จะไม่ได้ตอบทุกรายละเอียดตาม PLO แต่นักศึกษาส่วนใหญ่เกิดสำนึกที่พร้อมจะพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าสังคม อันแสดงถึงผลการเรียนรู้ที่กำหนดใน PLO

(2) PLO 2 ประยุกต์ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา เหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น

ด้านการประยุกต์ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา เหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น พระมหาบุญเลิศ ปุณณเมธี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “นักศึกษาสามารถอธิบายการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นในชีวิตประจำวันได้ดีพอสมควร จากการที่ตนเองได้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษแก่นักศึกษาในเรือนจำ นักศึกษาส่วนหนึ่ง มีพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษอยู่บ้างแล้ว เมื่อจบในรายวิชาได้เห็นพัฒนาการของนักศึกษากลุ่มนี้ได้พอสมควร นักศึกษาบางคนสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้คล่อง สามารถอธิบายศัพท์ธรรมะง่าย ๆ เป็นภาษาอังกฤษได้ ประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา เหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น” (พระมหาบุญเลิศ ปุณณเมธี, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2568) นอกจากนั้นพระมหาบุญเลิศให้สัมภาษณ์อีกว่า “ตนไม่แน่ใจว่าผลของการใช้หลักสูตรจะตอบโจทย์ตาม PLO ครบคลุมหรือไม่ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาภาษาอังกฤษ เพราะนักศึกษาบางส่วนยังมีความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษยังไม่ดีเท่าที่ควร” (พระมหาบุญเลิศ ปุณณเมธี, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2568) นอกจากนั้นพระมหาบุญเลิศให้สัมภาษณ์อีกว่า

ในขณะที่ที่พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถบุณโย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “จากการสังเกตที่การมอบหมายงานแก่นักศึกษาไปค้นคว้า และนำมาเสนอในชั้นเรียน ถึงแม้นักศึกษาจะมีข้อจำกัดด้วยเทคโนโลยีที่จัดทำงานนำมาเสนอ แต่นักศึกษาสามารถประยุกต์วิธีการอื่นมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้แผ่นชาร์ตที่ผู้สอนเตรียมไปให้ เขียน วาดภาพ ระบายสี ทำ Mind mapping นำเสนอแทนการทำด้วยโปรแกรมพาวเวอร์พ้อยท์ โดยที่แผ่นชาร์ตนั้นไม่จำเป็นต้องเขียนข้อความมากมาย แต่นักศึกษาสามารถใช้ภาษาไทยอธิบายให้เพื่อน ๆ ได้อย่างไม่ติดขัด แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความสามารถในสื่อสารภาษาไทยอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ (พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถบุณโย, สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2568)

“นักศึกษาเลือกใช้เครื่องมือ สื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการทำงานโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมได้ จากการสังเกตเห็นความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาเมื่อใช้ห้องคอมพิวเตอร์ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด แต่นักศึกษาสามารถใช้อย่างมีความรับผิดชอบ กล่าวคือใช้ในการทำงานเสนอตามที่มอบหมายเท่านั้น ความรับผิดชอบต่ออาจมองได้ว่าเป็นเพราะระเบียบอันเข้มงวดของเรือนจำ แต่ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการอบรมสั่งสอนเรื่องกฎระเบียบของครูอาจารย์ที่เข้าไปสอน ซึ่งพยายามเน้นให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงการเคารพต่อกฎระเบียบในห้องเรียน และกฎระเบียบของเรือนจำ ไม่กระทำความผิดซ้ำซ้อนซึ่งอาจส่งผลต่อการเรียนได้ (ดร.จันทิมา แสงเพชร, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

สอดคล้องกับที่นายศาสตราวัต โชติรัตน์ นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการณ์เรือนจำกลางบางขวาง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า จากการที่หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาได้ปรับหลักสูตรในปี พ.ศ. 2567 และได้นำมาใช้สอนนักศึกษาในเรือนจำรุ่นที่ 3 ในปีการศึกษา 2568 ได้เป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ตนได้เห็นผลที่เกิดแก่นักศึกษาคือความอ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพต่อกฎระเบียบของเรือนจำซึ่งมิใช่เกิดจากการเกรงกลัว แต่เกิดจากความรู้สึกนึ้ภายใน อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้รับการขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยจากการได้เรียนวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือวิชาด้านภาษาอังกฤษตนก็เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนมีการสอดแทรกหลักธรรมเข้าไปด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นการขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยไปในตัว (นายนายศาสตราวัต โชติรัตน์, นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการณ์เรือนจำกลางบางขวาง, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

(3) PLO 3 นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมตามแนวทางพุทธธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธ

“การมุ่งเน้นให้นักศึกษานำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นจุดเด่นของ PLO ที่ 3 นี้ การออกแบบหลักสูตรจึงมีความสอดคล้องกับการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยในกลุ่มที่ 4 ที่เน้นการพัฒนาปัญญาด้วยหลักธรรมทางศาสนา ผลจากการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2568 เห็นได้ชัดเจนว่านักศึกษาได้เรียนรายวิชาที่มีการประยุกต์หลักธรรม เช่นรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา ทฤษฎีและการ

ปฏิบัติการมาตรฐาน เป็นต้น อย่างรายวิชาทฤษฎีและการปฏิบัติการมาตรฐาน ผลจากรายวิชานี้ทำให้นักศึกษาสามารถนำวิธีการปฏิบัติการมาตรฐานไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง” (ดร.จันทิมา แสงแพร, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

จากคำให้สัมภาษณ์นี้แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรได้นำกิจกรรมสอดแทรกในรายวิชาเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของนักศึกษาไปในตัว นักศึกษาสามารถเข้าใจกิจกรรมและนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับที่นายปิติ พันธศักดิ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเรือนจำกลางบางขวาง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“นักศึกษาในเรือนจำสามารถนำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเอง ได้เห็นนักศึกษาเปิดหนังสือพระไตรปิฎกเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย ได้เห็นศึกษานำเสนองานหน้าชั้นเรียน ได้เห็นพวกเขาอธิบายธรรมะด้วยคำพูดที่สื่อสารกันได้เข้าใจง่าย ๆ วิธีการเหล่านั้นนี้ตนมองว่าเป็นซึมซับกิจกรรมไปในตัว พวกเขาอาจโชคร้ายที่ต้องอยู่ในเรือนจำ แต่ในความโชคร้าย ก็ยังมีความโชคดีที่มีโอกาสได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้มีโอกาสพบปะครูอาจารย์ทั้งที่เป็นฆราวาสและพระภิกษุ (นายปิติ พันธศักดิ์, หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเรือนจำกลางบางขวาง, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

ในขณะเดียวกัน พระมหาสมศักดิ์ ฐมโมชติโก ได้ให้สัมภาษณ์อย่างน่าสนใจว่า “ในภาพรวม ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุง ตอนนี้อาจยังมองไม่ชัด คงต้องดูผลไปอีกสักระยะหนึ่ง แต่เท่าที่ตนเองสังเกตนักศึกษามีความสนใจธรรมะในเชิงปฏิบัติมาก เช่นการทำสมาธิ การเดินจงกรม เป็นต้น หรือทำอะไรจริงจะระงับอารมณ์โกรธได้ทันท่วงที เพราะนักศึกษาต้องอยู่ในท่ามกลางนักโทษอื่น ๆ การกระทบกระทั่งกันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก แต่จากการที่นักศึกษาได้เรียนในบางรายวิชา เช่น ทฤษฎีและการปฏิบัติการมาตรฐาน ทำให้พวกเขาเข้าใจวิธีการทำสมาธิ ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีขึ้น เหล่านี้ตนไม่แน่ใจว่าเป็นความสนใจส่วนตัวของนักศึกษา หรือเป็นผลของหลักสูตรหรือไม่ (พระมหาสมศักดิ์ ฐมโมชติโก, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2568)

“ผลจากการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงในปีการศึกษา 2568 ที่เห็นได้ชัดเจน คือนักศึกษาสามารถนำกิจกรรมไปปรับใช้ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน จากการพูดคุยกับนักศึกษาในห้องเรียน ทำให้ทราบว่า เช่น การหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่การทะเลาะวิวาท เช่น ยอมถอยแทนการปะทะ ซึ่งก่อนนี้ การถอยคือการแสดงความอ่อนแอ แต่การได้มาเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยได้เรียนวิชาที่เกี่ยวกับกิจกรรม ทำให้ได้คิดถึงอนาคต การวางแผนในอนาคตที่จะต้องออกไปสู่โลกภายนอก หากยังใจร้อนเหมือนเดิม ก็เสี่ยงต่อการละเมิดกตของเรือนจำ ก็จะต้องอยู่ในสถานที่นี้ยาวนานออกไปอีก นำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา และแก้ปัญหาตนเองและสังคมได้ ประยุกต์ใช้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในการร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธได้” (พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถบุญโญ, สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2568)

(4) PLO 4 แสดงออกถึงการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ มีความวิริยะ อุตสาหะ มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมนิสัยเป็นคนดีของสังคม

“ผลการใช้หลักสูตรในข้อนี้พบว่าตอบโจทย์ของเรือนจำได้มากที่สุด ด้วยเหตุว่าสอดคล้องกับพันธกิจของเรือนจำที่มุ่งปรับพฤติกรรมนิสัยแก่ผู้ต้องขังเพื่อกลับคืนเป็นคนดีของสังคม วิธีการหนึ่งที่จะส่งคนดีกลับคืนสู่สังคมก็คือการให้การศึกษา ตนเองในฐานะหัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเรือนจำกลางบางขวาง พร้อมทั้งจะสนับสนุนผู้ต้องขังให้ได้รับการศึกษาทุกระดับชั้น ตนมองว่าผู้ต้องขังที่เป็นนักศึกษาของ มมร.ส่วนใหญ่มีความประพฤติอยู่ในกรอบระเบียบวินัยของเรือนจำเป็นอย่างดี และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ต้องขังอื่น ๆ ที่สนใจสมัครเข้าเรียนในโอกาสต่อไป” (นายปิติ พันธุ์ศักดิ์, หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเรือนจำกลางบางขวาง, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

สอดคล้องกับที่นายศาสตราวัต โชติรัตน์ นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการเรือนจำกลางบางขวาง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “นักศึกษาเรือนจำมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน อีกทั้งเรือนจำก็ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่เพราะการเรียนทำให้พวกเขาได้ฝึกใช้ความคิด หลักสูตรของมหาวิทยาลัยได้ให้โอกาสแก่นักศึกษาเหล่านี้ทำให้พวกเขาได้มีความรู้ การเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งจะออกไปใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ” (นายศาสตราวัต โชติรัตน์, นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการเรือนจำกลางบางขวาง, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568)

“ผลของการใช้หลักสูตรปรับปรุงปี พ.ศ. 2568 คือ นักศึกษามีความวิริยะอุตสาหะในการศึกษาในแต่ละรายวิชาซึ่งออกแบบมาแตกต่างกัน มองผ่านจากการมอบหมายงานไม่ว่าจะเป็นงานเดี่ยวหรือกลุ่ม นักศึกษาสามารถทำได้ดีในระดับหนึ่ง ที่เห็นได้ชัดเจนอีกอย่างหนึ่งคือ ความสนใจต่อการศึกษา ” (ดร.จันทิมา แสงแพร, สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2568) ในขณะที่พระมหาบุญประสิทธิ์ นาคบุญโญ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตนมองว่าหลักสูตรได้สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ คือการได้ออกจากแดนมายังแดนการศึกษา เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศที่จำเจมาสู่บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ได้พบปะครูอาจารย์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การสร้างบรรยากาศที่เรียนแล้วรู้สึกสบายใจ หรือเกิดการตื่นตัวที่จะแสดงออกทางความคิด จะกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากที่จะพยายามพัฒนาตนเอง รู้สึกว่าตัวเองมีค่า และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มที่” (พระมหาบุญประสิทธิ์ นาคบุญโญ, สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2568)

ในมุมมองเดียวกัน พระมหาบุญเลิศ ปุณณเมธี ได้กล่าวว่า “หลักสูตรที่นำไปใช้ในปีการศึกษา 2568 ได้ออกแบบมาอย่างเหมาะสมในระดับหนึ่งสำหรับนักศึกษาในเรือนจำ มีการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาความใฝ่รู้ (PLO) อีกทั้งอาจารย์ผู้รับผิดชอบในแต่ละรายวิชาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำทลายความสามารถของผู้เรียนในระดับที่เหมาะสม ไม่ยากไม่ง่ายจนเกินไป ส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามที่กำหนดในแต่ละ PLO (พระมหา

บุญเลิศ บุญญเมธี, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2568) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรสะท้อนได้จากการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษาดังคำให้สัมภาษณ์ว่า “นักศึกษาในเรือนจำสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เท่าที่พอจะมีในเรือนจำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เช่น พระไตรปิฎก เอกสารประกอบการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดหามาให้ (นายสุรียัน ผึ้งผาย, สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2568)

โดยสรุปแล้ว จากคำให้สัมภาษณ์ทั้งหมดแสดงให้เห็นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดในหลักสูตร ผลการดำเนินงานพบว่า หลักสูตรมีการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้รายวิชา โดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และกำหนดให้ผู้เรียนในแต่ละชั้นปีศึกษารายวิชา ปรากฏตามตารางแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา ระดับความสำเร็จของ PLO และหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความสำเร็จของ PLO แต่ละด้าน ดังนี้

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา (PLOS)	ระดับความสำเร็จของ PLO (%)				หลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความสำเร็จของ PLO
	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4	
PLO 1	25%				- ผลการประเมินทักษะด้านภาษา - ผลการสังเกตพฤติกรรม
PLO 2	25%				- ผลการประเมินทักษะด้านภาษา - ผลการสังเกตพฤติกรรม
PLO 3					- ผลการสังเกตพฤติกรรม
PLO 4	25%				- ผลการประเมินงานที่มอบหมาย

ตารางที่ 4.16 แสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา ระดับความสำเร็จของ PLO และหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความสำเร็จของ PLO แต่ละด้าน

4.2.4 ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

อาจารย์ประจำหลักสูตรจำนวน 5 รูป/คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเรือนจำกลางบางขวางจำนวน 2 คน และนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระ 3) ด้านการบริหารหลักสูตร 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) ด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา สรุปประเด็นแต่ละด้าน ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X} = Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏตามตารางที่ 1 – 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร จำแนกรายด้าน และภาพรวม

การวางแผนการใช้หลักสูตร	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล
1. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร	3.91	1.02	มาก
2. ความพร้อมของบุคลากร	3.61	0.92	มาก
3. ความพร้อมของงบประมาณ	3.52	0.99	มาก
4. ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์	3.23	0.85	มาก
5. ความพร้อมของอาคารสถานที่	3.73	1.10	มาก
ภาพรวม	3.6	0.79	มาก

การวางแผนการใช้หลักสูตร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 3.91 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือข้อที่ 5 ความพร้อมของอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.73 ข้อที่ 2 ความพร้อมของบุคลากร และข้อที่ 3 ความพร้อมของงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.61 และ 3.52 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 4 ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.23 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลรวมด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรของทุกข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.6 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ด้านจุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระ จำแนกรายด้าน และภาพรวม

ด้านจุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระ	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D	การแปลผล
หลักสูตรสอดคล้องกับปรัชญาและพันธกิจของสถาบัน	3.47	0.89	มาก
วิชาศึกษาทั่วไปและวิชาพื้นฐานบังคับเน้นความรู้ทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตและสังคม	3.41	0.78	มาก
รายวิชาในหลักสูตรครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้	3.38	0.77	มาก
รายวิชามีเนื้อหาสาระที่เหมาะสม	3.44	0.82	มาก
การจัดรายวิชามีความต่อเนื่องกัน	3.44	0.82	มาก
หลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม	3.61	0.73	มาก
ภาพรวม	3.45	0.80	มาก

จุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 6 หลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.61 อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือข้อที่ 1 หลักสูตรสอดคล้องกับปรัชญาและพันธกิจของสถาบัน รายวิชาในหลักสูตรครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.47 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 4 และ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากันอยู่ที่ 3.44 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 2 วิชาศึกษาทั่วไปและวิชาพื้นฐานบังคับเน้นความรู้ทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตและสังคม และข้อที่ 4 รายวิชามีเนื้อหาสาระที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.41 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ 3 รายวิชาในหลักสูตรครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ที่ 3.38 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลรวมด้านจุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระของทุกข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.45 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการบริหารหลักสูตร จำแนกรายด้าน และภาพรวม

ด้านการบริหารหลักสูตร	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D	การแปลผล
คณะกรรมการบริหารหลักสูตรตามมาตรฐาน	3.73	0.86	มาก
คณะกรรมการมีการประชุมปรึกษาหารือสม่ำเสมอ	3.58	0.74	มาก
ความเพียงพอของอัตรากำลัง(อาจารย์)กับปริมาณงาน	3.76	0.74	มาก
การประเมินผลการปฏิบัติงาน (อาจารย์) ตามภาระงาน	3.79	0.64	มาก
การพัฒนาอาจารย์ด้านการเรียนการสอนและวิจัย	3.85	0.60	มาก
ภาพรวม	3.74	0.71	มาก

การบริหารหลักสูตร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 5 การพัฒนาอาจารย์ด้านการเรียนการสอนและวิจัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 3.85 อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ข้อที่ 4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน (อาจารย์) ตามภาระงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.82 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 3 ความพอเพียงของอัตรากำลัง (อาจารย์) กับปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.76 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 1 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรตามมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.73 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่ 2 คณะกรรมการมีการประชุมปรึกษาหารือสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 3.58 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลรวมด้านการบริหารหลักสูตร ของทุกข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.74 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกรายด้าน และภาพรวม

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D	การแปลผล
การจัดทำแผนการสอน	3.73	0.56	มาก
การจัดการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.67	0.63	มาก
การเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริงในชีวิต	3.47	0.61	มาก
การใช้สื่อเทคโนโลยีเหมาะสมกับสถานที่	3.73	0.56	มาก
การส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม	3.58	0.78	มาก
การประเมินอาจารย์โดยผู้เรียน	4.02	0.67	มาก
ภาพรวม	3.53	0.63	มาก

กิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 6 การประเมินอาจารย์โดยผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 4.02 อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือข้อที่ 1 การจัดทำแผนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.76 ข้อที่ 4 การใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมกับสถานที่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.73 ข้อที่ 2 การจัดการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.67 ข้อที่ 5 การส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.8 อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อที่ 3 การศึกษาเชื่อมโยงกับความรู้กับประสบการณ์จริงในชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.47 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลรวมด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของทุกข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา จำแนกรายด้าน และภาพรวม

ด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D	การแปลผล
การแจ้งคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์แก่นักศึกษา	3.76	0.78	มาก
การจัดกิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์ให้นักศึกษา	3.97	0.96	มาก
การส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม	3.67	0.94	มาก
การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำแก่นักศึกษา	3.73	0.96	มาก
การจัดกิจกรรมให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ	3.82	0.79	มาก
ภาพรวม	3.53	0.63	มาก

การพัฒนาคุณภาพนักศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 2 การจัดกิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์ให้นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 3.97 อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือข้อที่ 5 การจัดกิจกรรมให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.82 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 1 การแจ้งคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์แก่นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.76 อยู่ในระดับมาก ข้อที่ 4 การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำแก่นักศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.73 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อที่ 3 การส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าอยู่ที่ 3.67 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลรวมด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของทุกข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 อยู่ในระดับมาก

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and development) มาใช้ในการออกแบบการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

พบว่า การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567 โดยมีการกำหนดองค์ประกอบไว้ 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนหลักสูตร 2) การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต 3) การกำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตร 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ 5) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร

ด้านการวางแผนหลักสูตรพบว่า มีการวางแผนหลักสูตรโดยการคำนึงสถานการณ์ภายนอกที่สำคัญมาเป็นฐานในการสร้างหลักสูตร กล่าวคือ มีการวางแผนภายใต้แผนยุทธศาสตร์ในระยะยาว 20 พ.ศ. 2561-2580 ในกรอบวิสัยทัศน์ ประเทศมีความมั่นคง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนามาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งการวางแผนหลักสูตรยังครอบคลุมถึงมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 4 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 – 2570 ที่มีเป้าหมายเตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง สังคมที่มั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้าในสากล นำพาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการ 1) สร้างคน มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 2) สร้างองค์ความรู้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสะสมความรู้เพื่อเป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคต และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ขีดความสามารถและความเข้มแข็งของประเทศในด้านต่าง ๆ 3) สร้างนวัตกรรม มุ่งเน้นการบ่มเพาะและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการนวัตกรรม การพัฒนาระบบนิเวศทางนวัตกรรมในด้านต่าง

ๆ ให้เอื้อต่อการสร้างและแปลงนวัตกรรมสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม 4) ปรับบทบาทมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นฟันเฟืองสำคัญสำหรับการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศผ่านการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ กลุ่มมหาวิทยาลัย

เนื่องจากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่ออกแบบเพื่อใช้ในเรือนจำ โดยความร่วมมือระหว่างกรมราชทัณฑ์และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นคนดีของสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างหลักสูตร เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ควบคู่คุณธรรม รวมทั้งมีความสามารถในการใช้หลักธรรมคำสอน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ชัดเกล้าพฤติกรรมเสียเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษมาเป็นคนดีของสังคม และเป็นกำลังสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

ด้านการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ คือ 1) ความเป็นพุทธศาสนิกที่ดี (Buddhist) ที่ประพฤติตนอย่างมีคุณธรรมและปัญญาเหมาะสมกับความเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) มีภาวะผู้นำและผู้ตาม (Leadership) รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์และสามารถปรับตัวทำงานกับผู้อื่นให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจ 3) พัฒนาคำความสามารถและพฤติกรรมด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการเป็นพลเมืองดีของสังคมอย่างต่อเนื่อง

ด้านการกำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้นำแนวคิดการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ จึงมุ่งจัดการศึกษาตามแนวพิพัฒนาการนิยม โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนยึดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และพัฒนาความต้องการของผู้เรียนผ่านกระบวนการแก้ปัญหาและค้นคว้าด้วยตนเอง กระบวนการเรียนที่ต้องลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีในสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามหลักวิชาการ มีภาวะผู้นำ สามารถนำหลักธรรมมาพัฒนาตนเองชัดเจน พฤติกรรมดี มีจิตใจงดงาม โดยการนำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมาประยุกต์ กล่อมเกล้าจิตใจ การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การชี้นำสังคมในทางสร้างสรรค์ และการยุติข้อขัดแย้งด้วยหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเพื่อเป็นการแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังเป็นการสร้างคนดีคืนสู่สังคม อันจะส่งผลสังคมมีความสงบสุขอย่างยั่งยืน

ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาโดยได้รับความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ ในการจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนา ให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยหลักสูตรมุ่งฟื้นฟูจิตใจแก่ผู้พลัดพรก ทำผิดต่ออาญาแผ่นดิน พลัดหลง หลงจากทำนองคลองธรรม พลัดตก จิตตกอยู่ในความมืดมน และพลัดพราก จากบุคคลอันเป็นที่รัก กลับสู่จิตใจของความเป็นมนุษย์ที่เข้มแข็งตามอัตภาพ โดยมี

วัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ 1) มีความรอบรู้ในศาสตร์สมัยใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ความเป็นพลเมืองไทยที่รู้คุณค่าและรักษาชาติกำเนิดและเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม 2) มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 3) มีความรอบรู้ในเชิงวิเคราะห์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเองและรับใช้สังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ 4) มีความประพฤติที่ดีงาม ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยเป็นคนดีของสังคม

ด้านการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรพบว่า มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) คือ 1) PLO 1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์แนวคิด ทฤษฎีสมัยใหม่ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม มีจิตอาสาและจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม 2) PLO 2 ประยุกต์ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา เหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น 3) PLO 3 นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมตามแนวทางพุทธธรรมนำปัญญา เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงพุทธ 4) PLO 4 แสดงออกถึงการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ มีความวิริยะ อุตสาหะ มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมนิสัยเป็นคนดีของสังคม

5.2 ผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นหลักสูตรปรับปรุงปี พ.ศ. 2567 นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2568 ณ เรือนจำกลางบางขวาง ผลการใช้หลักสูตร พิจารณาตามองค์ประกอบแต่ละด้าน 1) ประสิทธิภาพของตัวหลักสูตร 2) ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้รายวิชา 3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 4) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

ด้านประสิทธิภาพของตัวหลักสูตรพบว่า ปีการศึกษา 2568 หลักสูตรมีผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ AUN-QA Criteria ดังนี้

เกณฑ์ข้อที่ 1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) โดยยึดหลักการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education หรือ OBE) มีการออกแบบ PLOs หลักสูตรโดยใช้หลักการของ Bloom's Taxonomy (Revised) ที่แบ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ออกเป็น Knowledge (K), Attitude (A) และ Skill (S) ซึ่งในหลักสูตรนี้ได้มีการขยายและจัดกลุ่ม 'Attitude' ออกเป็น จริยธรรม (Ethics) และ ลักษณะบุคคล (Character) นอกเหนือจาก ความรู้ (Knowledge) และ ทักษะ (Skills)

เกณฑ์ข้อที่ 2 โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรมีการออกแบบโครงสร้าง และเนื้อหา รวมถึงสร้างความเชื่อมโยงในแต่ละรายวิชาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่รายวิชาแกน (วิชา พื้นฐาน) รายวิชาเฉพาะ เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 ซึ่งหมวดวิชาเฉพาะ เป็นหมวดรายวิชาที่มุ่งหมายให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้

เกณฑ์ข้อที่ 3 แนวทางการจัดการเรียนและการสอนพบว่า หลักสูตรมีการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับ ปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัย คือ ปรัชญามหาวิทยาลัยได้กำหนด ปรัชญาไว้แล้ว นั่นคือ “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา (Academic Excellence based on Buddhism)” วิสัยทัศน์ (Vision) “ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสมผสานแก่นแท้ของ พระพุทธศาสนาที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต” พันธกิจ (Mission) ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

เกณฑ์ข้อที่ 4 การวัดผลและประเมินผลนักศึกษาพบว่า หลักสูตรมีการกำหนดและออกแบบ วิธีการประเมินผู้เรียน ผู้สอนมีการเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของทุกวิชาในหลักสูตร ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก โดยทุกวิธีการประเมินมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) รวมถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (Programme Learning Outcomes: PLOs)

เกณฑ์ข้อที่ 5 คุณภาพของบุคลากรสายวิชาการพบว่า หลักสูตรได้จัดการเรียนการสอน โดยมี อาจารย์ประจำหลักสูตร 5 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งอาจารย์ประจำหลักสูตรจะต้องเป็นอาจารย์ ประจำที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหลักในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยมีความรับผิดชอบตาม พันธกิจทั้ง 4 ด้านของมหาวิทยาลัย แบ่งตามความเชี่ยวชาญของคณาจารย์

เกณฑ์ข้อที่ 6 การส่งเสริมและให้บริการแก่นักศึกษาพบว่า หลักสูตรมีระบบและกลไกการรับ นักศึกษา โดยหลักสูตรมีแนวคิดในการออกแบบหลักสูตร การกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษา การกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกนักศึกษา โดยใช้เครื่องมือเพื่อดูความพร้อมทางปัญญา สุขภาพ ภายและจิตความมุ่งมั่นที่จะเรียนและเวลาเรียนเพียงพอเพื่อให้สำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลา ที่หลักสูตรกำหนด โดยหลักสูตรได้มีการประชุมกำหนดระบบและกลไกการรับนักศึกษาใหม่อย่าง ชัดเจน

เกณฑ์ข้อที่ 7 โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่า หลักสูตร จัดการ เรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและรองรับการสร้างบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามปรัชญา การศึกษาของมหาวิทยาลัย และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (PLOs) โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน คือห้องเรียนพร้อมใช้งาน ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด เป็นต้น ผู้เรียนต้อง ปฏิบัติตามกฎระเบียบของการใช้ห้องแต่ละห้องอย่างเคร่งครัด

เกณฑ์ข้อที่ 8 ผลผลิตและผลลัพธ์ตามเกณฑ์พบว่า หลักสูตรดำเนินการติดตามและวิเคราะห์ ข้อมูลอัตราการคงอยู่ อัตราการออกกลางคันของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตร และลดปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนของนักศึกษาในอนาคต

หลักสูตรมีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะและศักยภาพของผู้เรียน ในบริบทเฉพาะ โดยเน้นการส่งเสริมคุณลักษณะด้านการพัฒนาตนเองตามหลักพุทธธรรม ตลอดจน การปลูกฝังทักษะชีวิตและความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระภายหลัง พ้นโทษ หลักสูตรได้มีการวางแผนการติดตามภาวะการปฏิบัติงาน การประกอบอาชีพอิสระ และการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินและปรับปรุง หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอนาคต

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่า หลักสูตรหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาเป็น หลักสูตรที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2563 ภายใต้โครงการวิทยบริการสอนพระพุทธศาสนา ในเรือนจำ และในปี พ.ศ. 2567 หลักสูตรนี้ได้รับการปรับปรุงตามรอบปีการศึกษาและได้ถูกนำไปใช้ใน ปี พ.ศ. 2568 นี้ หลักสูตรได้รับการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะกับการนำไปใช้ในบริบทพื้นที่พิเศษ ซึ่งสามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ได้ในการะงานที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนที่คาดหวัง ให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่ต้องการ การจัดทำหลักสูตรที่มี กระบวนการเรียนรู้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตและวัดประเมินผลได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานะ สินธุจวนานนท์, นัฐยา บุญกองแสน (2566: น.470-482) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล” ผลการวิจัยพบว่าการจัดการความรู้เพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการและจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้เรียน (OBE) จะสามารถตอบสนองความต้องการความรู้ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ได้ในการะงานที่รับผิดชอบในการ จัดการเรียนการสอนที่คาดหวังให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรบรรลุผลตามที่ต้องการ การจัดทำหลักสูตรที่มีกระบวนการเรียนรู้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตและวัดประเมินผลได้ การ ออกแบบหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่สมรรถนะตาม มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพตามหลักการของ AUN-QA การจัดการความรู้ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ทำให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรือสาขาวิชาในคณะ การจัดการความรู้เพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการและจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้เรียน (OBE) จะสามารถตอบสนองความต้องการความรู้ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ได้ในการะงานที่รับผิดชอบในการ

จัดการเรียนการสอนที่คาดหวังให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรบรรลุผลตามที่ต้องการ การจัดทำหลักสูตรที่มีกระบวนการเรียนรู้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตและวัดประเมินผลได้ การออกแบบหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่สมรรถนะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพตามหลักการของ AUN-QA การจัดการความรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ทำให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรือสาขาวิชาในคณะ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เทพแสง, กัณฑ์ธมณีญา นฤโฆษกิตติภักดิ์, อัจฉริยา เทพแสง (2566: น. 39-52) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-Based Education (OBE): Important Key in Student-Centered Learning Management” ผลการวิจัยระบุว่าการนำ OBE มาใช้ในการจัดการศึกษานั้นว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ตามเป้าหมายที่นักเรียนคาดหวังและความต้องการ ทั้งการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และเจตคติ โดยมีข้อตกลงหรือสัญญาาร่วมกัน ขณะเดียวกันสามารถวางแผนแก้ปัญหาการว่างงานของประชาชน แต่ขณะเดียวกัน OBE ก็มีจุดอ่อนทางด้านความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเฉพาะ และทางด้านวิชาการซึ่งบางประเทศไม่ยอมรับ และหันกลับมาพัฒนาระบบการศึกษาอื่นมาทดแทน อีกทั้งการนำ OBE มาใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรม สิ่งสำคัญสำหรับองค์กรในการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการอย่างชัดเจน ทั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ ควรทำการวิจัยเชิงลึกซึ่งอาจรวมถึงการใช้แบบสำรวจ สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มและนำผลวิจัยมาปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ โดยคุณวุฒิสำคัญในการศึกษาคือการมุ่งไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการสร้างเงื่อนไขและโอกาสภายในระบบที่เปิดใช้งาน และสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนด

ผลการศึกษาผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่า หลักสูตรมีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้บัณฑิตที่มีปัญญาและคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคม รวมทั้งสามารถเป็นผู้นำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ บุญร่วม คำเมืองแสน, พระมหาบุญไทย ปุณฺณามโน, พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ, พระมหามหาวินทาร์ ปุริสุตโตโม, กฤตสุชิน พลเสน (2562 : น.349-363) เรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นแนวทางการจัดการศึกษาในเรือนจำที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตหลังพ้นโทษไปแล้วอย่างมีความสุข ไม่สร้างปัญหาแก่สังคมอีก จากประเด็นคำถามการวิจัยว่า ท่านคิดว่าระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตรการจัดการพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่อย่างไร พบว่าปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนนักโทษที่เพิ่มขึ้นทุกปี

เป็นเรื่องของการทำผิดกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย หลักสูตรพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงมีความเหมาะสมที่จะต้องนำมาใช้ต่อผู้ต้องขังเหล่านี้ เพื่อให้พวกเขาได้รู้จักบาปบุญคุณโทษ เมื่อออกไปแล้วจะได้ไม่เป็นปัญหาของสังคม หลักสูตรเหล่านี้ได้ช่วยให้ผู้ต้องขังพัฒนาจากความเป็นคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หลักสูตรพุทธศาสตร์ที่นำมาใช้ในเรือนจำเห็นว่าสอดคล้องกับปัจจุบันอย่างมาก เพราะเน้นให้เขามีความรู้คู่คุณธรรม ทุกเรือนจำจะมีคำว่า “ไม่ยินดีต้อนรับ” ผู้ที่พ้นโทษไปแล้ว

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา แสงแพร, พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, พระมหาชนบสหายปณโณ (2566: น.73-88) เรื่อง “ความคาดหวังของนักศึกษาในเรือนจำที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาเรือนจำกลางระยอง” ผลการวิจัยด้านหลักสูตรพบว่า การที่นักศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน ทำให้นักศึกษาได้รับทราบรายละเอียด โดยรวมเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป เนื้อหาแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับจำนวน หน่วยกิต และเวลาเรียน รวมถึงเนื้อหาในแต่ละรายวิชาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น ๆ นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะเนื้อหาแต่ละรายวิชามีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และ ความต้องการของผู้เรียนทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

1.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” พบผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้มีการกำหนดองค์ประกอบไว้ 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนหลักสูตร 2) การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต 3) การกำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตร 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 5) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบ 5 ด้าน ของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา กับความสำเร็จด้านการมีงานทำของนักศึกษาในเรือนจำ”

1.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “อนาคตภาพของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนากับพัฒนานักศึกษาในเรือนจำ”

(2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาสำหรับบุคลากรในเรือนจำทั่วประเทศ”

(3) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักศึกษาในเรือนจำ”

(4) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาในเรือนจำ
เปรียบเทียบระหว่างเรือนจำกลางบางขวางกับเรือนจำกลางคลองเปรม”

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ ลักษณะ. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- กรมราชทัณฑ์. (2560). *คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขัง*. ส่วนส่งเสริมการศึกษา สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์. เอกสารอัดสำเนา. มปป.
- จันทิมา แสงแพร, พระมหาจักรพล อาจารย์สุโภ, พระมหาชนบ สหายปญโญ. (2566). ความคาดหวังของนักศึกษาในเรือนจำที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาเรือนจำกลางระยอง. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*, 29(2), 73-88.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสตินเพรส.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : วิพรินทร์.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2554). *การพัฒนาหลักสูตร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). *องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชชัย นาลี, สัญญา เคนาภูมิ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2562). การศึกษาแก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (The fifth National Conference on Public Affairs Management in the Digital Era). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : วิพรินทร์.
- ชาณิกา เพชรสังข์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่ผสมผสานเทคโนโลยีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และ การเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 12(2), 4-13.
- ฐิติมา ญาณะวงษา, สมเกียรติ อินทสิงห์, สุนีย์ เงินยวง, น้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2564). หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์: แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 15(2), 279-291.

- ไทเลอร์,ร. ด., และ หอม, ค. (1991). *หลักการพื้นฐานของหลักสูตรและการสอน* = Basic Principles of curriculum and instruction หนังสือแปล: อันดับที่ 73. สาขาการศึกษา : กรมวิชาการ.
- อึ้ง บั้วศรี.,ศ.ดร. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- มานะ สิ้นธวงษานนท์, นัฐยา บุญกองแสน. (2566). การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 17(2), 470-482.
- ผกามาศ ราชมนตรี, อรอนงค์ ไชยเชษฐ, ปิยะวดี สราภิรมย์, ปิยรัตน์ นามเสนา, กุสุมาวดี ฐานเจริญ, กัลยาณี เจริญโสภารัตน์ (2563). *การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ ในรูปแบบการจัดการการศึกษาแบบบูรณาการระหว่างการทำงานกับการเรียนการสอน*. รายงานการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บัณฑิตา อินสมบัติ และปราณี เนรมิต. (2563). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. *มจร.*, 14(2), 159-170.
- บัณฑิต ทิพากร. (2561). *โครงการอบรมการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามการจัดการศึกษาแบบ Outcome-based Education (OBE) มาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพอาจารย์ Teaching Professional Standard Framework (PSF)*, สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2567. จาก <http://www.ubu.ac.th/web/files/46n201805031333722.pdf>.
- บุญร่วม คำเมืองแสน, พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน, พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ, พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, กฤตสุขชิน พลเสน. (2562). *แนวทางการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. *วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มจร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 7(1), 349-363
- บุญเสริม หุตะแพทย์. (2556). การจัดการเรียนการสอนของมสธ.สำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 11(1), 33-47.
- ปิยะนุช เลาศรีรัตนชัย, ปิยะพงษ์ เลาศรีรัตนชัย. (2562). การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการการ. ประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 16 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน วันที่ 3-4 ธันวาคม 2562.
- ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์. (2557). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4, ฉบับปรับปรุงใหม่ ..): กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรประสิทธิ์ เตนโมฬี. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการด้วยการเรียนผ่านออนไลน์เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวนา กิตติวิมลชัย. (2561). การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(21), 09-125.
- ภณิตา สุนทรไชย, รทวรรณ อภิโชติชนกุล, ชีระศักดิ์ เกียงขวา, ภาณุพัต สวัสดิ์ถาวร. (2564). *การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจและการออกแบบธุรกิจ ในรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการระหว่างการทำงานกับการเรียนการสอน*. รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มารุต พัฒนผล, รศ.ดร. (2567). *รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- มารุต พัฒนผล., รศ.ดร. (2567). *การวิจัยและพัฒนาเพื่อการพัฒนาหลักสูตร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์นวัตกรรมและการเรียนรู้.
- มารุต พัฒนผล., รศ.ดร. (2567). *แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์นวัตกรรมและการเรียนรู้.
- มาลินี บุญยรัตพันธุ์. (2551). *หลักสูตรและการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง)). กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ เอ็น ปริ้นท์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง)). กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ เอ็น ปริ้นท์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ ปริ้นท์ จำกัด.

- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคเหนือ. (2562). *บุคลิกภาพและทักษะทางอาชีพของผู้ใกล้พ้นโทษ และความต้องการของนายจ้าง กรณีศึกษา : เรือนจำกลางลำปาง*. กรมการจัดหางาน : กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- สมชาย เทพแสง, กัญต์ฐมณีญา นฤโฆษกิตติเกียรติ, อัจฉริยา เทพแสง. (2566). การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-Based Education (OBE): Important Key in Student-Centered Learning Management. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 2(1), 39-52.
- สุดาร์ตน์ บุตรจริยะ. (2563). *อิทธิพลของการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ต่อสมรรถนะของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาบัญชี : กรณีสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลา*. ปรินญาบัญญัติมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- bbhilash, M. (2018). Things You Need To Know About Outcome-Based Education In India.4 Things You Need To Know About Outcome-Based Education In India. Retrieved from <https://www.myclassroom.com/>. <https://www.myclassroom.com/blog/4-things-to-know-about-outcome-based-education/>
- Iloanya, J.(2019).Preparing The 21st Century Teacher For The Implementation Of Outcomes-Based Education. *American Journal of Educational Research*,7(3), 439–444.
- Kaliannan, Maniam & Chandran, Suseela, Devi. (2012). Empowering Students through Outcome-Based Education. *Research in Education*,87(1), 50–63.
- Lee, s, N.M.A., & Omar, N. (2009). *An outcome based education approach to delivery and assessment of a course in control system design*. Proceedings of International Conference on Engineering 2009, December 7-8
- Macayan, J. V. (2017). Implementing Outcome-Based Education (OBE) Framework: Implications For Assessment of Students' Performance. *Educational Measurement and Evaluation Review*, 8(1), 1-10.
- McNeil, H. P., Hughes, C. S., Toohey, S. M., & Dowton, S. B. (2006). An innovative outcomes-Basedmedical education, program built on adult learning principles. *Medical Teacher*, 28(6), 527-534.

- Noor, M.M., Kadirgama, K., Rahman, M.M., Rejab, M.R.M., Bakar, R.A., & Ibrahim, A. (2009). Education reform model at Faculty of Mechanical Engineering, University Malaysia Pahang. *International Journal of Recent Trend in Engineering*, 1(5), 166-171.
- Chandra, R.S., Omer, F., & Essaid, B. (2008). Continuous improvement process based on Outcome-Based Education. Proceedings of the 2008 IAJC-IJME International Conference. November 17-19. Paper 031, ENG107.
- Ornstein, A. C. (2013). *Curriculum : foundations, principles, and issues* (6th ed., International ed.): Boston : Pearson.
- Oliva, P. F. (2009). *Developing the Curriculum* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1974). *Curriculum Planning for schools*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Spady, W. (1998). *Paradigm Lost: Reclaiming America's Educational Future*. Arlington: American Association of School Administrator.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The university of Chicago press.
- Yusof R., Othman N., Norwani N.M., Ahmad N.L.B. & Jalil N.B.A. (2017). Implementation of outcome-based education (OBE) in accounting programme in higher education. *Academic Research Business Social Science*, 7(6), 1186–1200.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องวิจัย

1. พระศรีรัชมงคลบัณฑิต, รศ.ดร. อาจารย์ประจำคณะศาสนาและปรัชญา
2. พระมหาจักรพล อาจารย์สุโภ, ดร.อาจารย์ประจำคณะศาสนาและปรัชญา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วมคำเมืองแสน อาจารย์ประจำคณะศาสนาและปรัชญา

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศาสนาและปรัชญา โทร. ๑๐๗๕, ๑๐๗๖ (พระมหาชนบ สหายปณโณ, ดร.)

ที่ อว ๙๙๐๖/ว๐๒๒๘ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน/เจริญพร พระมหาจกฤษฏ์ อวตารโก, ดร.

ด้วย พระมหาชนบ สหายปณโณ, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะศาสนาและปรัชญา ได้รับอนุมัติโครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” สนับสนุนภายใต้โครงการวิจัย ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรปีงบประมาณ ๒๕๖๖ เพื่อให้อาจารย์ได้พัฒนางานวิจัย นั้น

บัดนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนออกแบบเครื่องมือการวิจัย คณะศาสนาและปรัชญา ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยเรื่องดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารเครื่องมือวิจัยที่แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียน/เรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

พระครูวินัยธรเจริญ ทัศนจิตโต, ดร.

(พระครูวินัยธรเจริญ ทัศนจิตโต, ดร.)

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

อโนช ธรรมธสม ภาว ปณฺเฑน ภาว ธมฺมณ, ๒๖/๔/๒๕๖๗

อโนช ธรรมธสม

พระมหาจกฤษฏ์ อวตารโก, ดร.

๒๖ เม.ย. ๒๕๖๗

ภาคผนวก ค

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ที่ จว. ๐๑๔๓/๒๕๖๗

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง: แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม

TITLE: GUIDELINES FOR DEVELOPING THE BACHELOR OF ARTS CURRICULUM
DEPARTMENT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY NAKHORN PATHOM PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระมหาชนบ สหายปกัญญ, ดร.

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่
๗/๒๕๖๗ วันอังคารที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๗ มติที่ ๑๔๑/๒๕๖๗ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัย
ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์
ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรอง
ผลการพิจารณาการวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๓ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ออกให้ ณ วันที่ ๔ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๗

ลงนาม

(พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ, ผศ.ดร.)

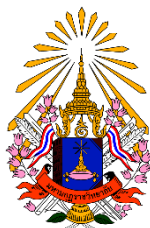
ประธานกรรมการ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

ความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร

.....

เนื่องด้วยผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดทำแบบสอบถามฉบับนี้ขึ้นเพื่อประกอบการทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในด้านความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร

ข้อมูลทั้งหมดนี้ จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และคำตอบของทุกท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับโดยไม่มีผลกระทบต่อท่านใด จึงขอความอนุเคราะห์ที่ท่านช่วยตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความรู้ ความเข้าใจของท่านมากที่สุด เพราะข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ จะทำให้งานวิจัยมีผลสรุปน่าเชื่อถือ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

(พระมหาชนบ สหายปณโณ)

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นความจริงของตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ
 - 1. ชาย
 - 2. หญิง
2. สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม
 - สถานประกอบการ
 - ศิษย์เก่า
 - นิสิตปัจจุบัน
 - บุคคลทั่วไป
3. อายุ
 - 1. ต่ำกว่า 30 ปี
 - 2. 30-40 ปี
 - 3. 41-50 ปี
 - 4. 51-60 ปี
 - มากกว่า 60 ปี
4. การศึกษา
 - ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - ปริญญาตรี
 - ปริญญาโท
 - ปริญญาเอก
5. อาชีพ
 - เจ้าของธุรกิจ / ธุรกิจส่วนตัว
 - รัฐบาล / พนักงานราชการ
 - พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม
 - พนักงานบริษัทเอกชน
 - พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 - นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา
6. ระดับงาน
 - ต่ำกว่าระดับปฏิบัติการ
 - ระดับปฏิบัติการ
 - ระดับบังคับบัญชา
 - ผู้บริหารระดับกลาง
 - ผู้บริหารระดับสูง

7. รายได้ต่อเดือน ซึ่งรวมทั้งเงินเดือนและรายได้จากแหล่งอื่น

- น้อยกว่า 10,000 บาท
- 10,001 – 15,000 บาท
- 15,001 – 20,000 บาท
- 20,001 – 25,000 บาท
- 25,001 – 30,000 บาท
- 30,000 บาทขึ้นไป

8. พื้นที่พำนักอาศัย หรือสถานที่ทำงานในปัจจุบัน

- กรุงเทพฯ และปริมณฑล
- ภาคกลาง
- ภาคเหนือ
- ภาคใต้
- ภาคตะวันออก
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2

ความคิดเห็นในด้านความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร

คำชี้แจง : ท่านคิดว่าบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับใด โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความรู้ (Knowledge)						
1.	แนวคิดทฤษฎีสมัยใหม่และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง					
2.	ความรู้พื้นฐานด้านภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ					
3.	ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาทั้งทฤษฎีและหลักการปฏิบัติ					
4.	ความรู้ด้านอาชีววิทยาและทันตวิทยา					
5.	ความรู้ด้านการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิต					
ทักษะ (Skills)						
6.	ทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ					
7.	ทักษะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน					
8.	ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ					
9.	ทักษะการนำความรู้ไปใช้					
10.	ทักษะด้านวาทะศิลป์					
จริยธรรม (Ethics)						
11.	จิตอาสาและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม					
12.	ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ					
13.	มีความวิริยะ อุตสาหะ					
14.	มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม					
15.	ปรับตัวนิสัยเป็นคนดีของสังคม					
ลักษณะบุคคล (Character)						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16.	ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต					
17.	ความสุขุม รอบคอบ ความสงบที่เกิดจากภายใน					

ข้อเสนอแนะ

ความรู้ (Knowledge)

.....

.....

.....

ทักษะ (Skills)

.....

.....

.....

จริยธรรม (Ethics)

.....

.....

.....

ลักษณะบุคคล (Character)

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณภาพหลักสูตร ตามระบบ AUN QA
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

.....

เนื่องด้วยผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดทำแบบสอบถามฉบับนี้ขึ้นเพื่อประกอบการทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

แบบประเมิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 คุณภาพหลักสูตร

ข้อมูลทั้งหมดนี้จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้นและคำตอบของทุกท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับโดยไม่มีผลกระทบต่อท่านใด จึงขอความอนุเคราะห์ที่ท่านช่วยตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความรู้ ความเข้าใจของท่านมากที่สุด เพราะข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ จะทำให้งานวิจัยมีผลสรุปน่าเชื่อถือ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

พระมหาชนบ สหายปณโณ

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นความจริงของตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ
 - 1. ชาย
 - 2. หญิง
2. สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - อาจารย์ประจำหลักสูตร
 - คณะกรรมการประเมินคุณภาพ
3. คุณวุฒิ
 - ปริญญาโท
 - ปริญญาเอก
4. ตำแหน่งทางวิชาการ
 - ไม่มี
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 - รองศาสตราจารย์
 - ศาสตราจารย์
5. ผู้ทรงคุณวุฒิ
 - ภายในสถาบัน
 - ภายนอกสถาบัน

ตอนที่ 2 คุณภาพหลักสูตรตามระบบ AUN QA

คำชี้แจง : ขอให้หลักสูตรประเมินตนเองในแต่ละปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้ โดยระบุคะแนน ซึ่งแต่ละระดับคะแนน มีความหมายดังนี้

ค่า คะแนน	ความหมาย	คุณภาพ และ ระดับความต้องการในการ พัฒนา
1	ไม่ปรากฏการดำเนินการ (ไม่มีเอกสาร / แผน / ข้อมูล)	ต้องการการปรับปรุงทันที
2	อยู่ในช่วงวางแผนดำเนินการ	อยู่ในกระบวนการพัฒนา ต้องดำเนินการ ต่อไป
3	มีเอกสาร/หลักฐาน แต่มีการดำเนินการไม่ ครบถ้วน	ต้องการการพัฒนา โดยให้มีการ ดำเนินการครบตามแผนที่วางไว้
4	มีเอกสาร/หลักฐาน มีการดำเนินการ ครบถ้วน	มีคุณภาพในระดับที่ คาดหวังตาม มาตรฐาน
5	มีหลักฐานว่าได้ดำเนินการและได้ผลอย่างมี ประสิทธิภาพ	ดี มีคุณภาพสูงกว่าระดับที่คาดหวัง
6	เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติงานที่ดี (good practice)	ดีมาก เป็นตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ ปฏิบัติและให้แรงบันดาลใจผู้อื่นได้
7	มีผลการดำเนินงานในระดับดีเยี่ยมจนเป็น ที่ยกย่อง	ดีเยี่ยม มีหลักฐานการได้รับการยกย่อง จริง

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้	หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
1.	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง Expected Learning Outcomes			
	1.1	หลักสูตรกำหนดผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน		
	1.2	หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต		
	1.3	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ครอบคลุมความรู้และทักษะทั่วไป รวมถึงความรู้และทักษะเฉพาะทาง		
	1.4	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสะท้อนความต้องการของผู้ได้รับประโยชน์		
		ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)		
2.	ข้อกำหนดของหลักสูตร Program Specifications			
	2.1	มหาวิทยาลัยประกาศใช้ข้อกำหนดของหลักสูตร		
	2.2	กรอบกำหนดของหลักสูตรแสดงให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง		
	2.3	กรอบกำหนดของหลักสูตรทำให้ผู้ได้รับประโยชน์รับทราบข้อมูลตามที่ต้องการ		
		ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)		
3.	เนื้อหาในหลักสูตร Program Content (Curriculum)			
	3.1	เนื้อหาในหลักสูตรมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะทั่วไป กับความรู้และทักษะเฉพาะสาขา		
	3.2	หลักสูตรสะท้อนวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย		
	3.3	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังถูกนำมากำหนดใช้ในหลักสูตรอย่างเหมาะสม		

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้	หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
	3.4 มีความชัดเจนในการที่แต่ละวิชาในหลักสูตรมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาผล การเรียนรู้ที่คาดหวัง			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
4.	การจัดหลักสูตร Program Organisation			
	4.1 หลักสูตรมีองค์ประกอบเชื่อมโยงเป็น ทิศทางเดียวกันโดยวิชาและเนื้อหา รายวิชาต่าง ๆ มีการบูรณาการกัน			
	4.2 หลักสูตรแสดงให้เห็นถึงความกว้างและ ความลึกทางวิชาการ			
	4.3 หลักสูตรประกอบด้วยตั้งแต่รายวิชา พื้นฐาน รายวิชาขั้นก้าวหน้า จนถึง รายวิชาเฉพาะทาง รวมถึง การทำ โครงการหรือวิทยานิพนธ์			
	4.4 หลักสูตรมีความทันสมัย			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
5.	แนวคิดการสอน กลยุทธ์การสอน/การเรียนรู้ Didactic Concept and Teaching/Learning Strategy			
	5.1 ผู้สอนมีกลยุทธ์การเรียน/การสอน The staff have a clear teaching/learning strategy			
	5.2 กลยุทธ์การเรียนการสอนทำให้นิสิตได้ ความรู้และสามารถใช้ความรู้ในเชิง วิชาการ			
	5.3 กลยุทธ์การเรียนการสอนที่ใช้คำนึงถึง ผู้เรียนและกระตุนการเรียนรู้อย่างมี คุณภาพ			
	5.4 หลักสูตรกระตุ้นให้เกิดการเรียนแบบมี กิจกรรม			

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้	หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
	5.5	หลักสูตรกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้แบบ active และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้		
		ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)		
6.	การประเมินนิสิต Student Assessment			
	6.1	การประเมินนิสิต ดำเนินการตั้งแต่การรับเข้า การติดตามความก้าวหน้าระหว่างศึกษา และการประเมินเมื่อสำเร็จการศึกษา		
	6.2	การประเมินดำเนินการโดยอิงจากเกณฑ์		
	6.3	การประเมินนิสิตดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย		
	6.4	การประเมินสะท้อนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาของหลักสูตร		
	6.5	เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ		
	6.6	การดำเนินการประเมินครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร		
	6.7	มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและคงเส้นคงวา		
	6.8	แนวการประเมิน วิธีการประเมิน และการประเมิน ดำเนินการเพื่อความมั่นใจในคุณภาพและทำด้วยความละเอียดรอบคอบ		
		ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)		
7.	คุณภาพบุคลากรสายวิชาการ Staff Quality			
	7.1	บุคลากรมีความสามารถในงานของตน และปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ความสามารถที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยพึงจะมี		

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้	หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
	7.2 บุคลากรมีเพียงพอที่จะทำงานตาม กิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร			
	7.3 การรับบุคลากรและการให้ความสำคัญ ความชอบเป็นไปตามคุณค่าทาง วิชาการ *			
	7.4 บุคลากรทราบและเข้าใจในบทบาท และความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ระหว่างกัน อย่างชัดเจน			
	7.5 การมอบหมายงานเป็นไปอย่าง เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ			
	7.6 ระบบจัดการเวลาและระบบจูงใจ ถูก ออกแบบมาสนับสนุนคุณภาพของการ เรียนการสอน			
	7.7 มีกลไกในการกำกับเพื่อให้บุคลากรเป็น ที่ความเชื่อถือได้ Accountability of the staff members is well regulated			
	7.8 มีกระบวนการทบทวน ประชุม พิจารณา และปรับการมอบหมายงาน There are provisions for review, consultation and redeployment			
	7.9 มีการวางแผนและปฏิบัติตามแผนใน เรื่องการสิ้นสุดการจ้าง การเกษียณอายุ งาน และการจัดสวัสดิการ Termination, retirement and social benefits are planned and well implemented			
	7.10 มีระบบประเมินการทำงานที่มี ประสิทธิภาพ			

* กรณีที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของหลักสูตร ให้ระบุเป็น N/A

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้	หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
	There is an efficient appraisal system			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
8.	คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน Quality of the Support Staff			
	8.1 มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานห้องสมุด *			
	8.2 มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานด้านปฏิบัติการ *			
	8.3 มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานด้านคอมพิวเตอร์ *			
	8.4 มีบุคลากรเพียงพอสำหรับการให้บริการนิสิต *			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
9.	คุณภาพนิสิต Student Quality			
	9.1 การคัดเลือกนิสิตเข้าศึกษาในหลักสูตรดำเนินการอย่างเหมาะสม			
	9.2 มีนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการรับนิสิตเข้าศึกษาในหลักสูตร			
	9.3 มีระบบการให้คะแนนนิสิตที่เหมาะสม			
	9.4 ภาระงานในการเรียนของนิสิตมีความสอดคล้องกับภาระงานเรียนที่ระบุไว้ในหลักสูตร			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
10.	การสนับสนุนและให้คำปรึกษานิสิต Student Advice and Support			
	10.1 มีระบบติดตามความก้าวหน้าในการศึกษาของนิสิตที่เหมาะสม			
	10.2 นิสิตได้รับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับสมรรถนะของตนเองอย่างเหมาะสม			

* กรณีที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของหลักสูตร ให้ระบุเป็น N/A

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้		หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
	10.3	การดูแลแนะนำนิสิตในปีแรกมีอย่างเพียงพอ			
	10.4	นิสิตมีความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและวัสดุอุปกรณ์			
	10.5	นิสิตมีความพอใจในสภาพแวดล้อมด้านสังคมและสภาวะจิตใจ			
		ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
	11. โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก Facilities and Infrastructure				
	11.1	จำนวนห้องเรียน และอุปกรณ์ในห้องเรียน มีความเหมาะสม *			
	11.2	หนังสือและสื่อการเรียนรู้ในห้องสมุดมีเพียงพอและทันสมัย *			
	11.3	ห้องปฏิบัติการมีเพียงพอและทันสมัย *			
	11.4	คอมพิวเตอร์มีเพียงพอและทันสมัย * The computer facilities are adequate and up-to-date			
	11.5	สิ่งแวดล้อมเชิงสุขอนามัยและมาตรฐานความปลอดภัยเป็นไปตามข้อกำหนดในทุกมิติ * Environmental Health and Safety Standards should meet the local requirements in all aspects			
		ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
	12. ระบบประกันคุณภาพ Quality Assurance				
	12.1	หลักสูตรได้รับการประเมินอย่างสม่ำเสมอ			
	12.2	การปรับเปลี่ยนในหลักสูตรเกิดขึ้นตามช่วงเวลาที่เหมาะสม			

* กรณีที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของหลักสูตร ให้ระบุเป็น N/A

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้	หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
	12.3 การประกันคุณภาพหลักสูตร ดำเนินการอย่างเหมาะสม			
	12.4 การประกันคุณภาพการสอบและการ ประเมินผลการศึกษา มีการดำเนินการ อย่างเหมาะสม			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
13.	การประเมินโดยนิสิต Student Evaluation			
	13.1 มีการประเมินหลักสูตรและรายวิชา อย่างเป็นระบบโดยนิสิต			
	13.2 ความเห็นของนิสิตถูกนำมาใช้ในการ ปรับปรุง			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
14.	การออกแบบหลักสูตร Curriculum Design			
	14.1 การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการโดย ความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากร ทั้งหมด			
	14.2 นิสิตมีส่วนร่วมในการออกแบบ หลักสูตร			
	14.3 นำความต้องการของตลาดวิชาชีพเข้า มาพิจารณาในการออกแบบหลักสูตร			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
15.	กิจกรรมพัฒนาบุคลากร Staff Development Activities			
	15.1 มีภาพความต้องการในการพัฒนา บุคลากรที่ชัดเจน *			
	15.2 มีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพียงพอกับ ความต้องการ *			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
16.	ข้อมูลป้อนกลับจากผู้ได้รับประโยชน์			

* กรณีที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของหลักสูตร ให้ระบุเป็น N/A

	ปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้	หลักฐาน สนับสนุน การตรวจ ประเมิน	จุดแข็ง และ/ หรือสิ่งที่ควร ได้รับการพัฒนา	คะแนน 1-7
	Feedback Stakeholders			
	16.1 มีการรวบรวมข้อมูลป้อนกลับจากผู้ ใช้บัณฑิตอย่างเป็นระบบและพอเพียง			
	16.2 มีการรวบรวมข้อมูลป้อนกลับจากนิสิต เก่าอย่างเป็นระบบและพอเพียง			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
	17. ผลผลิต Output			
	17.1 อัตราการสำเร็จการศึกษาเป็นที่น่า พอใจ			
	17.2 ระดับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นที่น่าพอใจ			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			
	18. ความพึงพอใจของผู้ได้รับประโยชน์			
	18.1 หลักสูตรมีวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ป้อนกลับเกี่ยวกับความพึงพอใจจากผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด: นิสิต ศิษย์เก่า ผู้ใช้บัณฑิต และสังคม			
	ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)			

ข้อเสนอแนะ

จุดแข็ง

.....

.....

.....

.....

.....

จุดที่ควรพัฒนา

.....

.....

.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

.....
.....
.....
.....
.....

ผลการวิเคราะห์การเลือกคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ

งานวิจัยเรื่อง

“แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม”

ข้อคำถาม	ความเห็นผู้ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. แนวคิดทฤษฎีสมัยใหม่และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. ความรู้พื้นฐานด้านภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3. ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาทั้งทฤษฎีและหลักการปฏิบัติ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. ความรู้ด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5. ความรู้ด้านการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6. ทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสารทั้ง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7. ทักษะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9. ทักษะการนำความรู้ไปใช้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10. ทักษะด้านวาทะศิลป์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11. จิตอาสาและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12. ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13. มีความวิริยะ อุตสาหะ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14. มีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15. ปรับพฤติกรรมนิสัยเป็นคนดีของสังคม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
16. ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
17. ความสุขุม รอบคอบ ความสงบที่เกิดจากภายใน ภายใน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

การคิดคำนวณค่า IOC

ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 3

ค่า IOC เท่ากับ $3/3=1$

มีค่ามากกว่า 0.5 ถือว่าข้อคำถามนี้ใช้ได้

ภาคผนวก จ

เอกสารรับรองการตีพิมพ์บทความ

ที่ วธช. ๒๖๖/๒๕๖๘

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา
วัดบูรณศิริมาตยาราม เลขที่ ๕
ถนนอักษะทางค์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

๒๙ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง รับรองการรับบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารธรรมเพื่อชีวิต

เรียน/เจริญพร พระมหาชนบ สหายบุญโล,ดร., ดร.จันทิมา แสงแพร,

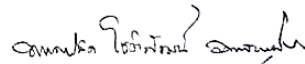
พระมหาบุญประสิทธิ์ นาดบุญโล, พระมหาสมศักดิ์ ธมมโชติโก, สุริยัน ฝั่งผาย

ตามที่ผู้แต่ง พระมหาชนบ สหายบุญโล,ดร., ดร.จันทิมา แสงแพร, พระมหาบุญประสิทธิ์ นาดบุญโล, พระมหาสมศักดิ์ ธมมโชติโก, สุริยัน ฝั่งผาย สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ส่งบทความเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม” มายังกองบรรณาธิการวารสารเพื่อตีพิมพ์ใน วารสารธรรมเพื่อชีวิต แล้วนั้นกองบรรณาธิการได้รับบทความไว้ในระบบวารสาร Online และบทความได้ดำเนินการกลั่นกรองตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญตามกระบวนการเป็นที่เรียบร้อย จึงขอแจ้งว่า วารสารรับบทความของท่านเพื่อตีพิมพ์ในวารสารธรรมเพื่อชีวิตแล้ว

ดังนั้น กองบรรณาธิการวารสารธรรมเพื่อชีวิต จึงขอรับรองและแจ้งให้ทราบว่าบทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารธรรมเพื่อชีวิต ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๙) ISSN (Online) : ๒๘๒๒-๐๔๘X ในฐานะข้อมูลวารสารไทย TCI กลุ่ม ๒ และมีการประเมินคุณภาพบทความโดยผู้ประเมิน ๓ ท่าน ด้วยระบบ (Double blind review) โดยไม่ใช้บุคลากรในสังกัดของผู้แต่งและปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเจริญพร/เรียนมาเพื่อทราบ

ขออำนวยการ

(พระครูปลัด ชาติพัฒน์ อาจารย์สุโก, ดร.)

บรรณาธิการบริหาร วารสารธรรมเพื่อชีวิต

กองงานบรรณาธิการวารสารธรรมเพื่อชีวิต

โทร. ๐๖๔-๖๔๔-๖๕๓๙

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ พระมหาชนบ สหายปญโญ (เข้ทอง)

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยวชิรญาณวโรรส

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2561 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- พ.ศ. 2550 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บาลี) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- พ.ศ. 2543 เปรียญธรรม 9 ประโยค กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการทำงาน - พ.ศ. 2567 - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยวชิรญาณวโรรส มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

พระมหาชนบ สหายปญโญ, จันทิมา แสงแพร, บุญช่วย ศรีเปรม. (2568). พระภิกษุกับการบริหาร
กาย: สอดคล้องหรือขัดแย้งกับพระวินัย. วารสาร บัณฑิตแสงโคมคำ, 10(2), หน้า 226-246.
(TCI tier 1) <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs>

พระมหาชนบ สหายปญโญ, พระมหาสรารุช โพธิ์ศรีขาม, จันทิมา แสงแพร. (2568). อัครวิัจฉโคตต
สูตร: ข้อโต้แย้งกรณีการกลับชาติมาเกิดของพระอรหันต์, วารสาร มจร พุทธปัญญา
ปริทรรศน์, 10 (1), 221-234. (TCI tier 1)
[https://e-
port.mbu.ac.th/file/profiles31/d3e5d010bb3f6f772f7f36a9b11544fb/2568_fe80
ff603e467a54cf910f948b468321.pdf](https://e-port.mbu.ac.th/file/profiles31/d3e5d010bb3f6f772f7f36a9b11544fb/2568_fe80ff603e467a54cf910f948b468321.pdf)

จันทิมา แสงแพร, พระมหาชนบ สหายปญโญ. (2568). อนาคตภาพการบริหารจัดการความเครียด
เชิงพุทธที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำ. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์,
10 (2), 965-978. (TCI tier 1)
[https://e-
port.mbu.ac.th/file/profiles31/437175ba4191210ee004e1d937494d09/2568_65
87883fa36f86deb688601e11e0be53.pdf](https://e-port.mbu.ac.th/file/profiles31/437175ba4191210ee004e1d937494d09/2568_6587883fa36f86deb688601e11e0be53.pdf)

Suvin Ruksat, Sukhumpong Channuwong, Chompoonuch Changcharoen,
Phraratchawinaiwachiramethi (Sairung Daengngam), Phramaha Khanob
Khethong, (2025). Buddhist Principles for Development of Human Behavior,

Morality, Mind and Wisdom, *Journal of Posthumanism*, 5(3), 815-827.
<https://doi.org/10.63332/joph.v5i3.791>

Jantima Shangphare and **Phramaha Khanob Sahayapunyo** (2025). SCENARIOS OF BUDDHIST MANAGEMENT PRESSURE INFLUENCING CONDUCT OF PRISONERS IN PRISON. *Journal of MCU Buddhapanya, Journal of MCU Buddhapanya*, 10(2), 965–978. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/284636>

จันทิมา แสงแพร, พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก,ดร, **พระมหาชนบ สหายปญโล**,ดร. (2566). Expectations of Prison Students towards a Bachelor of Arts Program Branch of Buddhism: A Case Study of the Central Prison of Rayong. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*, 29(2), 73-88. (TCI tier 2)

Thepa, P. C. A., **Khethong**, P. K. S., & Saengphrae, J. (2022). The promoting mental health through Buddhadhamma for members of the elderly club in nakhon pathom province, Thailand. *International Journal of Health Sciences*, 6(S3), 936–959. <https://sciencescholar.us/journal/index.php/ijhs/article/view/5340>

พระมหาชนบ สหายปญโล, พระมหาสราวุธ ญาณโสภโณ, พระจาทรงค์ อาจารย์สุโก. (2566). วิเคราะห์ปาราชิก 4 ใน สมันตปาสาทิกาตามแนวกฎหมายคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน. *Journal of Dhamma for Life*, 29(4), 100-111. (TCI tier 2) <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/article/view/2552/2013>

พระศรีรัชมงคลบัณฑิต, **พระมหาชนบ สหายปญโล**, พระมหาสมศักดิ์ ธมฺมโชติโก, พระเจริญพงษ์ ธรรมทีโป. (2565). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการเล่านิทานธรรมบทแก่เยาวชนใน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 27(1), 67-76. (TCI tier 2) <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/257080>

พระบัวเลียน ภูมิมะลัยสิทธิ์, **พระมหาชนบ สหายปญโล**. (2567). การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ในการบริหารงานบุคคล โรงเรียนผาโอ นครหลวงพระบาง. *วารสารมณีเขมฐาราม*. 7(5), 974-990. (TCI tier 2) <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/5696>

พระมหาชนบ สหายปญโล, จันทิมา แสงแพร, พระครูปลัดภูมิผา ปญฺาโร, พระปลัดสิทธิเดช สีลเตโช, พระมหาธรรณสพจน์ จิตตปญโล. (2567). อสุภกรรมฐาน ความตาย : กรณีศึกษาในตติย ปาราชิก. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*, 30(1). 68-84. (TCI tier 2) <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/article/view/2723>

ชื่อ พระมหาบุญประสิทธิ์ นาคปุณฺโณ

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะศาสนาและปรัชญา

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2565 ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- พ.ศ. 2562 ศาสตรศาสตรบัณฑิต (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน – อาจารย์ประจำคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

พระมหาบุญประสิทธิ์ นาคปุณฺโณ (การ์ตัน), ความอ่อนน้อมถ่อมตนที่มีผลต่อความเป็นมงคลและ

ความเจริญรุ่งเรืองของชีวิต, (2566), *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1) 51-64. (TCI

Tier 2)<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmb/issue/view/17731>

พระมหาบุญประสิทธิ์ นาคปุณฺโณ (การ์ตัน), พระสุทธิสารเมธี, การเจริญมรณัสสติ, (2566), *วารสาร*

ธรรมเพื่อชีวิต, 29(1), 62-75. (TCI Tier 2)<https://so08.tci->

[thaijo.org/index.php/dhammalife/issue/view/150](https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/issue/view/150)

พระมหาบุญประสิทธิ์ นาคปุณฺโณ (การ์ตัน), พระมหาวิชิต อคฺคชิตโต, สัปปายะสุวรรณภูมิ : แนว

ทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงเชิงพุทธปรัชญา, (2565), *วารสารวิชาการ สถาบัน*

วิทยารจัดการแปซิฟิก, 8(1), 34-44. (TCI Tier 2)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pacific/issue/view/17232>

พระมหาบุญประสิทธิ์ นาคปุณฺโณ (การ์ตัน), (2565), การศึกษาวิเคราะห์ประเพณีบุญบั้งไฟใน

จังหวัดยโสธร, *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 27(1), 208-218. (TCI Tier 2)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/issue/view/17126>

ชื่อ พระมหาสมศักดิ์ ธมฺมโชติโก

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะศาสนาและปรัชญา

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2551 ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- พ.ศ. 2544 ศาสตรศาสตรบัณฑิต (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน – อาจารย์ประจำคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

พระศรีรัชมมงคลบัณฑิต, พระมหาชนบ สหายปญโญ, **พระมหาสมศักดิ์ ธมฺมโชติโก**, พระเจริญพงษ์ วมมทีโป. (2565). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการเล่านิทานธรรมบทแก่เยาวชนในอำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม, *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 27(1),67-76. (TCI Tier 2)
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/257080>

พระมหาสมศักดิ์ ธมฺมโชติโก (ธรรมโชติ), (2563). บทวิเคราะห์รูปแบบการปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชนไทยบนสังคมออนไลน์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร* 8(4).1581-1592.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/236942>. (TCI Tier 1)

ชูชิต ชายทวีป, ธนัชฐา สมัย, **พระมหาสมศักดิ์ ธรรมโชติ**, ธนัชพร ทาระบุตร. (2566). แนวทางการป้องกันการเกิดภาวะสมองไหลในการบริหารการจัดการทุนมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ Thailand 4.0..*วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 6(2),927-943. (TCI Tier 2)
https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/263966

ชื่อ ดร.จันทิมา แสงแพร

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะศาสนาและปรัชญา

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2566 ศาสตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- พ.ศ. 2557 ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- พ.ศ. 2555 พุทธศาสตรบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน – อาจารย์ประจำคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

จันทิมา แสงแพร, พระมหาชนบ สหายปญโญ. (2568). อนาคตภาพการบริหารจัดการความเครียดเชิงพุทธที่มีผลต่อพฤติกรรม ของผู้ต้องขังในเรือนจำ. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 10 (2), 965-978. (TCI tier 1)

[https://e-](https://e-port.mbu.ac.th/file/profiles31/437175ba4191210ee004e1d937494d09/2568_6587883fa36f86deb688601e11e0be53.pdf)

[port.mbu.ac.th/file/profiles31/437175ba4191210ee004e1d937494d09/2568_6587883fa36f86deb688601e11e0be53.pdf](https://e-port.mbu.ac.th/file/profiles31/437175ba4191210ee004e1d937494d09/2568_6587883fa36f86deb688601e11e0be53.pdf)

พระมหาชนบ สหายปญโญ, **จันทิมา แสงแพร**, บุญช่วย ศรีเปรม. (2568). พระภิกษุกับการบริหารกาย: สอดคล้องหรือขัดแย้งกับพระวินัย. วารสาร บัณฑิตแสงโคมคำ, 10(2), หน้า 226-246. (TCI tier 1) <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs>

พระมหาชนบ สหายปญโญ, พระมหาสรารุช โพธิ์ศรีขาม, **จันทิมา แสงแพร**. (2568). อัครวิัจฉโคตตสูตร: ข้อโต้แย้งกรณีการกลับชาติมาเกิดของพระอรหันต์, วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 10 (1), 221-234. (TCI tier 1)

https://e-port.mbu.ac.th/file/profiles31/d3e5d010bb3f6f772f7f36a9b11544fb/2568_fe80ff603e467a54cf910f948b468321.pdf

Shangphare, J., Thepha, P. C. A., Meechai, P. & Khethong, P. K. S. (2023). Expectations of Prison Students towards a Bachelor of Arts Program Branch of Buddhism: A Case Study of the Central Prison of Rayong. *Journal of Dhamma for Life*, 29(2), 73-88. (TCI Tier 2).

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/article/view/2024>.

มหาชนบ สหายปญโย, **ดร.จันทิมา แสงแพร**, พระครูปลัดภูผา ปญญาโร, พระปลัดสิทธิเดช สิทธิเตโช, พระมหาธรรณสพจน์ จิตตปญโย. (2566). อสุภกรรมฐาน : กรณีศึกษาในตติยปาราชิก. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*, 30,(1), 68-85. (TCI Tier 2)

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Thepa, P. C. A., Khethong, P. K. S., & **Saengphae, J.** (2022). The promoting mental health through Buddhadhamma for members of the elderly club in nakhon pathom province, Thailand. *International Journal of Health Sciences*, 6(53), 936–959. <https://doi.org/10.53730/ijhs.v6n53.5340>.

Thepa, P. C. A., & **Saengpare J.** (2022). Indianization and Buddhism Evolution: Influence in Ancient Southeast Asia and Lanka. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(4). 1446-1460. (TCI Tier 1)

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/251590>.

จันทิมา แสงแพร, พระครูปลัดสุวัฒน์ สุวฑฒโน, พระมหาบุญศรี ญาณวุฑโฒ. (2565). การเสริมสร้างคุณค่าผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนา. *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies* 7(3).565-577. (TCI Tier 2).

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/article/view/255105>.

จันทิมา แสงแพร, พระครูปลัดสุวัฒน์ สุวฑฒโน. (2564). หลักธรรมเพื่อการเยียวยาจิตใจต่อภาวะซึมเศร้าในสังคมปัจจุบัน. *วารสารพุทธมคัศ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวธวิกลิตาราม* 6(2). 218-228. (TCI Tier 2)

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bdm/article/view/246318>

จันทิมา แสงแพร, พระบุญช่วย ฐิตจิตโต (ยังสามารถ) พระครูปลัดสุวัฒน์ สุวฑฒโน (แช่ตั้ง), พระมหาจักรพล อาจารย์สุโภ (เทพา). (2564). โค้ชด้านการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์* (2). 260-270. (TCI Tier 2)

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/saujournalssh/article/view/254542>.

ชื่อ นายสุริยัน ฝั่งผาย

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะศาสนาและปรัชญา

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2565 ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- พ.ศ. 2563 ศาสตรศาสตรบัณฑิต (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน – อาจารย์ประจำคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

กฤตสุขิน พลเสน, **พระสุริยัน ทีปธมโม (ฝั่งผาย)**, สิริพร ครองชีพ. (2564). วิเคราะห์หลักตรรกศาสตร์ในพระพุทธศาสนา, *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 4(2) 2564. 99 – 105. (TCI Tier 2)
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/dsr/article/view/1369>